

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 94 · 15. juni
Sesjonen 2021–2022

Møte onsdag den 15. juni 2022 kl. 10

President: Masud Ghara khani

Dagsorden (nr. 94):

1. Innstilling fra Stortingets presidentskap om endringer i Stortingets forretningsorden – ny § 75 b om taushetsplikt og tilgang til gradert informasjon for ansatte i gruppesekretariatene (Innst. 454 S (2021–2022))
2. Innstilling fra Stortingets presidentskap om godtgjørelse for stortingsrepresentanter og regjeringsmedlemmer (Innst. 469 S (2021–2022))
3. Innstilling fra næringskomiteen om Endringer i statsbudsjettet 2022 under Landbruks- og matdepartementet (Jordbruksoppgjøret 2022) (Innst. 462 S (2021–2022), jf. Prop. 120 S (2021–2022))
4. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Nokre saker om veg, særskilte transporttiltak og transport i byområda mv. (Innst. 456 S (2021–2022), jf. Prop. 111 S (2021–2022))
5. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Finansiering av prosjektet fv. 353 Rugtvedt-Surtebogen i Bamble kommune i Vestfold og Telemark fylke og orientering om andre saker (Innst. 458 S (2021–2022), jf. Prop. 117 S (2021–2022))
6. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens årsrapport for 2021 (Innst. 457 S (2021–2022), jf. Dokument 2 (2021–2022))
7. Referat

*Minnetale over tidligere stortingsrepresentant
Willy Jansson*

Presidenten: Ærede medrepresentanter!

Den 18. september 2019 døde tidligere stortingsrepresentant Willy Jansson fra Sandefjord, 92 år gammel.

Jansson representerte Arbeiderpartiet og Vestfold i fem år. Han rykket opp til fast representant i 1968 og ble da medlem av forsvarskomiteen. I perioden 1969–1973 satt han som medlem av kommunalkomiteen, som endret navn til kommunal- og miljøvernkomiteen det siste året.

Som så mange andre i datidens Sandefjord vokste Jansson opp med en hvalfanger som far. Selv gikk han andre veier. Etter to år som reisesekretær for metodistkirken i Nord-Norge utdannet han seg til konditor. Formannsvervet i Sandefjord baker- og konditorforening var blant de første av en lang rekke tillitsverv han påtok

seg. «Bakeren Jansson» ble da også klengenavnet hans i arbeiderpartimiljøet, der han tidlig kom inn.

28 år gammel ble Jansson valgt inn i kommunestyret, der han hadde sete i fire perioder, de tre siste i formannskapet. Fra 1961–1967 var han fylkessekretær i Vestfold Arbeiderparti, før han ble fast stortingsrepresentant i 1968.

Som medlem av forsvarskomiteen la Jansson ned en betydelig innsats for velferdstiltakene norske soldater i ettertid har tatt som en selvfølge, og for etableringen av tillitsmannsordningen i Forsvaret. Han satt også i et regjeringsoppnevnt utvalg som jobbet med disse spørsmålene.

Selv så han likevel tilbake på tiden i kommunalkomiteen og jobben han der fikk gjort med det som den gangen ble kalt «vernet sysselsetting», med størst glede. Selv om Jansson hadde et bredt politisk engasjement, var det de sosiale sakene som sto hjertet hans nærmest. Han var i en årrekke formann for sosialstyret i Sandefjord.

Etter stortingstiden fortsatte han i arbeiderbevegelsen sentralt, først som sekretær i AOF og deretter som organisasjonssjef og leder for Ferie- og Fritidsorganisasjonen Folkeferie.

Jansson var aldri den som framhevet seg selv, men en som pliktoppfyllende, lojalt og energisk la ned et stort arbeid gjennom et langt liv for verdier han trodde på.

Vi lyser fred over Willy Janssons minne.

Representantene påhørte stående presidentens minnetale.

Presidenten: Representantene Per Vidar Kjølmoe, Ola Elvestuen, Truls Vasvik og Solveig Vitanza, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Valg av settepresident

Presidenten: Presidenten vil foreslå at det velges en settepresident for Stortingets møte i dag – og anser det som vedtatt.

Presidenten vil foreslå Ingjerd Schou. – Andre forslag foreligger ikke, og Ingjerd Schou anses enstemmig valgt som settepresident for dagens møte.

Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten opplyse om at møtet i dag om nødvendig fortsetter utover kl. 16.

Ingjerd Schou overtok her presidentplassen.

Sak nr. 1 [10:03:37]

Innstilling fra Stortingets presidentskap om endringer i Stortingets forretningsorden – ny § 75 b om taushets-

plikt og tilgang til gradert informasjon for ansatte i gruppesekretariatene (Innst. 454 S (2021–2022))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 2 [10:04:01]

Innstilling fra Stortingets presidentskap om godtgjørelse for stortingsrepresentanter og regjeringsmedlemmer (Innst. 469 S (2021–2022))

Presidenten: Presidenten vil ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe.

Videre vil det ikke bli gitt anledning til replikker, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Stortingspresident Masud Gharahkhani [10:04:27]: Stortingets presidentskap har lagt fram en innstilling om endringer i godtgjørelsen for stortingsrepresentanter og regjeringsmedlemmer. Godtgjørelsen for stortingsrepresentanter og regjeringsmedlemmer ble sist regulert med virkning fra 1. mai 2019. Stortingets presidentskap besluttet 18. juni 2020 å nedsette et utvalg som skulle utrede felles prinsipper for godtgjøring til politikere på alle forvaltningsnivåer. Dette utvalgets rapport ble behandlet av Stortinget våren 2021. I påvente av dette utvalgets rapport og Stortingets behandling av den ble godtgjørelsen for stortingsrepresentanter og medlemmer av regjeringen stående uendret. Det ble følgelig ikke gjort noen justering av godtgjøring med virkning fra 1. mai 2020.

Stortingets godtgjøringsutvalg la 4. november 2021 fram en innstilling om regulering av godtgjørelsen for 2020 og 2021. Ved Stortingets behandling av denne innstillingen 10. februar i år ble det vedtatt at reguleringen av godtgjørelsen skulle skje snarest mulig etter lønnsoppgjøret i 2022, etter en ny innstilling fra godtgjøringsutvalget. I tråd med dette og i samsvar med det mandatet utvalget har fått av Stortinget, la godtgjøringsutvalget 1. juni i år fram sin nye innstilling om regulering av godtgjørelsene i forlengelsen av de ordinære lønnsoppgjørene i 2021 og 2022.

I henhold til retningslinjene for godtgjøringsutvalgets virksomhet har utvalget i sin innstilling 1. juni 2022 redegjort for den generelle lønnsutviklingen i samfunnet, vurdert særskilte samfunnsmessige forhold og på denne bakgrunnen begrunnet sitt forslag til regulering av godtgjørelse for stortingsrepresentanter og regjeringens medlemmer. Innstillingen fra godtgjøringsutvalget innebærer en prosentvis økning av godtgjørelsen for stortingsrepresentantene og regjeringens medlemmer på 2,7 pst. for 2021 og 3,7 pst. for 2022. Økningene for årene 2021–2022 foreslås innført med virkning fra

1. mai 2022. Den samlede årslønnsveksten kommer i 2022 og blir da på 5,1 pst. sammenliknet med foregående år.

Det er ikke flertall i presidentskapet for forslaget i innstillingen fra godtgjøringsutvalget. Det er heller ikke flertall i presidentskapet for noe annet forslag til regulering av godtgjørelsene. I presidentskapets innstilling er det framsett totalt ni mindretallsforslag. Dette er en sak hvor partiene har ulike meninger, og slik var det også da man behandlet saken i februar i år. Det er naturlig at det er de ulike partiene som redegjør for sitt standpunkt i dag.

Men jeg må ta opp et av forslagene. Regjeringen har igangsatt en gjennomgang av lederlønninger i staten og vil følge opp med politiske grep for å redusere lønnsforskjellene i Norge. Presidentskapet har som kjent iverksatt en prosess for å styrke tilliten til Stortinget og bl.a. nedsatt et utvalg som skal gjennomgå alle økonomiske ordninger for stortingsrepresentantene. På bakgrunn av dette mener fjerde visepresident Kari Henriksen og jeg at det er riktig å fryse godtgjørelsene til statsministeren, statsråder og stortingsrepresentanter fram til disse utvalgene har lagt fram sine konklusjoner. Jeg tar med dette opp mindretallsforlaget fra fjerde visepresident Kari Henriksen og meg selv.

Presidenten: Stortingspresident Masud Gharahkhani har tatt opp det forslaget han refererte til.

Første visepresident Svein Harberg [10:07:52]: Jeg registrerer at det er mange uttalelser og meninger om godtgjørelsene til oss folkevalgte, og de krydres av svært mange feil. Det er selvsagt ikke noe galt i at vår godtgjørelse diskuteres, det lever vi godt med. Det årlige oppgjøret for lønn og godtgjørelser er krevende og inneholder mange veldig tekniske elementer. Vi har likevel et system for oppgjørene som partene i arbeidslivet mener fungerer godt, og det er dette som også gjelder for oss. At et lite mindretall i denne salen ønsker en helt annen modell, er helt legitimt, og jeg respekterer at de står på for det.

Bakgrunnen for den reguleringen vi nå behandler, er et vedtak i Stortinget 6. mai 2021 – altså for bare litt over ett år siden. Da vedtok Stortinget, med stemmetalene 80 stemmer for og 6 stemmer mot, det som vi følger opp i dag. Etter grundig behandling i Cappelen-utvalget og videre arbeid i Stortinget slo man fast følgende:

- Dagens nivå for godtgjørelsen var riktig, og – som Cappelen-utvalget sa det – ikke for høy, ikke for lav, og på linje med de andre nordiske landene. Nivået sikrer rekruttering fra alle deler av samfunnet og hele landet.
- Man slo videre fast at regulering skulle skje årlig basert på lønnsveksten i samfunnet, og oppgjøret i frontfagene er det som best viser dette.

- Videre ble det sagt at dersom det var noe ekstra som tilsa det, skulle det tas hensyn til. Derfor vedtok Stortinget å ikke øke godtgjørelsen i 2020, og den økningen frontfagene fikk det året, skal heller ikke tas med i framtidige oppgjør. Og derfor vedtar Stortinget i dag at det ikke skal etterbetales fra mai 2021 til mai 2022, slik det normalt ville være.

Godtgjøringsutvalget anbefaler frontfagenes resultat for 2021 og 2022, altså en lønnsutvikling på linje med enigheten mellom partene i arbeidslivet. Det er det Høyre og et flertall i Stortinget i dag stiller seg bak.

Dette oppgjøret og reguleringen gjelder ikke bare stortingsrepresentanter og regjeringsmedlemmer. En rekke folkevalgte og ikke minst ansatte i norske kommuner og fylkeskommuner har avtaler som følger utviklingen i vår godtgjørelse. Enten de får 60 pst., 80 pst. eller 140 pst. av vår godtgjørelse, har de dermed også stått uten regulering siden 2019.

Stortinget vedtok i mai 2021, etter grundig arbeid, et nivå for godtgjørelsen og et system for reguleringen. Det er det vi nå følger opp.

Marit Arnstad (Sp) [10:11:09]: Senterpartiet står inne i flertallets innstilling i dag – eller det som blir et flertall. Vi støtter det opplegget for endring i godtgjørelse til stortingsrepresentanter, statsråder og til statsministeren som godtgjøringsutvalget har kommet med. Det er et ansvar vi er klare til å bære, og bakgrunnen er følgende: Stortinget har – som har vært nevnt tidligere – fastsatt et system og et prinsipp for hvordan godtgjørelsene skal fastsettes. Det var en bred samling om det da det ble behandlet; bare SV og Rødt reservert seg mot det. Det var i 2021, altså ganske nylig. Vedtaket var at vi skal følge frontfaget og den generelle lønnsutviklingen i samfunnet.

Arbeidsoppdraget til godtgjøringsutvalget er å foreslå en utvikling i godtgjørelsene som samsvarer med den generelle lønnsutviklingen i samfunnet, ikke lederlønninger i staten eller noe annet. Det er i sin kjerne et ganske moderat og forsiktig opplegg, og det er nettopp den jobben godtgjøringsutvalget nå har gjort, slik som Stortinget med et stort flertall har bedt dem om. Å først sette opp et system for godtgjøringsfastsettelse og så ta ke nei til resultatet – når systemet fungerer nettopp som det skal – virker noe underlig på meg. Senterpartiet kommer ikke til å gjøre det.

Vi har støttet at Stortinget sa fra seg lønnsreguleringen i 2020, fordi vi så alvoret i den usikre og krevende situasjonen landet var i. Vi har også bidratt til at året 2020 heller ikke skal hentes inn senere. Det har altså ikke vært en del av grunnlaget for videre regulering av godtgjørelsen. Men når godtgjøringsutvalget nå fremmer et forslag om en endring i godtgjørelsen som er i samsvar med

lønnsutviklingen, mener jeg at det skal veldig sterke grunner til for å fravike det. Hovedårsaken er at jeg mener at Stortinget må følge en viss metodikk når vi skal behandle lønn og godtgjørelser.

Vi vet alle at disse sakene skaper oppmerksomhet, og jeg har liten tro på at noen blir særlig populær av disse debattene, enten en er for eller imot. Det er som sagt ikke noen enkel jobb å fastsette sin egen godtgjørelse. Vi blir lett en målskive for både latterliggjøring og nesten forakt når vi gjør det, men det er ikke noe realistisk alternativ til det. Ingen står over Stortinget i bevilgnings-spørsmål. Slik fungerer det i demokratiet, og denne jobben må vi ta.

Sammenliknet med andre vestlige land har vi et noenlunde moderat godtgjøringsnivå for folkevalgte i Norge. Senterpartiet mener derfor at godtgjøringsutvalgets forslag og flertallets innstilling står seg. Den følger lønnsoppgjøret og er et resultat av en metodikk vi sjøl har vedtatt, og en framgangsmåte som vil kunne stå seg over tid.

Tredje visepresident Morten Wold [10:14:15]: Når man skal debattere og vedta godtgjørelsen til landets 169 stortingsrepresentanter, er det et tema som vekker engasjement. Så sent som i mai i fjor ble det, som tidligere talere allerede har nevnt, foretatt en grundig gjennomgang av både nivået på godtgjørelsene og reguleringen av disse. Vedtaket om dagens nivå og regulering ble støttet av et stort flertall i Stortinget. I den gjennomgangen ble det også slått fast at reguleringen av stortingsrepresentantenes godtgjørelse ikke skal følge utviklingen i lederlønningene i staten. Det er derfor med en viss undring jeg registrerer at Arbeiderpartiet viser til nettopp den ventede utredningen omkring lederlønningene i staten som argument for at man ikke bør regulere stortingsgodtgjørelsen i denne omgang.

Når Stortinget holder seg med et eget godtgjøringsutvalg, der uavhengige personer vurderer godtgjørelsen årlig, har Fremskrittspartiet tradisjon for å følge utvalgets innstilling. Det gjør vi også i år.

Femte visepresident Ingrid Fiskaa [10:15:38]: SV fremjar i dag forslag om å setja ned godtgjeringane for stortingsrepresentantar og regjeringsmedlemer. Det gjer me ikkje fordi folkevalde ikkje gjer ein viktig jobb, eller fordi ein ikkje har eit stort ansvar – for det har me, og det gjer me, til liks med svært mange andre i dette landet. Sjølv med forslaget frå SV vil både stortingsrepresentantar og regjeringsmedlemer framleis ha ei høg inntekt, rett i overkant av 900 000 kr for stortingsrepresentantar og over 1,5 mill. kr for statsministeren.

SVs forslag inneber at stortingsrepresentantar ikkje lenger skal vera blant dei 10 pst. høgast lønte. Det inneber eit system for framtidige såkalla lønsoppgjer med

kronetillegg, tilsvarande det ein arbeidstakar med gjennomsnittsløn får, i staden for ein prosentvis auke. Forskjellen mellom kronetillegg og prosenttillegg er ikkje uviktig her, for prosenttillegg gjer at dei med høgare løn stadig rykkjer ifrå. Det er det denne saka handlar om, for over tid har inntektsforskjellane auka kraftig i Noreg, som i alle andre land. Stortingsgodtgjeringane er ikkje det einaste eksemplet på dette, men det er ein del av problemet. Fordi folkevalde skal representera nettopp folket, er det eit problem i seg sjølv at avstanden mellom innbyggjar og representant er stor og aukande. Det må me gjera noko med.

Enkelte bekymrar seg for at menneske i dei øvre sosiale laga, dei som allereie tener mykje, skal takka nei til å bli nominerte til stortingsplass viss ikkje stortingslønna kan tilsvara omtrent det dei elles ville ha fått. Eg er ikkje så bekymra for det, for det er ikkje dei høgt lønte gruppene som er underrepresenterte i denne salen og i andre politiske verv. Dei som ikkje er godt nok representerte, er dei med kort utdanning og låg inntekt. Det er òg i desse gruppene tilliten til det politiske systemet er lågast og avstanden størst.

Difor handlar denne saka om demokratiet vårt, demokratiet har dårlege vilkår i eit samfunn med store forskjellar i inntekt, makt og levkår. Det legg til rette for mistru og avstand. Me har allereie for mykje av det. Eit moderasjonssystem, slik SV foreslår, vil vera eit lite, men viktig bidrag til større tillit og tiltru til det demokratiske systemet vårt.

Eg tek med det opp forslaga frå meg sjølv.

Presidenten: Da har femte visepresident Ingrid Fiskaa tatt opp de forslagene hun refererte til.

Bjørnar Moxnes (R) [10:18:44]: Det som ikkje er vårens vakreste eventyr, er tilbake. Stortingsflertallet vedtar lønnsøkning for seg selv og for andre toppolitikere. I dag er det tre klare forslag på bordet. Det er enten å øke, fryse eller kutte i godtgjørelsene for toppolitikernes. Bak det første alternativet står høyrepartiene og Senterpartiet, som vil øke stortingsgodtgjørelsen slik at den biker 1 mill. kr. Det skjer i en tid med avsløringer om toppolitikernes frynsegoder og også misbruk av ulike ordninger for stortingspolitikere. Det skjer også i en tid hvor barnefamilier, enslige og minstepensjonister sliter med økte priser og ikke minst økte strømregninger.

Bak det andre alternativet står Arbeiderpartiets medlemmer, som vil fryse godtgjørelsene og vente på utvalget som gjennomgår representantordningene. Det er bedre å fryse enn å øke, det skal Arbeiderpartiet ha.

Det tredje er det beste, nemlig å kutte stortingslønningene, som Rødt – og også SV – går inn for, for det er usunt for demokratiet å ha en politikerklasse på milli-onlønn. Rødts forslag er å kutte godtgjørelsen ned til ca.

850 000 kr i året. Det er halvannen gang medianinntekten i Norge, altså det som de som er midt på treet, tjener per år. Da har man fortsatt til salt i grøten. Det burde være mer enn nok med en sånn lønn for stortingsrepresentantene.

Rødt går også inn for å legge ned godtgjøringsutvalget, bestående av en pensjonert sorenskriver, en børsdirektør og en professor i økonomi, som innstiller til Stortinget. Innstillingen viser hvorfor. Der sier man at den foreslåtte økningen gir en samlet årslønnsvekst på 5,1 pst., men det er triksing med tall. Fakta er at i dag mottar vi 988 000 kr per år, det skal økes til 1 064 000 kr per år, det er en økning på 7,7 pst. Så la oss slutte å skyve dette utvalget foran oss. Det er også denne salen som til sjuende og sist vedtar sin egen lønn. La oss legge ned utvalget og heller stå for egne valg klart og tydelig.

Rødt vil heller ikke overlate lønnsutviklingen til presidentskapet, men vil at man skal følge den krone-messige utviklingen for dem som tjener midt på treet i Norge. Jeg skulle ønske vi kunne fått med oss flertallet på det eneste riktige, nemlig å kutte. Jeg håper at Senterpartiet, som liker å være nær folk, nå vil være litt mer nær folks vanlige lønnsnivå og i det minste vil gå sammen med Arbeiderpartiet og stemme for å fryse godtgjørelsene framfor å øke dem til over 1 mill. kr.

Lene Vågslid (A) [10:21:57]: Arbeidarpartiet ynsker eit samfunn med mindre forskjellar, og då er lønspolitikken ein viktig del av det. Eg er difor glad for at regjeringa er godt i gang med det arbeidet. Me har no sett ein næringsminister som har gjeve tydelege signal til statlege selskap. Det har denne våren blitt gjeve åtvaringar mot skyhøge leiarlønningar i generalforsamlingane til statlege selskap. Næringsministeren har òg varsla at han vurderer eit tak på – i nokre tilfelle òg forbod mot – bonusordningar til toppleiarar. Åtvaringa frå næringsministeren om å skifte ut styremedlemer som ikkje fylgjer opp dei politiske signala om leiarlønningar, har allereie fått konsekvensar.

Regjeringa går no gjennom leiarlønningane i staten, og det kjem ein rapport i dag. I Hurdalsplattforma står det at regjeringa skal lage nye retningslinjer for leiarlønningar og andre typar godtgjeringar for leiarar i staten som bidreg til å redusere lønnsforskjellar. Me meiner at me bør sjå dette i samanheng. Så har Stortinget sett i gang ein prosess for å styrkje tilliten til Stortinget, medrekna dette utvalet som skal gjennomgå alle økonomiske ordningar for stortingsrepresentantar.

Arbeidarpartiet har som kjent i saka føreslege å fryse godtgjeringa til statsministeren, statsrådar og stortingsrepresentantar fram til desse utvala har lagt fram sine konklusjonar. Me meiner at noko anna enn lønsfrys no vil vere umusikalsk og dårleg timing i den tida

me står i. Sjølsagt skal stortingsrepresentantar òg ha lønsvekst over tid, som andre, men tida for det er ikkje no, meiner me. Så eg skulle ynskje at dei andre partia kunne tenkje seg om ein gong til. Del to av rapporten om Stortingets goder blir levert 31. januar neste år. Kan me ikkje gjere denne jobben noko grundigare og vente på den rapporten? Eg trur det vil bidra til å byggje tillit til oss som politikarar og dempe konfliktnivået, som er veldig høgt kvart år.

Det kan sjå ut som at det er fleirtal for forslag om ikkje berre å gjere slutt på lønsfrysen, men òg å ta igjen tapt lønsvekst. Om det forslaget får fleirtal, vil me som er i denne salen, få ein lønsvekst for to år på eitt år – drygt 75 000 kr i lønsvekst. Det var aldri intensjonen til Arbeidarpartiet at lønsfrysen skulle bli teken igjen, og me meiner og har meint at Stortinget må halde seg til det aktuelle året når oppryddingsjobben er gjort.

Andreas Sjalg Unneland (SV) [10:24:57]: Går du inn i et rom og ser en stortingsrepresentant der, kan du være rimelig sikker på at det er den høyest lønnede personen i det rommet. Stortingsrepresentanter tjener mer enn 95 pst. av Norges befolkning. Synes vi, helt alvorlig, at det er greit, at det ikke er problematisk? Mener Høyre, Fremskrittspartiet og Senterpartiet helt på ekte at vi nå skal bevilge oss selv 1 mill. kr i året for å sitte på Stortinget?

Dette er et knapt flertall, og jeg må si at jeg er spesielt skuffet over Senterpartiet, som har som slagord og ideal at de skal være nær folk. Men det er vel ikke særlig nær folks vanlige liv når man synes at det å tjene 1 mill. kr for å være folkevalgt er greit. Er det sann Senterpartiet, Høyre og Fremskrittspartiet vil ha det? Og til avstanden mellom oss: Vil vi at vi som er valgt inn for å representere folket i Norge, skal leve i en helt annen økonomisk virkelighet, med et helt annet økonomisk handlingsrom enn de aller fleste i landet?

Nå er det mange som kjenner rentehevinger, økte strømpriser, økte drivstoffpriser og økte matpriser på kroppen og er bekymret over egen økonomi. Det er utfordrende for mange i denne tiden. Men vi som sitter på Stortinget, er ikke de som sliter med å få endene til å møtes. Det er ikke vi som trenger ekstra bevilgninger for å øke lønnen vår nå.

Den egentlige veksten i Stortingets godtgjørelse blir nå på 7,7 pst., en økning som Nils T. Bjørke fra Senterpartiet har omtalt som nøktern, og som representanten Arnstad fra Senterpartiet har omtalt som moderat. La meg si det helt klart: 7,7 pst. er ikke nøkternt. Det er ikke moderat. Dette er en økning av godtgjørelsen vi ikke trenger, som ikke er rimelig, og som jeg tror folk opplever som rett og slett upassende og usmakelig.

Stortinget er avhengig av tillit, og vi er valgt av folk for å representere folk. Om vi fryser lønnen på dagens nivå, har vi fortsatt en god lønn. Om vi kutter lønnen med 100 000 kr, har vi en god lønn. Om vi kutter lønnen med 200 000 kr, har vi fortsatt en god lønn. Men det kommer ikke til å skje i dag, fordi et knapt flertall, bestående av Fremskrittspartiet, Høyre og Senterpartiet, mener at 987 997 kr i året er en for lav lønn for stortingsrepresentanter.

Marie Sneve Martinussen (R) [10:28:02]: Nei, det er ikke noe annet alternativ enn at vi selv bestemmer godtgjørelsesnivået for stortingsrepresentanter. Det skulle bare mangle. Men da er det også viktig at vi alle sier hva vi mener om det vedtaket som det ligger an til at Stortinget skal gjøre.

Vi har alle opplevd hvordan hundrelappene blir mindre verdt for tiden, når prisene stiger. Jeg skulle ønske at vi brukte de prinsippene vi setter for oss selv som stortingsrepresentanter når det gjelder vårt behov for å få lønsvekst og ikke miste kjøpekraft, også for dem som vi bestemmer over, dem vi bestemmer hverdagen til. Hvis man er en mor som får barn uten å være i arbeid, og dermed ikke har rett på foreldrepermisjon, får man engangsstønad. Det er en sum på 90 300 kr. Det er en veldig lav sum for å skulle ta seg av et barn fram til man kan jobbe igjen. Den summen har stått i ro fra i fjor til i år. Det betyr at den reelt sett blir flere tusen kroner mindre verdt. Det samme gjelder barnetrygden, der noe har blitt justert med et lavt anslag og deler av barnetrygden ikke i det hele tatt. Det samme gjelder studiestøtten, som også nå er underregulert.

Dette er grupper som har dårlig råd, og som nå kommer til å miste kjøpekraft fordi Stortinget ikke velger å bruke det samme prinsippet som vi bruker på vår egen inntekt, på inntekten til dem vi direkte bestemmer over.

Rødt fremmer et forslag om det som skal behandles på fredag, om at vi nettopp skal bruke det prinsippet og prisjustere stønadene med reell prisvekst. Men det ligger det jo an til at det samme flertallet som skal vedta sin egen lønsvekst i dag, kommer til å stemme ned på fredag. Det synes jeg er mildt sagt problematisk.

Så må vi slutte å snakke om prosent. Det er jo ikke sann at man betaler melk og brød med prosent. Man betaler det med kroner og øre, og når man har en høy lønn, blir kronene og ørene man får av den lønsveksten, mye, mye mer enn hvis man har en lav lønn. Derfor er Rødt også for forslaget om å gå over fra prosenttillegg til kronetillegg.

Så må jeg formelt ta opp Rødts forslag i saken.

Presidenten: Da har representanten Marie Sneve Martinussen tatt opp det forslaget hun refererte til.

Første visepresident Svein Harberg [10:30:23]: Jeg skal prøve å ikke dra ut debatten, for synspunktene er jo ganske klare og har kommet tydelig fram, men jeg har et par kommentarer likevel: Jeg registrerer at Arbeiderpartiet fortsatt holder seg til lederlønninger i staten. Det gikk Stortinget tydelig vekk fra i mai 2021. Også Arbeiderpartiet støttet det. Hvorfor de har snudd på det nå, har jeg ikke helt fanget opp, men nå er det plutselig slik at når vi skal ta vår godtgjørelse, skal vi se på lederlønninger i staten. Det var jo et helt bevisst valg å gå vekk fra det og gå over til den generelle lønnsutviklingen, med frontfagene som modell.

Så viser Lene Vågslid også til at det er vedtatt frys. Nei, det har aldri vært vedtatt frys. Det har vært foreslått frys, men det har aldri vært vedtatt frys. Stortinget vedtok å se bort fra den utviklingen som var i 2020. Vi sa fra oss den, og vi sa at den skal heller ikke være med i grunnlaget for framtidige år. Så det har ikke vært frys. Vi så bort fra 2020, og det står vi for fortsatt. Og når vi nå tar de to neste årene, som vi også vedtok at vi skulle ta – det har vi vedtatt i denne salen at vi skulle ta under ett – så ser vi bort fra den etterbetalingen som i vanlige oppgjør ville være naturlig, altså fra mai 2021 til mai 2022. Det er det som er realitetene.

Så til dette utvalget, som skulle se på alle de økonomiske ordningene, sies det. Nei, de skulle ikke det. De skulle se på alt utenom godtgjørelsen. De skal se på alle de ordningene vi har for å gjennomføre arbeidet vårt – ikke «goder», som det også sies, men ordninger for å utføre arbeidet vårt.

Så må jeg bare kommentere til Moxnes, som jeg tror har forlatt salen: Han sier at vi ikke kan regulere nå fordi det var noen som var tatt i juks. Ja, det var nesten 90 000 reiseregninger som ble sendt til Aftenposten, og to stykker ble tatt for å ha jukset, er straffet for det og er ikke lenger på Stortinget. Og derfor skal ikke vi regulere godtgjørelsen vår? Jeg må si jeg sliter med logikken i det vedtaket, at de som ikke hadde jukset, skulle rammes sånn.

Ja, SV, vi mener på ordentlig at denne reguleringen skal skje etter det systemet vi har vedtatt, ikke 7,7 pst., for det er ikke det vi får – det er beregningstallet når man slår det sammen over to år – men 5,1 pst., akkurat slik som frontfagene har fått. Det må være realt.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2.

Sak nr. 3 [10:33:23]

Innstilling fra næringskomiteen om Endringer i statsbudsjettet 2022 under Landbruks- og matdepartementet (Jordbruksoppgjøret 2022) (Innst. 462 S (2021–2022), jf. Prop. 120 S (2021–2022))

Presidenten: Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: Arbeiderpartiet 25 minutter, Høyre 20 minutter, Senterpartiet 15 minutter, Fremskrittspartiet 10 minutter, Sosialistisk Venstreparti 5 minutter, Rødt 5 minutter, Venstre 5 minutter, Miljøpartiet De Grønne 5 minutter og Kristelig Folkeparti 5 minutter.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil tre replikker med svar etter partienes hovedtalere og inntil syv replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Willfred Nordlund (Sp) [10:34:37] (komiteens leder og ordfører for saken): Årets jordbruksoppgjør er usedvanlig viktig for norsk matberedskap. Sikkerheten for at våre innbyggere har norsk mat av høy kvalitet på bordet, og at den som er avgjørende for dette – bonden – får økonomisk trygghet, er helt avgjørende, og det har i dagens Norge virkelig gjenklang. Matsikkerhet og selvforsyning er igjen på den politiske dagsordenen i Norge, og det er ikke bare en teoretisk diskusjon som angår andre land.

Vi opplever en kostnadsvekst på det aller meste som er krevende både for folk og næringsliv. Matvareprisene internasjonalt stiger voldsomt, og på en del produkter ligger de nå over de norske. Tørke eller flom i mange viktige jordbruksland fører til knapphet, sult og eksportbegrensninger. Krig i Europas kornkammer er først og fremst en katastrofe for dem som bor i landet, men gjør at mange i verden vil slite med å få nok mat, og at prisene øker.

Da har Norge som et rikt land, med en tross alt kjøpsterk befolkning, et forsterket ansvar for å produsere så mye mat som mulig til egen befolkning. Samtidig har vi et jordbruk som står i en tøff økonomisk situasjon, hvor mange bønder teller på knappene om de vil fortsette. Derfor er årets oppgjør, sammen med tidligere tiltak som midlertidig kompensasjon, styrking av investeringsvirkemidlene og strømsstøtte, så viktig for å sikre norske hardtarbeidende bønder inntektsmuligheter og framtidstro. Det sikrer matberedskapen og selvforsyningen.

Jeg opplever og får tilbakemeldinger om at mange bønder med ulik størrelse og produksjon føler seg verdsett med det oppgjøret vi nå har på bordet. Samtidig er det viktig å si at ikke alt kan løses på ett oppgjør – eller to, for den del – og at vi heller ikke er i mål. Det bærer tilbakemeldingene også preg av, men gjennomgangstonen er at det er overraskende positivt.

Arbeidsgruppene som avtalen beskriver, vil også være et viktig bidrag for å sikre en framtidsrettet jord-

brukspolitikk som tar hensyn til at Norge er forskjellig, og at vi må ha strukturelt tiltak som sikrer matproduksjon og inntekt til bønder i hele landet.

Det er et bredt politisk flertall som er opptatt av å løfte inntektene til norske bønder og øke selvforsyningen av norske jordbruksprodukter, som både Senterpartiet og Arbeiderpartiet har pekt på i regjeringsplattformen. Samtidig viser innstillingen at svarene til de ulike partiene til dels spriker voldsomt, er motstridende og i noen tilfeller har preg av hastverk. Det regner jeg med at de ulike partiene gjør rede for selv, og at debatten også vil synliggjøre dette, i likhet med innstillingen. Samtidig er det viktig å bemerke at innstillingen også har mange felles merknader og problemforståelser om viktige temaer.

Bakgrunnen for saken vi i dag behandler, er Hovedavtalen jordbruket har med staten. Stortinget har satt fire overordnede mål for norsk landbruks- og matpolitikk: matsikkerhet, landbruk over hele landet, økt verdiskaping og et bærekraftig landbruk. Jordbruksavtalen er det viktigste virkemiddelet for å nå disse målene. Matsikkerhet er, med den situasjonen verden er i, viktigere enn noen gang. Skal vi få det til, krever det et landbruk over hele landet, og da må det være økonomisk trygghet og optimisme i landbruket. Slik øker vi også selvforsyningen over tid, sikrer bærekraft og legger forholdene til rette for økt verdiskaping.

Den 16. mai ble forhandlingene mellom staten og landbruket avsluttet, og en framforhandlet avtale ble lagt fram, underskrevet av begge faglagene, nemlig Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag. Avtalen har en total ramme på 10,9 mrd. kr. Det er mye penger, men det var nødvendig og sier egentlig noe om hvor alvorlig situasjonen er. Årsaken, som en samlet komité peker på, er at det har vært ekstrem prisøkning for kunstgjødsel, strøm, bygningsmaterialer og mye mer, som har satt jordbruket i en vanskelig situasjon.

Litt mer tall må også med. Avtalen legger til grunn en nivåheving på 40 000 kr per årsverk i 2023 fra 2022 utover inntektsveksten til andre grupper, i tillegg til kompensasjonen for økte kostnader på 2,4 mrd. kr. Samlet vil det gi en inntektsmulighet på 64 000 kr per årsverk fordelt på 2022 og 2023 utover full kostnadskompensasjon. Det er helt nødvendig og et skritt på veien mot å tette inntektsgapet.

Jeg skal si litt nærmere om Senterpartiet og Arbeiderpartiets utgangspunkt og trekke fram noen, men ikke alle, elementer av avtalen og innstillingen som jeg mener det er ekstra verdt å merke seg.

Alle partier i komiteen skriver i starten av innstillingen at de ser det som positivt at det i årets forhandlinger ble en felles enighet mellom partene. Det er også verdt å merke seg at alle partier merker seg at denne avtalen

skal sikre landbruk i hele landet, og at den legger opp til en kraftig økning i kornprisene som er viktig for selvforsyningen og styrker inntektsmulighetene i de grovfôr-baserte produksjonene, særlig sau og ammeku, samtidig som vi løfter de andre.

Det er derfor med noe forundring jeg registrerer ulike forslag som må være fremmet med bakgrunn i at man likevel ikke mener det man har skrevet, eller at man ønsker endringer i avtalen som i seg selv visstnok er positive, og som de samme partiene har sagt er et skritt i riktig retning litt tidligere i innstillingen. Men jeg skal velge å se det som positivt at så mange vil så mye så raskt. Jeg registrerer også at det medfører en del løse forslag i dag som korrigerer forslag som enkelte partier har lagt inn i innstillingen.

Samtidig vil jeg også få lov til å undres over Høyres utspill om at målprisene på korn, melk, frukt og grønt og poteter ikke skal økes. I innstillingen sier nemlig Høyre at deres mål er at inntekter for bonden i størst mulig grad skal hentes fra markedet. Men når det kommer til stykket, var det ikke så viktig likevel. Det er fristende å spørre: Om ikke nå, når da?

Høyres forslag ville for selv relativt små bruk, særlig innenfor kornproduksjonen, som er så viktig for selvforsyningsgraden, ha medført reduserte inntekter i mange hundre tusen kroner-klassen. Selv helt gjennomsnittlige norske melkebruk ville ha blitt hardt straffet og får med Høyres forslag et minusoppgjør. Det er dramatisk. Men det er verdt å bemerke at også Senterpartiet er opptatt av matvareprisene, som Høyre begrunner sitt forslag med. Det er da også derfor regjeringen har tatt en betydelig andel av kostnadskompensasjonen over budsjett.

I Hurdalsplattformen varsles det at det skal legges fram en opptrappingsplan for trygg matproduksjon på norske ressurser, og at regjeringen har et mål om at selvforsyningsgraden av norske jordbruksmatvarer, korrigert for import av førråvarer, skal økes til 50 pst. Dette når vi gjennom å gi mest mulig trygghet for lønnsomhet, og ved å legge til rette for økt produksjon av mat og fôr i sektorer hvor det er mulig å øke selvforsyningen.

Det er viktig å understreke at planen for tettingen av inntektsgapet og målet om å øke selvforsyningsgraden må ses i sammenheng. Den planen er allerede bestilt av Stortinget.

Et viktig grep for å sikre norsk matproduksjon og øke selvforsyningen er et tilstrekkelig og godt nok tollvern. Jeg er derfor fornøyd med at man i revidert statsbudsjett varsler at man skal vurdere overgang fra krone til prosenttoll på en rekke produkter, i tråd med regjeringsplattformen.

Jeg kunne ha valgt å gått inn i de enkelte fordelingene som styrker både kornet og distriktsjordbruket og

legger til rette for økt produksjon av frukt og grønt, at velferdsordningene styrkes, at klimasatsingene og satsingen på landbruk i nord økes, og så videre. Det blir det sikkert muligheter for senere i debatten

Oppsummert er denne jordbruksavtalen et resultat av at ulike hensyn er veid opp mot hverandre i en ekstraordinær situasjon. Rom ble ikke bygd på én dag – eller på ett år. Norge er forskjellig, norske gårdsbruk er forskjellige. Skal vi sikre selvforsyningen og matberedskapen og god, trygg og norsk mat til norske forbrukere i framtiden, må vi ta hensyn til at dette er komplekst.

Det viktigste er dog det følgende: Krigen i Ukraina er et tydelig eksempel på hvor viktig det er å sikre en nasjonal matproduksjon på de nasjonale ressursene i Norge, så langt som mulig. Det er norske bønder i hele landet som sørger for dette. For det fortjener de stor takk, og ikke minst fortjener de å få betalt. Det skal Senterpartiet og Arbeiderpartiet bidra til.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Lene Westgaard-Halle (H) [10:43:02]: Senterpartiet var før jul ute i mediene og sa at de ville ha høyere matvarepriser og færre tilbud i butikkene. Ønsker Senterpartiet fortsatt høyere matvarepriser?

Willfred Nordlund (Sp) [10:43:15]: Man må jo betale det som maten koster. I Norge har vi et unikt system som sørger for at staten tar en ganske stor andel av den regningen. Det er viktig i den ekstraordinære situasjonen vi nå står i. Som jeg var inne på i mitt innlegg, tar staten størsteparten av den regningen vi nå ser i form av økte matvarepriser. Det er ikke noen hemmelighet at matvareprisene nødvendigvis må gå opp framover. Etter hvert som kostnadene øker, vil man jo også få prisvekst. Men det er viktig å understreke at den regningen skal man fordele mellom staten og forbrukerne, for det er viktig at vi også sikrer en norsk matproduksjon, og da må også norske bønder få betalt.

Hvis vi er opptatt av at bøndene skal få betalt for maten, som jeg har registrert at representanten Westgaard-Halle har vært, må kostnadsøkninger og inntektsutvikling nødvendigvis tas over både budsjett og marked. Høyre skriver jo selv i innstillingen at målet er at alt sammen skal tas over markedet. Vi har en annen holdning til det.

Bengt Rune Strifeldt (FrP) [10:44:30]: Det har vært krise i norsk landbruk og også andre næringer hele det første halvåret i år. Krisene har stått i kø, med økte strømpriser og økte drivstoffpriser, som har bydd på utfordringer. Dette er kriser som regjeringen dessverre ikke har villet gjøre noe med, men de har fulgt situasjonen tett hele første halvår.

Nå vil bøndene kompenseres for både økte strømpriser og økte drivstoffpriser, men andre næringer må dessverre ta kostnadene selv, som forskyves og gir forbrukerne økte matvarepriser. Vi har en jordbruksavtale hvor utgiftssiden er markedsstyrt og inntektssiden i stor grad er politisk styrt. Er Senterpartiet enig i at jordbruksavtalen er moden for en fornyelse, å bli tilpasset dagens samfunn, sett i lys av den situasjonen vi har hatt første halvår?

Willfred Nordlund (Sp) [10:45:35]: Jeg opplever vel her at Fremskrittspartiet fremmer sitt primærsyn, nemlig at alt skal tas i markedet. I den situasjonen vi står i i dag, vil det medføre en betydelig prisøkning til norske forbrukere dersom man skulle hatt full kostnadsdekning. Jeg tør ikke engang anslå hvor mye det hadde økt prisene på norske matvarer med – og for så vidt også utenlandske, fordi de ligger over de norske – i butikken, men regjeringen har som sagt hatt en innstilling om at vi skal ta den største andelen av den kostnadsveksten over budsjett fordi det er omfordelende.

Når det gjelder kostnaden f.eks. knyttet til strøm, er jo det et resultat av representantens eget parti sine beslutninger og medvirkning i tidligere år. Det skal vi la ligge i denne debatten, men jeg har registrert at også Fremskrittspartiet i innstillingen har vært enig i at jordbruket skal få dekket denne kostnadsveksten og få kompensert for den. Derfor stusser jeg litt over hele inngangen til denne replikken, at Fremskrittspartiet ønsker å fristille norsk jordbruk, bort fra det som er ressursgrunnlaget.

Alfred Jens Bjørlo (V) [10:46:54]: Det som er interessant med Senterpartiet, er at dei for det første går hardt ut mot dei som no her i salen vil gjere endringar over bordet i eit framforhandla landbruksoppgjær. Der er vi for så vidt på linje. Men så er Senterpartiet også imot absolutt alle forslag frå andre parti om å gje føringer og signal om framtidige landbruksoppgjær og går også imot Venstre sitt framlegg om å få lage ei ny og heilskapleg stortingsmelding for å få ein grundig og god prosess for å utforme framtidas landbrukspolitikk. Senterpartiet seier altså nei til endringar no, nei til endringar i åra framover og nei til å lage ein ny politikk for framtida.

Meiner Senterpartiet at Stortinget eigentleg berre bør halde seg unna landbrukspolitikken, og at landbrukspolitikken blir best viss Senterpartiet og Senterpartiet sine vener og partikollegaer i Bondelaget får sitje i eit lukka rom og lage framtida, og at alle andre held seg unna?

Willfred Nordlund (Sp) [10:47:49]: Jeg merker meg med interesse at representanten Bjørlo synes Senterpartiet og representantene er særs interessante, og det

tegner godt, for det betyr jo at representanten sannsynligvis har en oppfatning av at vi også har mange gode forslag til hvordan veien videre skal være.

Når det gjelder de ulike forslagene som fremmes fra ulike andre parti i innstillingen, er det sånn at så å si absolutt alle de forslagene berører elementer i den avtalen man allerede har inngått. Og det er et viktig poeng at skal man sikre norsk matproduksjon i hele landet og gi forbrukerne levelige priser, samtidig som bøndene får betalt for det de produserer, må man nødvendigvis ha en diskusjon også med landbruket selv. Det er nettopp det avtalen peker på. Man skal ha arbeidsgrupper som prioriterer og diskuterer både strukturtiltak, utvikling og ulike veier for norsk landbruk framover. Det oppfatter jeg at også Venstre har vært tilhenger av, og det synes jeg er svært positivt. Venstre skal ha honnør for at de står ved avtalen når det kommer til stykket.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Per Vidar Kjølmoen (A) [10:49:11]: I mars 1935 fant bønder og arbeidere sammen for første gang på Stortinget. Alliansen åpnet for regjeringen Nygaardsvold og en politikk som styrket både sysselsettingen og bøndenes kår i møte med en knallhard liberalistisk høyrepolitikk. Hans Ystgaard ble landbruksminister. Hans datter var for øvrig Oline Ystgaard, som senere giftet seg med min farfar og tok navnet Kjølmoen. Med statsråd Ystgaard fikk vi den første skikkelige satsingen på den norske bonden i moderne tid.

40 år seinere, på meieriårsmøtet på Hitra 25. april 1975, reiste Sverre Hansen seg. Han tok ordet og foreslo en skattestreik for norske bønder. Møtet endte med en aksjonsgruppe og åtte krav til statlige styresmakter. Hitra-aksjonen ble oppspillet til det som ble det såkalte jamstillingsvedtaket, vedtatt på Stortinget i desember samme år. Da ble prinsippet knesatt om at en bonde skal ha samme inntekt per årsverk som en industriarbeider. Opptrappingsvedtaket under Trygve Bratteli var startskuddet for den andre store satsingen på den norske bonden i moderne tid, med bl.a. enestående ferie- og fritidsordninger og en dobling av bruttoproduktet i norsk landbruk på bare tre år.

Ved inngangen til 2021 var igjen situasjonen for den norske bonden svært vanskelig. Liberalisering og høyrepolitikk hadde forutsigbart nok gitt sentralisering og nedgang for norsk landbruk. Bondeopprøret ble etablert, og vi fikk et regjeringsskifte – igjen i form av en allianse mellom bonde og arbeidere, som i 1935, og igjen har vi fått kravene om jamstilling mellom inntektene til bonde og arbeidere, som i 1975.

Det er med både stolthet og alvor at Arbeiderpartiet sammen med Senterpartiet legger fram resultatet av årets jordbruksoppgjør. Rammen på 10,9 mrd. kr mang-

ler sidestykke i norsk historie. Forskjellen mellom det og Høyres og Fremskrittspartiets landbrukspolitikk er dramatisk. Arbeiderpartiet og Senterpartiet prioriterer den norske bonden høyere i ett år enn det Høyre og Fremskrittspartiet ga samlet i løpet av åtte år da de satt med makta på Stortinget. Arbeiderpartiet og Senterpartiet har satt kurs for det som vil stå igjen som den tredje store satsingen på den norske bonden i moderne tid.

Det historiske løftet er helt nødvendig. Ikke bare har vi en situasjon der bonden systematisk har sakkert akterut i inntektsutviklingen, men Høyres sentraliseringspolitikk har også malt ubønnhørlig med om lag to nedlagte gårdsbruk om dagen som resultat. Et viktig bakteppe for Arbeiderpartiets og Senterpartiets historiske satsing på den norske bonden har også vært koronapandemien og Russlands brutale angrepskrig i Ukraina. De hendelsene har for alvor demonstrert farene ved å gjøre seg avhengig av globale verdikjeder og stortilt import av mat til egen befolkning. En nasjon må ha en grunnleggende sikkerhet for at en kan brødfø sin egen befolkning, selv i krisetider. Da må vi ha en rød-grønn politikk som styrker den norske bonden – ikke en kald sentraliserings- og avviklingspolitikk.

Landbrukspolitikk er ikke enkelt. Ulike produksjoner må veiens opp mot hverandre, ulike landsdeler må balanseres, og bruk av ulike størrelser må alle ha økonomiske rammebetingelser som er til å leve med. I tillegg må en god landbrukspolitikk ta andre samfunnshensyn, som behovet for sysselsetting i videreforedlingsindustrien, behovet for selvforsyning og klimavennlig omstilling. I tillegg må ansvarlige partier som Arbeiderpartiet og Senterpartiet også passe på selve nivået i pengebruken, sånn at ikke norsk økonomi overopphetes og renta stiger ukontrollert. Det kan være krevende å balansere sånne hensyn opp mot hverandre.

I Norge har vi en unik ordning der bøndene selv får være med og forhandle om hva som skal være de ulike balansepunktene i jordbrukspolitikken, gjennom de såkalte jordbruksforhandlingene. Dette er et prinsipp som er viktig for både Arbeiderpartiet og Senterpartiet, for det er ingen som kjenner situasjonen i norsk landbruk like godt som dem som har skoa på, og da blir det en logisk konsekvens at faglagene i landbruket bør kunne forhandle på vegne av sine medlemmer, med tydelige likhetstrekk til hvordan vi ellers forhandler i norsk arbeidsliv.

Selvsagt er det ikke enkelt når ulike parter skal ivareta ulike interesser og finne en god helhet som ivaretar alle elementene i et komplisert oppgjør, og ofte ender da også forhandlinger med at et eller flere faglag går til brudd fordi de ikke kan stå inne for en sånn helhet. Det skjedde ikke denne gangen. Forhandlinger er aldri enkle, en må gi og ta, og alle må være villige til å inngå kom-

promisser som kan være krevende. Arbeiderpartiet og Senterpartiet har heller ikke fått gjennomslag for alle primærstandpunktene sine i årets oppgjør. Det har heller ikke Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag, men helheten står vi inne for alle sammen, for helheten er god.

Jeg vil benytte anledningen til å takke begge faglagene for godt, konstruktivt samarbeid og gode meningsbrytninger. Gode meningsbrytninger er også en del av politikken, og kanskje også en del av debatten i denne saken, men det politiske miljøet har på ingen måte vært i stand til å samle seg om en felles enighet i dette oppgjøret, på tross av enigheten mellom stat og faglag. Jeg vil gå så langt som å kalle det oppsiktsvekkende at et så historisk godt oppgjør for norsk landbruk, som i kroner er bedre for norsk landbruk enn alle de andre oppgjørene under regjeringen Solberg, kun fremmes av Arbeiderpartiet og Senterpartiet i salen i dag. At Høyre og Fremskrittspartiet mener at uttellingen for norske bønder ble for god, er til å forstå, og det er i tråd med den politikken som ble ført da de borgerlige satt i regjering. Men at også Venstre, Miljøpartiet De Grønne, Rødt og til og med SV indirekte underkjenner forhandlingsresultatet, som både staten og faglagene stiller seg bak, er både overraskende og litt bekymringsfullt. Politisk arbeid handler også om markeringer, og det er jobben til ulike representanter å synliggjøre sin egen politikk, men akkurat i jordbruksoppgjøret bør en være litt tilbakeholden med å sette egne partihensyn foran landbrukets behov. Det gjelder spesielt når det er oppnådd enighet.

Hver eneste gang et parti faller for fristelsen til å fremme et endringsforslag til et godt framforhandlet oppgjør, undergraves selve forhandlingsinstituttet litt mer. For det blir selvsagt vanskelig for både Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag å strekke seg for å finne de gode kompromissene når man vet at ulike partier i etterkant vil forsøke å svekke og forrykke en nøye framforhandlet balanse. Akkurat denne siden ved årets jordbruksoppgjør vil kanskje ikke gå inn i historien som Stortingets fineste øyeblikk, men det vil nok uansett kun ende som en liten fotnote i det som forhåpentligvis blir en bred enighet til slutt – et startskudd for den tredje store opptrappingen for den norske bonden i moderne tid.

I dag setter vi ned en bauta for å skape ny vekst og optimisme for norsk landbruk og norske distrikter og ikke minst for å sikre Norges befolkning tilgang til trygg, god og sunn mat. Og i morgen skal vi i Arbeiderpartiet og Senterpartiet fortsette kampen, eller for å omskrive Winston Churchill: Dette er ikke slutten. Det er ikke engang begynnelsen på slutten. Men det er kanskje slutten på begynnelsen av en ny vår for norsk landbruk.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Linda Hofstad Helleland (H) [10:58:14]: Det var ikke måte på historieskriving og pompøs retorikk Stortinget ble vitne til i dag, men for å ta det litt mer ned på jorda: Det som folk og bønder er opptatt av, er noe som også representanten Kjølmoen var opptatt av for en tid tilbake, da han i Nationen advarte mot at jordbruksoppgjøret skulle bidra til press i økonomien og til at rentenivået kunne bli presset opp. Representanten advarte om at det var svært lite handlingsrom. Økte renter rammer også bøndene. Mitt spørsmål til representanten Kjølmoen er:

Er han ikke lenger bekymret for økte kostnader for husholdningene og økte renter for bøndene?

Per Vidar Kjølmoen (A) [10:59:14]: Takk for spørsmålet. Selvsagt er Arbeiderpartiet og Senterpartiet opptatt av renten. Det er grunnen til at man har kommet fram til enighet i revidert nasjonalbudsjett, hvor man kutter den offentlige pengebruken med 30 mrd. kr. Det gjør den historiske satsingen i norsk landbruk bare enda mer imponerende. Det gjør meg desto mer stolt at man i en situasjon der det er så trange rammer, og der det må prioriteres så knallhardt, klarer Arbeiderpartiet og Senterpartiet å prioritere den norske bonden mer i form av kroner i ett år enn Høyre klarte samlet sett i løpet av åtte år. Vi kunne godt tenkt oss å bruke penger på mange andre ting, men politikk handler om å prioritere det viktigste, og noe av det viktigste akkurat nå er å sikre den norske bondens vilkår og å sikre den norsk befolkningen god og trygg mat.

Bengt Rune Strifeldt (FrP) [11:00:21]: Vi har en regjering som satte rekord i å øke avgifter fra ett år til et annet. Vi ser at Orkla varsler prishopp fra 1. juli på grunn av økte energi- og transportkostnader. I tillegg øker Arbeiderpartiet og Senterpartiet matvareprisen til forbrukerne, eller til «vanlige folk», som de kaller dem.

Økningen i målprisen i dette jordbruksoppgjøret betyr at matutgiftene til norske husholdninger vil øke med 1 300 kr per år, men det er ikke den eneste prisøkningen på mat som regjeringen legger opp til. I Nationen i dag ser vi at regjeringspartiene og SV har blitt enige om å styrke tollvernet, og det betyr at en rekke norske matvarer blir enda dyrere. Norske forbrukere må betale mer. Vanlige folk må betale mer. Det vil også føre til økt grensehandel. Regjeringen tar aktive grep for å svekke norsk handelsnæring og gjøre maten dyrere for vanlige folk. Når mener representanten at matvareprisene har blitt høye nok for vanlige folk?

Per Vidar Kjølmoen (A) [11:01:27]: Når Fremskrittspartiet snakker om økte avgifter, skal man lytte.

Det er tross alt et parti som da de satt i regjering, økte avgiftene til den norske befolkning med 6 mrd. kr. Så jeg tar innspillet på alvor. Arbeiderpartiet og Senterpartiet er fundamentalt uenig i at det må være en motsetning mellom gode vilkår for folk flest og gode vilkår for den norske bonden. Jeg må si at den kunstige motsetningen som høyresiden forsøker å skape i debatten her, er Arbeiderpartiet og Senterpartiet uenig i.

Til slutt vil jeg si at akkurat når det gjelder tollvern, er det heller ikke slik at en overgang fra krone til prosent nødvendigvis vil gi økte priser akkurat nå, for prisene på mat på verdensmarkedet er sterkt stigende. Det vil sannsynligvis i det korte bildet ikke påvirke norske priser i det hele tatt, men det vil være en viktig sikkerhet for den norske bonden, som Arbeiderpartiet og Senterpartiet er opptatt av.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [11:02:38]: Eg tok ordet i overtyding om at det er mogleg å snakke om desse tinga utan å vere så glad i eigne ord. Eg trur dette er eit tema ein må ta på blodig alvor. Det handlar om retninga for norsk jordbruk i tida som kjem. Spesielt det som handlar om å skjerme norsk jordbruk frå import, er ekstremt viktig. No har vi ein avtale saman med regjeringspartia om at vi skal få stramme til importvernet. Det er heilt fundamentalt om vi skal få løfte norsk jordbruk. Samtidig er import import, anten det er import av mat til menneskefôr, eller det er import av ingrediensar til dyrefôr. Er representanten einig i den enkle vurderinga?

Per Vidar Kjølmoen (A) [11:03:33]: Takk for spørsmålet. Representanten er helt enig i den enkle vurderingen.

Å styrke norsk selvforsyning er viktig. Arbeiderpartiet og Senterpartiet vil vurdere alle seriøse forslag som kommer i salen knyttet til å styrke den siden ved norsk landbruk. Men når det gjelder forslagene som er fremmet, bl.a. av SV, i salen her i dag, legger jeg merke til at et forholdsvis samlet fagmiljø i dag har gått ut i Nationen og sagt at forslagene ikke virker, kanskje til og med er kontraproduktive. Det viser litt behovet for seriositet i landbrukspolitikken, og at man velger de tiltakene som faktisk har effekt.

Jeg må også tillate meg å være lite grann skuffet over at SV ikke støtter det historiske løftet for norsk landbruk som fremmes av Arbeiderpartiet og Senterpartiet her i dag.

Presidenten: Da er replikkordskiftet over.

Lene Westgaard-Halle (H) [11:05:03]: Vi har akkurat vært gjennom en skjellsettende pandemi, og ikke før vi rakk å trekke pusten, angrep Russland Ukraina. Korona og krig har gitt oss en prisvekst vi ikke har sett

på 35 år. Det er beintøft. Det er tøft for næringslivet, det er tøft for landbruket, og det er tøft for forbrukerne.

Selv om Norge er et godt land å bo i og var blant landene i verden som håndterte korona aller best, er det få som ikke kjenner på den situasjonen vi står i akkurat nå. Prisene i mai i år var 5,7 pst. høyere enn prisene i mai i fjor. Og det er bare snittet. Ser vi på drivstoff, som jo mange snakker om om dagen, har ikke prisene økt med bare 5 pst., for å si det sånn, men med hele 40 pst. sammenlignet med mai i fjor. Skulle Senterpartiet holdt valgløftet sitt, burde de gått av for omtrent 10 kr siden.

Men vi har større utfordringer regjeringen heller ikke klarer å løse. Vi mangler arbeidskraft, prisene presses opp, og det ligger an til enda flere renteøkninger. Dessverre bidrar ikke regjeringen. De skuffer ut oljepenger, slik at presset på forbrukerne blir enda større. Midt oppe i alt dette står den norske bonden – med kostnader som skyter i været, og med en stat som i svært stor grad begrenser hva hun kan tjene. Det føles utrygt, og det er forståelig.

Jeg vil likevel understreke noe som ikke så ofte kommer fram i pressen, men som likevel er viktig – og det er viktig fordi vi i en tøff situasjon ikke skal legge sten til byrden eller skremme folk unødvendig: Vi er trygge og heldige i Norge. Vi har nok mat, vi er i ganske stor grad selvforsynte, vi har høy dekningsgrad, og vi er godt rustet til å håndtere det som nå skjer i verden. Som en digresjon har selvforsyningsgraden i moderne tid hatt en tendens til å gå opp under borgerlig styre og ned med Senterpartiet i regjering. Men tilbake til denne tryggheten: For et rikt land som Norge vil det sannsynligvis ikke være vanskelig å få tak i korn til tross for krigen i Ukraina. Vi importerer nesten ikke noe derfra. Men vi må betale mer. Vedvarende prisøkninger på korn er likevel et mye større problem for fattige land som er avhengige av import av korn, og som ikke – som oss – har økonomi til å dekke drastiske prisøkninger over tid.

Det viktigste vi gjør for matberedskapen vår, er å legge til rette for mest mulig matproduksjon i Norge. Jordbruket er sentralt både for matproduksjon, bosetting, ivaretagelse av kulturlandskapet og sysselsetting. Men landbruket er i endring. Bruk av nye teknologiske løsninger i landbruket frigjør arbeidskraft og kutter utgifter for bøndene. Det kan igjen gi forbrukerne billigere matvarer. Høyre vil at landbrukspolitikken i større grad enn i dag skal stimulere til effektiv drift og bærekraftig produksjon tilpasset markedets behov som primært mål. Bonden er først og fremst næringsdrivende. Det er nødvendig for å sikre norsk landbruk i framtiden.

La meg gi dere noen tall for å illustrere endringene norsk landbruk har vært gjennom i moderne tid. I 1969 var en gjennomsnittlig norsk gård på ca. 62 dekar. I dag er tallet 255 dekar, men det totale jordbruksarealet er

omtrent det samme, ca. 10 millioner dekar. Arealet som tilhører landbrukseiendommer, utgjør imidlertid over tre fjerdedeler av det norske fastlandet. Tallet på melkekyr i Norge i dag er omtrent 213 000. I 1980 var tallet nesten 400 000. Det har altså vært en halvering. Melkeproduksjonen har likevel holdt seg stabil i samme periode – på ca. 1 500 millioner liter årlig. Men melkekonsumet per innbygger er halvert i samme periode. I 1980 spiste hver innbygger 49 kg kjøtt i året. Så tenker vi kanskje at vi spiser mindre i dag, men i dag er tallet ca. 70 kg. I tiåret da jeg ble født, ble bare 3–4 pst. av matkornet vårt produsert i Norge. I dag er tallet nesten 70 pst.

Så hvordan har vi forholdt oss til disse endringene i Stortinget? Har vi modernisert landbrukspolitikken? Klarer vi å henge med? Mange norske bønder har i dag ikke noen særlig grunn til å jobbe med f.eks. produktutvikling. Det er fordi de vet at de er sikret mer eller mindre samme sum fra markedsregulatorne. Det er sånn vi har ordnet landbrukspolitikken. Bønder i dag tilpasser seg i liten grad etterspørselen fra forbrukerne og markedet, men heller et subsidiesystem. Det er forståelig, for det er sånn vi har bestemt at det skal være. Det er vi her i salen som har ansvaret for at det er sånn, og regjeringen viser ingen interesse for å gjøre endringer. Når vi på høyresiden løfter utfordringen, blir vi stemplet som landbruksfiendtlige. Jeg mener det er landbruksfiendtlig å insistere på å holde på gårdsdagens løsninger i den verden vi står i i dag. Det holder norske bønder fanget i en slags negativ spiral, uten mulighet til å forandre driften for å bevare den i møte med framtiden.

Så hva er framtiden? I næringskomiteen har vi ansvar for både landbruk og det vi kaller «space», altså romfart, romteknologi og satellitter. Jeg er så heldig at jeg har ansvaret for begge deler. Mange tenker at det kanskje ikke er noen logisk kobling, men det er det. Den mest åpenbare er selvfølgelig været og værmeldinger, som jo alle følger med på. Været er, for å si det forsiktig, ganske avgjørende for landbruket. Kunnskap om vær og klima får vi fra satellitter. I tillegg styres mye av det vi gjør på gårder, både i dag og i framtiden, av GPS og apper på mobilen – også «space». Vi har allerede store mengder teknologi i norsk landbruk som styres fra apper på en iPad, og det vil bare vokse framover.

Så til den ikke fullt så åpenbare koblingen: NASA. Hva har amerikanske astronauter med norske bønder å gjøre, tenker dere kanskje nå? Men NASA gjorde noe veldig lurt på 1960-tallet. De gjorde mye lurt på 1960-tallet egentlig, det har vi lest om alle sammen – eller i alle fall noen av oss. En glemt teknologi fra denne veldig innovative tiden omfatter det vi kaller hydrogenotropiske organismer. Det vet sikkert ikke alle i salen her hva er. Med mindre man er ekstrem romfartsnerd eller kanskje over 60 år, er ikke sjansen så stor for at man husker det.

Hydrogenotropiske bakterier var altså noe NASA eksperimenterte med på 1960-tallet. Det gjorde de for å finne en form for etterfyllbar kilde til mat. Så her kommer koblingen: De bakteriene NASA forsket på, hadde svært høyt protein- og CO₂-innhold, to viktige forutsetninger for en mer moderne og bærekraftig matproduksjon.

Tanken bak forskningen var at vi en vakker dag skulle reise til Mars, og vi kom til å ha begrenset med plass om bord og begrensede ressurser på ferden. Egentlig er det akkurat de samme utfordringene vi ser i verden i dag: Vi blir flere, det er kamp om matjorda, og vi har begrensede ressurser. Så NASAs teknologi kan altså brukes i norsk landbruk. Men da må vi være modige, moderne, foroverlente og innovative – fire egenskaper regjeringen mangler.

Heldigvis finnes det både forskere og næringsliv som definitivt innehar de egenskapene. De tenker nytt, og de våger å forandre for å bevare. Det har Lisa som grunnla selskapet Kiverdi allerede gjort. Satt på spissen lager hun kjøtt av luft. De kaller det Air Protein. «Google it!» Så skal jeg ikke påstå at vi i Norge er der helt ennå, men mange bønder og landbruksaktører her hjemme er også veldig offensive og går foran, som f.eks. 7Sense, Bjærtne & Hoel i Vestfold, ONNA i Moss eller bedriften N2 Applied på Sveve.

Gjennom digitalisering og anvendelse av ny teknologi kan gårdsbruk av alle størrelser bedre mulighetene til å utnytte de ressursene som allerede finnes på gården. Det trenger man for så vidt ikke NASA for å gjøre. Vi kan jobbe mindre, produsere mer og ta bedre vare på klimaet og jorda vi forvalter. Smart landbruk eller agriteknologi skaper nettopp økte markedsinntekter gjennom et mer moderne, klimavennlig og teknologisk landbruk. Mange aktører er allerede i gang med å effektivisere og modernisere norsk landbruk. En skikkelig og målrettet satsing på agritek er et av grepene som er nødvendig for at den norske bonden skal sikres inntektsvekst videre. Alt kan ikke dreie seg om statlige overføringer og statlige begrensninger. For jordbruksavtalen er også det: begrensninger.

Tiden er i ferd med å løpe fra oss, og det er vårt ansvar. Vi som sitter her i salen, må sørge for at bøndene får disse mulighetene. Bøndene kan ikke løpe fortere enn de allerede gjør i dag. Det er vi som må tørre å ta grepene. Vi må endre rammene. Vi må forandre norsk landbruk for å bevare det.

Potensialet for økt verdiskaping basert på jordbruksressursene i Norge er altså stort. Vi kan utnytte ressursene våre mye bedre enn det vi gjør i dag. Det enkle og dessverre litt for vanlige svaret fra regjeringen er følgende: Øk matvareprisene. Det er egentlig ganske utrolig, når vi ser rundt oss i dag. Utfordringene er åpenbare. Regjeringen legger også opp til en politikk som medfø-

rer at handelslekkasjen øker. For selv om enkelte norske matvarer er billige når man holder dem opp mot det generelle kostnadsnivået eller lønnen vår i Norge, er de dyre sammenlignet med de fleste andre land, også våre naboland Sverige, Danmark og Finland. Utfordringen både for norsk landbruk og dagligvarebransjen er dermed å skape større inntekter for bonden uten å drive forbrukerne ut på grensehandel. Det får de ikke hjelp til av regjeringen.

Høyre vil skape et levedyktig jordbruk over hele landet med trygg matproduksjon og levelige priser for Ola og Kari når de handler middag. Da må vi tørre å gjøre de nødvendige forandringene for å bevare et trygt og framtidsrettet norsk landbruk.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Per Vidar Kjølmoen (A) [11:15:55]: Representanten hadde refleksjoner knyttet til Høyres politikk og en såkalt landbruksfiendtlighet i et interessant – og jeg vil nesten kalle det litt høytflyvende – innlegg om norsk landbrukspolitikk der det også reflekteres litt rundt at bonden fanges i en negativ spiral. Arbeiderpartiet er enig i at bonden har vært fanget i en negativ spiral de åtte årene da Høyre styrte norsk landbrukspolitikk. Både NASA, iPad-er og kjøtt av luft er interessant, men når det kommer til stykket, er det inntekter til den norske bonden som gjør det mulig å drive med norsk landbruk.

Er representanten enig i at det historiske løftet der Arbeiderpartiet og Senterpartiet bevilget mer til norsk landbruk i ett år enn det Høyre gjorde i åtte år, var helt nødvendig etter åtte år med Høyres landbrukspolitikk?

Lene Westgaard-Halle (H) [11:16:51]: Takk for spørsmålet. Jeg synes det er interessant hvordan Arbeiderpartiets representant bare avfeier ny teknologi i landbruket ved å si at det er interessant, men at det som egentlig er interessant, er statlige overføringer.

Agriteknologi og ny teknologi – enten det kommer fra NASA eller fra Svene i Lågendalen – er det som gir inntekt til den norske bonden. Det er der potensialet ligger i framtiden. Vi kan gjerne øke og øke overføringer. Inntektsveksten til bøndene gikk også opp mens vi satt i regjering.

Det som skremmer meg litt, er å se Arbeiderpartiets knefall for Senterpartiet i landbrukspolitikken. Arbeiderpartiet har egentlig aldri hatt noe særlig landbrukspolitikk; det har vært lite innhold i den. Representanten Kjølmoen var selv ute før dette oppgjøret og advarte mot et høyt eller et stort oppgjør. I dag forsvaret han det. Han var veldig bekymret for renten; det er han åpenbart ikke lenger. Det jeg er bekymret for, er matvareprisene.

Jeg håper egentlig at Arbeiderpartiet deler den bekymringen.

Jenny Klinge (Sp) [11:18:02]: I innlegget sitt skuldar representanten Lene Westgaard-Halle regjeringspartia for å vere landbruksfiendtlige fordi vi visstnok går for gårdagens løysingar. Det får ho seg til å seie etter at vi har vore nokre få månader i regjeringskontora og hennar eige parti har hatt statsministerposten i åtte år. Eg vil gjerne at Westgaard-Halle skal fortelje meg kva fantastiske teknologiløysingar hennar eige parti har gått inn for dei siste åtte åra, som vi visstnok no er imot. Det er det eine.

Det andre eg har lyst til å vite, er kva Westgaard-Halle eigentleg trur at bøndene tenkjer, om det no sit bønder ute i landet som høyrer på innlegget hennar. Trur dei når dei har høyrte innlegget hennar, at Westgaard-Halle og Høgre representerer nettopp framtida for norsk landbruk og kjem til å kjempe for det? Eg er sterkt i tvil om det. Men eg vil gje Westgaard-Halle sjansen til å fortelje kva ho meiner er potensialet som ligg i norsk dyrka mark og beitemark og dei ressursane som bøndene sjølve utgjer.

Lene Westgaard-Halle (H) [11:19:05]: Takk for spørsmålet, som jeg er veldig glad for å svare på. Jeg opplever at det er et veldig sterkt skille mellom Høyre og Senterpartiet i landbrukspolitikken. Det er helt tydelig. Jeg mener at vi har en moderne, framtidsrettet landbrukspolitikk, mens Senterpartiet har en gammeldags, umoderne landbrukspolitikk, som kanskje passer akkurat nå, men vi står i en tid da vi er nødt til å omstille landbruket – der er ikke Senterpartiet. Senterpartiet er på reverseringslinjen for alt. Jeg undres litt over Senterpartiets litt intense motstand mot endring. Det gjelder ikke bare landbrukspolitikken, det gjelder alt annet. Det eneste Senterpartiet er for, er jo reversering, og jeg ser også at Senterpartiets tilhengere til stadighet hevder at Miljøpartiet De Grønnes politikk vil føre Norge tilbake til hest og kjerre-alderen. Men med den takten regjeringen og Senterpartiet nå reverserer i, vil vi alle sammen få utdelt både hest og kjerre innen denne fireårsperioden er over.

Sivert Bjørnstad (FrP) [11:20:11]: I media for en ukes tid siden kunne vi lese at Høyre skulle fremme et forslag i denne saken i dag om at målprisene ikke skulle øke med 1 200 mill. kr, men med 200 mill. kr. Det er likevel fortsatt en økning i prisen til forbrukerne. Nå har jo debattdagen kommet, og vi ser at det ikke er levert inn et sånt forslag. Det er kanskje nærliggende å tro at Høyre har tenkt å stemme for Fremskrittspartiets forslag om å ikke øke målprisene i det hele tatt. Er det med lettet hjerte representanten Westgaard-Halle ikke

fremmet sitt eget forslag og kanskje støtter Fremskrittspartiets forslag om ingen økning i matvareprisene?

Lene Westgaard-Halle (H) [11:20:58]: Det stemmer – vi deler Fremskrittspartiets bekymring knyttet til økningen i matvareprisene og presset på forbrukerne, og det har vi vært tydelige på. Akkurat nå øker prisene på alt, og situasjonen er jo utfordrende for veldig mange – vanlige folk, folk flest eller hva man foretrekker å kalle det. Utsiktene er ikke spesielt gode framover heller. Istedenfor å insistere på å levere et eget forslag om det velger vi å stemme for Fremskrittspartiets forslag om reduksjon i målprisene for 2022, nettopp fordi vi står sammen om å ville dempe veksten i utgiftene til folk flest.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Bengt Rune Strifeldt (FrP) [11:21:53]: I år står vi overfor en helt spesiell situasjon: Det er krig i Europas kornkammer, det er økende priser på matvarer, strøm, gjødsel og drivstoff, og renten kryper oppover. Alt dette skaper usikkerhet. Det skaper usikkerhet for norske bønder, det skaper usikkerhet hos forbrukerne.

Fremskrittspartiet er som kjent ingen tilhenger av subsidier. Vi ønsker at landbruket, som alt annet næringsliv, skal være styrt av tilbud og etterspørsel og ikke av politiske hensyn. Bøndene er ikke statsansatte, men selvstendig næringsdrivende. Jordbruksoppgjøret gjør bøndene avhengig av overføringer fra staten. Resultatet er at bøndenes inntektskilde er politisk styrt, mens utgiftssiden er markedsstyrt. Det er en løsning som ikke går i lengden, og det ser vi kanskje tydeligere i år.

Fremskrittspartiet foreslår å legge om hele opplegget med jordbruksavtalen. Det bidrar bare til å opprettholde et jordbruk som ikke fungerer, og som blir mer og mer avhengig av overføringer fra år til år. Derfor mener vi at regjeringen bør utrede et nytt system for jordbruksoppgjøret som i større grad tilpasser jordbruket til markedet, får bort reguleringer og gjør norsk landbruk mer konkurransedyktig.

Mange sier at norsk landbruk aldri kan bli konkurransedyktig. Det er feil. På produkt etter produkt er norske landbruksprodukter i verdensklasse. Ost er et eksempel. Lammekjøtt fra Troms, polarlam, er et annet. Norsk mat står på verdenskartet.

I år er det, som sagt, et spesielt år. Derfor mener vi det er riktig at rammen for jordbruksoppgjøret over statsbudsjettet ikke skal reduseres, selv om det er rekordhøyt med mer enn 7,5 mrd. kr for 2022 og 2023. Men vi er ikke med på at forbrukerne skal påføres de økte kostnadene i år. Derfor kan vi ikke være med på økningen i målprisene som partene i jordbruksoppgjøret har kommet fram til.

Økningen innebærer at en vanlig norsk familie får økte matutgifter på 1 300 kr i året. Deler man denne summen på hver måned, høres det kanskje ikke så mye ut, men hvis vi også legger til økte priser på andre varer og tjenester, som strøm og bensin, i tillegg til økte renteutgifter, er det mange som vil kjenne det. I år burde regjeringen ha tenkt litt ekstra på forbrukerne – eller vanlige folk, som de sier.

Fremskrittspartiet vil sette forbrukeren i fokus. I revidert nasjonalbudsjett foreslår vi også å halvere matmomsen. Det vil føre til at hver husholdning får 6 500 kr i året i tillegg i reduserte matkostnader. Med Fremskrittspartiets løsninger vil altså norske husholdninger sitte igjen med 7 800 kr mer enn de får fra denne regjeringen.

I tillegg har Fremskrittspartiet tidligere foreslått en makspris på strøm på 50 øre, og vi har foreslått å fjerne drivstoffavgiften. Det kommer vanlige folk til gode.

Hva så med bøndene, som går glipp av 1,2 mrd. kr i økte inntekter fordi vi ikke vil øke målprisen? Vi mener for det første at regjeringen bør omdisponere innenfor rammen av jordbruksoppgjøret. Regjeringen bør prioritere opp tilskuddsmidler til matproduksjon, slik at bønder som satser mest på å produsere mer mat, får belønning for det.

Hovedprioriteringen i år må være økt matproduksjon. Regjeringen burde prioritere ned tilskuddsmidler som går til andre formål. Løsdriftskravet kan godt utsettes enda et år. Det frigjør mye midler som kan rettes mot bøndene, som går glipp av de ekstra markedsinntektene ved at målprisen ligger fast.

Fremskrittspartiet foreslår også at midler fra LUF skal prioriteres annerledes, sånn at matproduserende bønder ikke kommer dårligere ut selv om målprisen ikke økes. I tillegg foreslår vi at kvotetaket for melk bør heves til 1,2 millioner liter per bruk. Det gjør at bøndene kan utnytte kapasiteten bedre. Vi mener at det skal lønne seg å drive rasjonelt og kunne utnytte utstyret sitt optimalt.

Med den høyeste prisveksten siden 1988 er det viktig å redusere avgiftene for folk flest, både for å dempe prisveksten og for å opprettholde kjøpekraften. Resultatet av Fremskrittspartiets løsninger i jordbruksoppgjøret er at norske husholdninger får 1 300 kr i reduserte matkostnader, og i tillegg vil Fremskrittspartiets forslag i revidert nasjonalbudsjett om halvert moms på mat gi en familie med 1 mill. kr i årsinntekt ytterligere besparelser på 6 500 kr.

Fremskrittspartiet ivaretar forbrukerne, de såkalte vanlige folk, samtidig som økonomien til matproduserende bønder ikke svekkes. Med ekstraordinære tider er det viktig med ekstraordinære tiltak. Derfor støtter, som sagt, Fremskrittspartiet den økte bevilgningen i statsbudsjettet. Vi er nødt til å sikre norsk produksjon av mat

i disse krisetidene. Samtidig må vi passe på at folk ikke får enda trangere økonomi.

Vi har, som jeg nevnte, økte bensinpriser, strømpriser og matvarepriser, og vi får en ekstra effekt ved at Orkla også har varslet at prisene vil øke ytterligere på grunn av at de får påført økte energi- og transportkostnader, og det er den vanlige mann – vanlige folk – som til slutt må ta hele kostnaden ved denne økningen.

Skal vi la det være vanlige folks tur i år, vil jeg oppfordre partiene til å stemme for Fremskrittspartiets forslag i saken. Jeg tar da opp Fremskrittspartiets forslag.

Presidenten: Da har representanten Bengt Rune Strifeldt tatt opp de forslagene han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Solveig Vitanza (A) [11:28:35]: Fremskrittspartiet vil kutte målprisøkningene med totalt 1,2 mrd. kr. Dette vil svekke inntektsmulighetene for bøndene og for dem som har målpris på produktene de selger i markedet, som korn og potetbønner. Tidligere i år gikk Fremskrittspartiet ut og skulle redde nettopp norske kornbønder. Fremskrittspartiet fremmet et representantforslag om at staten skulle bidra mer for å sikre økt matkornproduksjon som følge av krigen i Ukraina, herunder øke nettopp kornprisen til bøndene.

Fremskrittspartiet sier også at bondens inntekter i størst mulig grad skal hentes fra markedet, samtidig som de svekker mulighetene for å gjøre akkurat det. Det er derfor litt vanskelig å skjønne hva Fremskrittspartiet egentlig mener. Kan representanten fra Fremskrittspartiet forklare hva som har endret seg siden Fremskrittspartiets representantforslag ble behandlet her i Stortinget i slutten av april, når det gjelder norsk matvareberedskap, som har gjort at Fremskrittspartiet nå har snudd og plutselig mener det motsatte?

Bengt Rune Strifeldt (FrP) [11:29:36]: Jeg er veldig glad for spørsmålet. Vi hadde et representantforslag om å styrke kornproduksjonen i Norge, som Arbeiderpartiet og Senterpartiet dessverre stemte imot. Vi ønsker at vi skal øke matproduksjonen i Norge. Vi reduserer målprisen, men vi kompenserer det ved å omdisponere midler innenfor jordbruksavtalen, som gjør at de kornproduserende bøndene ikke kommer svekket ut med vår løsning. Det er veldig viktig at vi har matproduksjon i Norge, og at vi kanskje i denne ekstraordinære situasjonen øker matproduksjonen i Norge. Derfor fremmer vi også forslag nå om at vi skal styrke de som driver med matproduksjon, og heller kutte på andre ting som ikke fører direkte til matproduksjon.

Lene Westgaard-Halle (H) [11:30:40]: Fremskrittspartiet snakker ofte om at landbruket må hente mer

inntekter i markedet, og det er for så vidt vi i Høyre enig i. Samtidig legger Fremskrittspartiet seg i år på en litt annen linje i landbrukspolitikken enn tidligere. Hvordan ser representanten for seg at bøndene skal kunne hente økte inntekter fra markedet i framtiden?

Bengt Rune Strifeldt (FrP) [11:31:05]: Det er et veldig godt spørsmål. Vi har en ekstraordinær situasjon i år med krig i Europas kornkammer, og vi har høye utgifter som faktisk bøndene også merker på kroppen hver dag. Derfor vil vi ikke ta ut mer av bondens økonomi fra markedet i år, men vi foreslår også å legge om jordbruksoppkjøret, at vi får modernisert det. Vi ser i år at dagens modell for jordbruksoppkjøret ikke fungerer optimalt. Så for framtiden ser vi for oss at vi skal få på plass en ny modell som gjør at bøndene i større grad tilpasser seg markedet og produserer det markedet etter spør, og da får mer av sine inntekter fra markedet og mindre fra staten – mer mat, mindre stat.

Ingrid Fiskaa hadde her teke over presidentplassen.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [11:32:04]: De internasjonale matprisene øker kraftig, og de er delvis høyere enn de norske. Det gjør også at vi importerer høyere matpriser til Norge, når 60 pst. av maten blir importert. Fremskrittspartiet sier at en er mot subsidier. En er for sjølstendig næringsdrivende, og så kommer en med forslag om å ikke øke målprisene. Jeg regner med at det er kunnskapsløshet som gjør at en ikke samtidig sier at en heller ikke skal øke den såkalt prognoserte gjennomsnittlige engrosprisen som gjelder for alt kjøtt og egg. Det er et sjeldent motsetningsfylt innlegg som Fremskrittspartiet her framhever. Fremskrittspartiets sier ellers i merknad at en framover i størst mulig grad skal få inntektene fra markedet. Er det virkelig sann at Fremskrittspartiet mener at nå på kort sikt skal hele kostnadsdekningen, hele behovet for inntektsøkninger, dekkes over subsidier? Det bør Fremskrittspartiet i tilfelle si høyt og tydelig.

Bengt Rune Strifeldt (FrP) [11:33:10]: Som jeg svarte de to tidligere replikantene, har vi en ekstraordinær situasjon i år som gjør at Fremskrittspartiet støtter denne historisk høye overføringen over statsbudsjettet til jordbruksoppkjøret.

Vi ønsker å legge om hele jordbruksavtalen med en ny modell hvor man markedsinnetter bøndene og det norske jordbruket på en bedre måte, som gjør at bøndene for framtiden vil ta ut mer av inntektene sine fra markedet og mindre fra staten – mer mat og mindre stat, som jeg nevnte. Så er det litt spesielt at Senterpartiet og Arbeiderpartiet, med de økte avgiftene – vi har hatt

enormt mange økte avgifter, både på strøm og bensin, og vi har hatt et historisk høyt avgiftshopp fra et år til et annet etter at Senterpartiet og Arbeiderpartiet kom i regjering – ikke ser at dette går på bekostning av den vanlige forbruker. Det tar Fremskrittspartiet hensyn til.

Presidenten: Replikordskiftet er dermed over.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [11:34:26]: Her på huset er den viktigaste kapitalen ein har som parti, at ein held avtalar. Det er ingen som ønskjer å inngå avtalar med parti der det er ein fare for at inngåtte avtalar ikkje blir haldne. Det er den aller viktigaste kapitalen ein har. Kvifor skal ein samarbeide med noko anna parti dersom det er tvil om at motparten held avtalar?

I denne saka hadde vi ein avtale. SV og regjeringspartia hadde ein klar avtale som blei inngått i februar, då vi behandla straumstøtta for jordbruket, om at det skulle vere ei klar føring på dette oppgjeret frå staten si side om at tetting av inntektsgap og styrking av sjølvforsyninga skulle vere førande prinsipp for det arbeidet staten gjer med jordbruksavtalen. Det hadde vi ein klar avtale om. Og kva parti i denne sal er villig til å inngå avtalar med nokon som ikkje vil halde dei?

Det er mykje positivt med den avtalen vi har: kompensering for dei enorme utgiftene, som er hovudårsaka til alle milliardane, og at det er ei lita tetting av inntektsgapet, ein tiandedel. Det er ein start, men tempoet må sjølvstøtt opp.

Det er det tredje punktet som er det store samtaletemaet no, og som kjem til å bli det i framtida: sjølvforsyninga. Kva er grunnen til at ein brukar store midlar i dette oppgjeret på å auke importen? Kva er grunnen til at ein ikkje følgjer dei klare føringane frå Stortinget? Kva er grunnen til at ein ikkje held avtalar? Eg vil be om at ein kvan i etterkant kjem og stiller meg spørsmål om forhandlingsinstituttet. Det har eg veldig lyst til å svare på – veldig lyst. Eg vil oppmode til det.

Vi har sjølvstøtt lagt inn forslag som set ny kurs. Det er forklart frå regjeringspartia at kompleksiteten i avtalen, særleg på grunn av kostnadskompensasjonen, er grunnen til manglande strukturelle grep. Vi kunne ha blitt med på den forklaringa dersom ein var med på tydelege føringar for vegen vidare – korleis ein skulle auke sjølvforsyninga i landet. Det kunne vi ha vore med på. Da kunne også SV ha gått bort frå våre forslag til endring av sjølv avtalen, viss vi var trygge på at avtalen blei halden, at vi var i retning av auka sjølvforsyning i dette landet. Ingen av forslaga våre blir støtta – ikkje eit einaste eitt.

Til slutt vil eg difor kome med ei erklæring og ei åtvaring. Det er at dersom det ikkje blir sett ny kurs for jordbruket, er det ikkje fleirtal for å tette inntektsgapet. Det er ikkje fleirtal for opptrappingsplanar dersom det ikkje samtidig fører til ei rask opptrapping til reell sjølv-

forsyning, markant styrkt matsikkerheit og at norske arealressursar blir tekne tilbake i bruk. Det tenkjer eg er kjernen i denne saka, og det som kjem til bli kjernen i jordbrukspolitikken i tida som kjem.

Det som er ein veldig interessant spagat, er at vi ikkje synest noko om at importen av matvarer i butikkane aukar. Det synest vi ikkje noko om. Det er negativt, det svekkjer norsk matsikkerheit. Difor er det veldig bra at vi no får varsla frå Stortinget at vi skal få gjort noko med importvernet, slik at det blir reelt, slik at det ikkje blir svekt år for år. Den importen er vi negative til, men den andre importen, den som går til husdyra, er noko heilt anna. Men import er import. Viss Noreg skal bli meir sjølvforsynt i den situasjonen verda står i, må det takast grep – og dei grepa må takast no.

Med det tar eg opp våre forslag i saka.

Presidenten: Då har representanten Torgeir Knag Fylkesnes teke opp dei forslaga han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Ivar B. Prestbakmo (Sp) [11:39:45]: Arbeiderparti-Senterparti-regjeringen er opptatt av å styrke beitenæringen, slik jeg oppfatter at også SV gir uttrykk for at de er. Det gjenspeiles både i årets jordbruksavtale og i Hurdalsplattformen til regjeringen, der man fastslår at økt bruk av utmarksressursene er nødvendig. Et av de fylkene som har kanskje de største og noen av de beste utmarksressursene, er det fylket som jeg og representanten deler. Da har jeg et spørsmål. Det fylket har også opplevd betydelige utfordringer med rovdyr, både i beiteprioriterte områder og der rovdirene skal være. Brukere har faktisk måttet legge ned saueproduksjonen sin, og også i områder utenfor har man vurdert det samme. Er representanten da enig i at for å få en aktiv og god bruk av de fantastiske utmarksressursene er man avhengig av å få en mer restriktiv rovdyrpolitikk i Norge? Og vil SV støtte det?

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [11:40:52]: Som Senterpartiet er SV tilhengar av rovdyrforliket, som gjer at ein har ein berekraftig stamme med rovdyr i landet. Så er det ei skeiv fordeling av byrder for yrkesutøvarar, spesielt mellom nord og sør og i enkelte regionar, der eg har ei kjensle av at eg og representanten kan vere einige i ein del punkt. Men rovdyrforliket står fast, det står SV ved, og meir restriktiv enn det er ikkje SV villig til å vere.

Når vi no er inne på utmark, er det nettopp utmark SV tar til orde for å løfte som ei justering av avtalen i dag. Altså: I staden for at store summar pengar skal gå til import, ønskjer vi å ta i bruk utmarksressursane ved nettopp å støtte utmarkstilskot for sau, lam og geit. Det ville ha betydd enormt mykje for det fylket som vi deler, og som truleg har det beste beitet i verda.

Sivert Bjørnstad (FrP) [11:42:13]: Representanten Fylkesnes er egentlig filosof, men i dette spørsmålet skal jeg be ham om å være matematiker. Regjeringspartiene har lovet å tette inntektsgapet mellom bønder og andre grupper i løpet av denne stortingsperioden. Etter representanten Fylkesnes' skjønn, hvis man legger den opptrappingstakten til grunn, hvor lang tid vil det ta?

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [11:42:40]: Dersom alt er likt til neste år, vil det ta ti år med tempoet i dag, for ein har berre redusert inntektsgapet med ein tiandedel. Det er eit stykke å gå frå det som var SVs innstilling, som er over fire år. Vi trur det er veldig mange generasjonsskifte som kan gå tapt, og vi veit at det er veldig mange bønder som no tel på knappane. Så det å verkeleg få løfta dei opp på eit anstendig nivå er fundamentalt for oss. Vi ønskjer rett og slett at det skal vere lukrativt å vere bonde som produserer med utgangspunkt i norske arealressursar, og det er det dessverre ikkje per i dag. Det er difor vi har gått i fronten for ei opptrapping av inntekta til bonden.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Geir Jørgensen (R) [11:43:58]: Vi har kommet dit at de som tar de tyngste takene, som har de lengste arbeidsdagene, og som utfører den aller viktigste jobben her i samfunnet – å produsere mat – har blitt taperne i inntektsutviklingen i samfunnet. Dette har man dyttet foran seg gjennom åtte år med borgerlig styre. Da en ny regjering kom på, klarte man ikke å kvittere ut de milliardene som fjorårets jordbruksoppgjør dro med seg.

Vi sto i en situasjon med økte strømpriser, og det rammet spesielt produsentene av frukt og grønt. Mange av dem hadde allerede slukket lysene i drivhusene før strømpakken kom. I Rødt foreslo vi en bedre strømpakke enn den som kom, med en makspris på 35 øre per kilowattime. Kompensasjon for de økte prisene på kunstgjødsel kom aldri, og summen av det som innledet årets jordbruksoppgjør, var at regjeringen leverte for lite, for sent. Derfor har tallene i årets jordbruksoppgjør blitt sånn som de har blitt: et krav på 11,5 mrd. kr og en tilnærming og enighet om 10,9 mrd. kr.

Fylkeslederne i Norsk Bonde- og Småbrukarlag går i dag ut og sier at dette var et rotete og uoversiktlig oppgjør. Hovedsaken for den norske bonden – å få en inntektsutjevning i likhet med andre yrkesgrupper i samfunnet – kom i skyggen av de store tallene. Dette er ikke et veldig stort oppgjør for bonden. Bonden er bare mellomledet mellom staten og de som produserer kunstgjødsel, de som selger strøm, og de som selger diesel – det er situasjonen. Kravene fra bondeorganisasjonene var et inntektsløft på 100 000 kr i dette oppgjøret. I rea-

liteten havnet vi vel på 40 000 kr. Det er et stykke på vei, men det skulle bare mangle.

Hvis vi ser på verden rundt oss: Vi har hatt en pandemi, vi står i en klimakrise, og nå er det krig i Europas kornkammer. I det ukrainske svartjordsbeltet ruller tanks. Det er minelagt. Der ligger det folk og blør. De store internasjonale utskipingshavnene for korn er bombet i stykker, og selv om denne krigen skulle slutte allerede i dag, kommer det til å ta mange, mange år før verdens matproduksjon globalt tar seg opp.

Da er det beste vi kan gjøre her i landet, i en solidaritetsaksjon med de fattige landene som ikke har de samme mulighetene som oss, å produsere mest mulig selv, ta mer av landet i bruk og gjøre det på riktig måte. Derfor har vi i Rødt gått inn i disse forslagene om ikke å subsidiere kornimport. De midlene må flyttes over til mer beitebruk. Dette skal man ikke bli forbauset over – at vi faktisk driver med politikk i denne salen. Det er til syvende og sist Stortingets ansvar at vi har en høy nok selvforsyning, og at vi har et godt distriktslandbruk som gjelder for hele landet. De forslagene som vi stiller selv, og de som vi går inn i sammen med andre, er et ledd i det å øke selvforsyningen. Det er forbausende at regjeringspartiene ikke går inn i et helt klart forslag her om å styrke selvforsyningen, som faktisk ligger i deres egen politikk i Hurdalsplattformen. Det har de fått i komiteen. Regjeringspartiene kunne stemt for dette, men de gjør ikke det.

Vi er med dette jordbruksoppgjøret kommet et stykke på vei, men vi er på langt nær der vi skal være. Med det tar jeg opp Rødts forslag.

Presidenten: Då har representanten Geir Jørgensen teke opp dei forslaga han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Per Vidar Kjølmoen (A) [11:49:07]: Som representanten har vært inne på, har Rødt her i dag fremmet en rekke forslag knyttet til jordbruksoppgjøret.

Det jeg oppfatter som et nærmest samlet fagmiljø, slakter i Nationen i dag fagligheten i forslagene og sier at de kanskje til og med vil virke mot sin hensikt. Spørsmålet mitt til Rødt er:

Hvilke fagmiljøer har Rødt forholdt seg til når de har utformet disse forslagene?

Geir Jørgensen (R) [11:49:27]: Vi har tatt opp krav som grasrota og bondeorganisasjonene ikke fikk gjennomslag for i oppgjøret. Dette er en måte å drive politikk på. Det burde ikke forbause Arbeiderpartiet at vi går inn i sånne forslag. Når det gjelder forhandlingsinstituttet som sådan, respekterer vi det, men det vi har flyttet på av midler her, er mindre enn 4 pst. av det totale oppgjøret.

Veien fram mot økt selvforsyning er lang, og vi må vel også regne med at ulike fagpersoner kommer med ulike veier for hvordan vi skal nå det målet. Men å vri de statlige midlene som vi bruker her, ved å ha mindre import av utenlandske produkter og gå over til mer beitebruk er veien å gå.

Per Vidar Kjølmoen (A) [11:50:23]: Det var et langt svar, men jeg fikk ikke noe svar på spørsmålet mitt, så jeg stiller det på nytt: Hvilke fagmiljøer har Rødt forholdt seg til når man har kommet med svært detaljerte endringsforslag til jordbruksoppgjøret?

Geir Jørgensen (R) [11:50:36]: Forslagene er ikke spesielt detaljerte. De innebærer en vridning av pengebruken fra mindre import av fôrråvarer til mer til beitebruk. Dette mener både vi og de vi har med å gjøre, i både faglagene og næringen, er en vei mot mer selvforsyning. Så kan det selvfølgelig være at en professor her og en professor der vil gå en annen vei. Det må vi bare forholde oss til.

Olve Grotle (H) [11:51:23]: Bonden er jo ein sjølvstendig næringsdrivande, og det bør leggjast til rette for at han eller ho som sjølvstendig næringsdrivande kan hente inntektene sine frå marknaden og leve godt på det. På bakgrunn av det ideologiske utgangspunktet til Raudt – korleis tenkjer Raudt om nettopp det?

Geir Jørgensen (R) [11:51:48]: Bonden skal være sin egen sjef. Å styrke det familieeide landbruket er Rødts politikk. Vi er kanskje mer bekymret for den linjen som partiene på høyresiden kan finne på å legge seg på, med kapitalintensiv stordrift, som til syvende og sist blir slik at familier ikke har mulighet til å drive gårdsbruk på den gamle måten, og at vi til slutt får et landbruk og en agroindustri av det. Vi i Rødt står opp for det familieeide jordbruket. Dette er kjernen i distriktsbosettingen og kjernen i det norske landbruket.

Presidenten: Replikordskiftet er avslutta.

Alfred Jens Bjørlo (V) [11:52:47]: Dei neste åra skal Noreg, Europa og verda gjennom enorme endringar. Krigen i Ukraina har ført oss inn i ei ny tryggleikspolitisk tid. Forsvarspolitik, energipolitikk, matpolitikk og beredskapspolitikk er smelta saman.

Samtidig skal vi løyse ei overhengande klima- og naturkrise. Klimautsleppa må ned – raskt – i alle land og på alle område. Vi må òg setje bremsene på når det gjeld å «ta for oss» uhemma av naturen og naturressursane, også i Noreg.

Dette landbruksoppgjøret er ekstraordinært. Det handlar om å gjere eit historisk løft i ramma for landbruksoppgjøret for å hjelpe norske bønder gjennom ei

akutt og alvorleg krise med galopperande kostnader på alle kantar. Venstre meiner det er rett og nødvendig.

Men årets landbruksoppgjør – og denne debatten – må også handle om noko mykje meir. Det må handle om landbruket i framtida, som må sjå heilt annleis ut enn i dag. Denne debatten må handle om kva politiske grep, kursendringar og styringssignal vi kan gjere no for å skape det grøne, berekraftige framtidslandbruket, tilpassa ei ny tid med mykje tøffare klimakrav, med meir forsiktig bruk av knappe naturressursar og med høgare krav til dyrevelferd og kosthaldet si betyding for folkehelsa. Dette må vi klare samtidig som vi kan skape ein betre arbeidskvardag, sunnare økonomi, meir mangfald og ny optimisme på gardsbruk over heile landet.

Venstre trur det er mogleg. Vi trur på norsk landbruk som ei av dei store, grøne framtidsnæringane: eit landbruk der klimautsleppa går ned, ikkje opp, som klimautsleppa frå norsk landbruk gjorde i 2021, medan andre delar av samfunnet er godt i gang med klimakutt, – eit landbruk som produserer meir av det forbrukarane i framtida vil ha meir av, og kanskje då også mindre av det dei vil ha mindre av.

Moglegheitene finst. Kunnskapen og kompetansen finst. Viljen frå forbrukarane til å betale for trygg, rein, sunn og klimavenleg mat finst. Dei internasjonale trendane finst, sjå t.d. berre på «Farm to Fork»-strategien til EU.

Men vi konstaterer at kampen for ein slik snuoperasjon i landbruks- og matpolitikken blir seig, og dei tyngste motkreftene til endring er dei partia som no sit i regjering – dei som ikkje vil noko som helst anna enn at alt skal vere som i dag.

Venstre vil ikkje drive noko politisk spel om eit framforhandla landbruksoppgjør. Vi vil ikkje halde norske bønder vakne om natta i frykt for at Stortinget i ein lukka komitéprosess set landbruksoppgjøret som instittutt på spel. Frå Venstres side har vi i staden valt å gje klare og tydelege signal om kva kursendring som må til i framtidige landbruksoppgjør og den framtidige norske landbruks- og matpolitikken.

Eg er svært glad for at ein samla opposisjon – og dermed eit fleirtal i denne salen – sluttar seg til Venstres ønske om ei slik kursendring. Det er gledeleg – og historisk. Fleirtalet i komiteen seier, på klingande nynorsk:

«det er eit stort potensial for å auke norsk sjølvforsyning gjennom vridning av produksjonen i landbruket over mot meir grønt og korn, og å stimulere til auka bruk av beite- og utmarksressursar og andre verkemiddel for å kutte i bruk av soya og andre utanlandske fôrvarer med høge klimaavtrykk. Fleirtalet forventar at ei slik kursendring blir tydeleg signalisert, slik at norsk landbruk allereie no kan starte nødvendig omlegging.»

Ja, ei slik kursendring blir no peika ut av ein samla opposisjon, mot viljen til dagens regjeringssparti.

Når vi først snakkar om kva Arbeidarpartiet og Senterpartiet er imot, kan vi snakke om alt. Det er faktisk ikkje eitt einaste punkt der Venstre, eller andre parti, har føreslått å gje signal om nødvendige endringar av landbrukspolitikken, der Arbeidarpartiet og Senterpartiet kjem oss så mykje som ein millimeter i møte: ikkje om økologisk mat, ikkje om dyrevelferd, ikkje om beite- og utmarksressursar, ikkje om å gjere det meir lønsamt med frukt og grønt og ikkje om å auke satsinga på FoU, innovasjon og teknologi.

Og endå meir oppsiktsvekkjande og skuffande: Arbeidarpartiet og Senterpartiet seier også nei til Venstres forslag om ei ny stortingsmelding om landbruks- og matsystem, der vi kan sjå folkehelse, klima og natur, landbruk og mat i samanheng. Arbeidarpartiet og Senterpartiet vil ikkje ha nokon ny kurs for norsk landbruk. Dei vil ikkje ha eit nytt kunnskapsgrunnlag. Dei vil ikkje ha endringar no, dei vil ikkje ha endringar neste år, og dei vil ikkje ha endringar om fem eller ti år. Arbeidarpartiet og Senterpartiet vil ha «business as usual» for norsk landbruk, inn i ei framtid der alt endrar seg.

Det er oppsiktsvekkjande. Det er alvorleg, og det er endå eit prov på at vi har ei regjering som vender blikket bakover – ikkje ser framover.

Venstre trur på landbruket. Vi trur på ei grøn, klimavenleg framtid, og vi trur på krafta i endringar. Eg og Venstre inviterer med dette alle gode krefter i det politiske miljøet, i landbruket og i norske kunnskapsmiljø på natur, mat, folkehelse og klima til å vere med på å forme landbrukspolitikken for framtida. Den konservative regjeringa som sit no, kjem ikkje til å gjere det. Då må vi andre ta ansvar – fordi norsk landbruk fortener det.

Eg tek opp forslaga frå Venstre og Miljøpartiet Dei Grøne.

Presidenten: Representanten Alfred Jens Bjørlo har teke opp dei forslaga han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [11:58:12]: Venstre har et rørende engasjement for dyrevelferd som krasjer, i Senterpartiets øyne, med rovdyrpolitikken. Engasjementet er ikke like stort for konvensjonelt landbruk heller, der det i årtier har vært en selvfølge med beite i utmarka for husdyrene. Mer beitebruk hadde også bidratt til å øke selvforsyningen og kutte klimagassutslipp. Rovdyr kommer flere steder i veien for det. Kan representanten svare på hvordan Venstres dyrevelferdstiltak og rovdyrpolitikk isolert bidrar til økt matproduksjon og bedre matberedskap?

Alfred Jens Bjørlo (V) [11:58:52]: Det kan eg gjerne gjere. Det er fordi Venstre, i motsetning til Senterpartiet, klarer å sjå fleire ting i samanheng. Klimakrisa, naturkrisa og mat- og beredskapskrisa heng saman. Natur er under press, ikkje berre internasjonalt, men også i Noreg. Senterpartiet har den linja at det å gå inn for å utrydde truga dyreartar er ein framtidsretta måte å drive Noreg framover på. Det er det ikkje. Venstre har vore med å få på plass breie rovdyrforlik i Stortinget, der vi skal klare å ha to tankar i hovudet: Vi skal ha soner der vi kan ha bestandar av rovdyra våre, men vi skal også ha store soner i Noreg der beitenæringa er prioritert, og skal vere det. Vi kan ikkje løyse matkrisa med å utrydde truga dyrearter og drepe ting vi ikkje liker i naturen. Venstre tenkjer natur, landbruk og miljø. Dette heng saman.

Olve Grotle (H) [12:00:11]: Representanten Bjørlo snakkar i innlegget sitt veldig mykje om eit skifte i landbruket meir over til det grønne – grønsaker osv. Spørsmålet mitt til Bjørlo kjem på bakgrunn av at han som eg er vestlending og veit at på Vestlandet er det stor kjøtproduksjon. Er ikkje representanten Bjørlo redd for at dette vil vere negativt for vestlandsbonden?

Alfred Jens Bjørlo (V) [12:00:44]: Eg takkar for spørsmålet. Nei, det trur eg ikkje. For det første er det viktig å seie: Venstre går ikkje inn for å slutte med kjøt og kjøtproduksjon i norsk landbruk. Det skal framleis vere ein viktig del av norsk landbruk, ikkje minst i distrikta, og mest mogleg av det må då også handle om å utnytte beite- og utmarksressursane. Vestlandet er prioritert område for beite- og utmarksnæringa også i høve til rovdyrpolitikk, som vi snakka om i stad, så dette skal vere ein viktig del også av framtidas vestlandslandbruk. Men som representanten heilt riktig seier: Produksjonen av frukt og grønt må auke, både fordi forbrukarane etterspør det, fordi klimaomsyn tilseier det, og fordi sjølvforsyningsgraden tilseier det – for det er her vi har dårlegast sjølvforsyning i dag. Der ligg det eit enormt potensial også på Vestlandet. Vi er langt framme på frukt, vi er langt framme på bær, og det er eit stort potensial for ytterlegare verdiskaping og god utvikling i landbruket også på Vestlandet.

Sivert Bjørnstad (FrP) [12:02:03]: Noe som har seilt litt under radaren både i debatten her og i offentligheten for øvrig, er at regjeringen i sitt framlegg til revidert nasjonalbudsjett foreslår å skrinlegge eller utsette opprettelsen av Bionova. Jeg har oppfattet at representanten Bjørlo har vært en stor tilhenger av dette statlige instrumentet, og jeg lurar på om han har gjort seg noen refleksjoner om at dette nå blir utsatt eller i verste fall skrinlagt.

Alfred Jens Bjørlo (V) [12:02:40]: Eg takkar for spørsmålet. Det er heilt rett som representanten Bjørnstad seier, Venstre har vore oppteke av Bionova. Vi trur at det kan bli og må bli eit kraftfullt omstillingsverktøy for å få gjort mykje av dei heilt nødvendige investeringane i landbruket som vi må gjere framover. Det kom overraskande på oss at regjeringa allereie er på hælane her. Eg trur vi alle no må gjere det vi kan for å få Bionova på plass i 2023. Når Bionova først kjem, må det bli kraftfullt. Det må betydelege midlar inn i ordninga, og det må vere ei klar forplikting også for landbruket til å bruke dette verktøyet til å få fart på bl.a. ei heilt nødvendig klimaomstilling i norsk landbruk. Så det er negativt og skuffande at Bionova ikkje kom i revidert nasjonalbudsjett.

Presidenten: Replikordskiftet er dermed avslutta.

Rasmus Hansson (MDG) [12:03:54]: Vi har ikke flere bønder å miste, så takk for et jordbruksoppgjør som tross alt gir mer håp for norske bønder.

Den mest interessante merknaden i innstillingen er allerede sitert av representanten Bjørlo, men det er en merknad som særlig regjeringspartiene har veldig godt av å høre flere ganger. Den lyder altså:

«Fleirtalet i komiteen, medlemene frå Høgre, Framstegspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne, meiner det er eit stort potensial for å auke norsk sjølvforsyning gjennom vridning av produksjonen i landbruket over mot meir grønt og korn, og å stimulere til auka bruk av beite- og utmarksressursar og andre verkemiddel for å kutte i bruk av soya og andre utanlandske forråvarer med høge klimaavtrykk. Fleirtalet forventar at ei slik kursendring blir tydeleg signalisert, slik at norsk landbruk allereie no kan starte nødvendig omlegging.»

Dette stemmer alle unntatt regjeringspartiene for. Med tanke på alt vi vet om hva økt korn- og grøntproduksjon vil få av positive virkninger for selvforsyning, dyrevelferd, klima osv., både i Norge og globalt, er det rart at regjeringspartiene stemmer mot dette. Det finnes altså et flertall på Stortinget for å dreie jordbrukspolitikken – en politikk for flere små og mellomstore bruk, for vridning mot mer korn- og grøntproduksjon og for bedre dyrevelferd og flere dyr på beite. Dette er en politikk for å stanse det kontinuerlige tapet av bønder som skyldes mange års ensidig fokus på produksjonsvekst, en ordning som med matematisk nødvendighet gir plass til stadig færre bønder basert på norske ressurser.

Forslagene som Miljøpartiet De Grønne, Venstre, SV og Rødt står bak i denne innstillingen, viser noen av elementene i framtidens jordbruk. Vi vil fjerne bunnfradraget for rett til tilskudd over jordbruksavtalen for å

legge til rette for de mindre brukene. Vi vil utrede krav om vekstskifte i alt jordbruk. Vi vil begrense bruken av leiejord. Vi vil øke målprisen på korn uten å øke prisnedskrivningen. Vi vil støtte slåttemark mer og andre produksjonsformer som også legger til rette for et økt biologisk mangfold, som landbruket selv til syvende og sist er avhengig av. Og vi vil innrette dyrevelferdstilskuddet på en måte som bidrar mer til økt dyrevelferd.

Alt dette er forslag om neste års jordbruksoppgjør. Vi respekterer at det irriterer dem som tror at vi ikke respekterer jordbruksforhandlingene, men det gjør vi altså. Men vi respekterer også våre egne velgere, som forventer at vi sier hva vi mener om hvordan 11 mrd. kr i jordbruksoppgjøret bør brukes, og hvor jordbruket bør gå i kommende jordbruksoppgjør.

Dette oppgjøret burde vært bedre, særlig på ett avgjørende punkt: å øke norsk selvforsyning. Hurdalsplattformen har et tydelig mål om å øke norsk selvforsyning, et mål som Miljøpartiet De Grønne deler, så at regjeringen, på tross av at jordbruksorganisasjonene helt åpenbart ønsker det, ikke har benyttet denne anledningen til å styrke norsk selvforsyning tydeligere, er overraskende. Jordbruksoppgjøret inneholder bl.a. to grep nå som bidrar til det motsatte av økt selvforsyning. Det ene grepet er økt prisnedskrivning på importerte kraftfôrvarer, som vil gjøre norskprodusert grovfôr mindre konkurransedyktig og øke produksjonen basert på importfôr. Et annet grep er å øke kvalitetstilskuddet for storfekjøtt som gir store, kjøttfulle dyr høyere pris og mindre dyr lavere pris, selv om de er bedre tilpasset norsk terreng og ressurser. Derfor foreslår SV, Rødt og Miljøpartiet De Grønne å omdisponere disse midlene og heller bruke dem til beitetilskudd, utmarkstilskudd og husdyrtilskudd, slik at vi bruker midlene til å bedre selvforsyningen reelt.

Miljøpartiet De Grønne er glad for at partene sikrer et etterlengt og velfortjent løft for det norske landbruket. Inntektsløftet må etter hvert bli bedre, men samlet sett stemmer vi for komiteens tilråding, selv om vi ikke er en del av den i innstillingen. Dette er et jordbruksoppgjør som gir bøndene litt mer grunn til optimisme hvis den linjen flertallet har signalisert, videreføres. Oppgjøret gir oss en mulighet, men den muligheten utnytter vi bare hvis de neste oppgjørene setter kraft bak en omlegging som har som hovedmål å bruke norske ressurser og bevare norske bønder og bruk.

Jeg tar opp Miljøpartiet De Grønnes forslag.

Presidenten: Representanten Rasmus Hansson har teke opp dei forslaga han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Maren Grøthe (Sp) [12:09:04]: Miljøpartiet De Grønne har uttalt at de ønsker å doble prisen på norsk

kjøtt og halvere det norske kjøttforbruket til fordel for å produsere mer korn og grønnsaker. Realiteten er at i store deler av landet er det ikke et alternativ å erstatte dagens kjøttproduksjon med avokado eller salat. I mitt valgdistrikt, Sør-Trøndelag, gjelder dette særlig i store deler av fjellregionen, for i Tydal, Selbu, Røros, Holtålen, Oppdal osv. består områdene av utmark og beiteressurser. For disse områdene er beitenæringen bærebjelken både i matproduksjonen og i lokalsamfunnet for øvrig. Mitt spørsmål er: Hvordan tenker Miljøpartiet De Grønne at landbruket med kulturlandskapet og bygdene våre ville sett ut i fjellregionen dersom deres politikk hadde blitt en realitet?

Rasmus Hansson (MDG) [12:09:57]: Jeg takker for spørsmålet. Det er tydelig at Senterpartiet underholder hverandre over kaffekoppene sine med å fortelle hverandre at Miljøpartiet De Grønne vil legge ned norsk kjøttproduksjon. Hvis dere heller hadde tatt dere bryet med å lese MDGs politikk, høre hva vi sier fra talerstolen og lese merknadene våre i dette jordbruksoppgjøret, ville dere sett at Miljøpartiet De Grønne ikke vil legge ned norsk kjøttproduksjon. Vi vil prioritere rødt kjøtt – beitebruk. Vi vil redusere kjøttproduksjonen basert på importfør, og vi vil styrke f.eks. utmarkstilskuddet, men vi vil i større grad enn Senterpartiet selv arbeide for at landbruket bidrar til den klimapolitikken og den helsepolitikken som Senterpartiets egen regjering står for, som innebærer et betydelig kutt i det samlede norske kjøttforbruket, av hensyn til helse, klima og natur. Jeg håper at Senterpartiet vil bli mer samarbeidsvillig for å oppfylle sin egen politikk enn dere er foreløpig.

Presidenten: Presidenten minner om at talen skal rettast via presidenten.

Maren Grøthe (Sp) [12:11:04]: Det er interessant å høre svaret fra Miljøpartiet De Grønne, for jeg lurte på hvordan det å halvere det norske kjøttforbruket og det å doble prisen på norsk kjøtt ikke skal svekke norsk kjøttproduksjon. Det er en interessant konklusjon. En annen del av politikken som Miljøpartiet De Grønne ønsker å føre, som også vil svekke fjellbygdene våre, er rovdyrpolitikken. Beitenæringen er veldig mange plasser i landet truet av rovdyr, og når Miljøpartiet De Grønne ønsker å øke norsk rovdyrandel, vil det svekke den. Mitt spørsmål er: Hva har MDG å si til norske bønder i fjellregionen, som står på hver eneste dag, opp mot rovdyrpolitikken? Mener ikke MDG at det vil svekke norske bønders vilkår?

Rasmus Hansson (MDG) [12:11:44]: Rovdyrpolitikken er en del av en politikk som forstår at vi ikke kan drive noen næringsvirksomheter, heller ikke landbruk,

på det premisset at alt man ikke liker i naturen, skal utryddes. Senterpartiet må være det eneste partiet i Europa som har den fullstendig middelalderske holdningen til arter som finnes utenfor gjerdet, som det de gir uttrykk for nå. Framtiden for norsk landbruk er å klare å drive landbruk på naturens premisser og sammen med naturen. Miljøpartiet De Grønne går ikke inn for kjempestore rovdyrbestander. Vi går inn for litt større bestander på noen områder. I all hovedsak står vi, som kjent, på rovdyrforliket. Vi vil øke støtten til tiltak som øker muligheten for sameksistens mellom rovdyr og utmarksbeite. Vi vil støtte norsk utmarksbeite generelt, men veien fram er ikke å utrydde rovdyrene.

Presidenten: Replikorkordskiftet er avslutta.

Olaug Vervik Bollestad (KrF) [12:13:08]: Kristelig Folkeparti sitter ikke i komiteen, men vi ønsker å si tydelig at vi kommer til å støtte den framforhandlede avtalen mellom staten og fagorganisasjonene.

Verden er i en matkrise. Spørsmålet er bare hvor stor den blir, både på grunn av klima og på grunn av krig. Mange land har ikke penger til å kjøpe mat til sine, eller det er ikke mat å oppdrive. Da er det for Kristelig Folkeparti utrolig viktig å sikre det vi kan av egen produksjon, både – via den støtten som bøndene får gjennom avtaleverket – sikre at jorda blir brukt på rett måte, på rett plass, til rette ting, og ikke minst sikre den dyrkede marka, slik at den ikke blir nedbygd.

Vi er et mangfoldig land. Noen steder er det så vidt lammene har sluppet ut, hvis de har sluppet ut, og andre plasser er de nesten klare for slakting. Landet vårt er utrolig forskjellig. Derfor ønsker ikke Kristelig Folkeparti å lage et politisk spill av denne avtalen, og jeg har lyst til å si at vi er veldig takknemlige for at det ble en avtale.

Vi vet at en del av denne avtalen dekker utgifter for inneværende år som bøndene helt riktig etterspurte før forhandlingene. I tillegg er det også forventede utgifter til neste år til strøm og til gjødsel osv. Kristelig Folkeparti har hatt sine egne forslag, som har blitt nedstemt eller ikke tatt til etterretning, men vi er – når dette dekkes i avtalen – likevel fornøyd med det.

Så er Kristelig Folkeparti også opptatt av at vi skal legge til grunn en kanalisering for å bruke ressursene våre riktig. Det synes jeg også at denne avtalen legger til grunn. Alle har vi et ønske om å sikre økt matproduksjon. Vi ønsker en økt selvforsyning, og kanskje er det kornproduksjonen som viser det aller best. Da er det viktig for oss at dette blir prioritert. Det var viktig for oss da vi satt i regjering, og det er viktig for oss nå.

I tillegg har jeg lyst til å si, for egen del, at jeg synes det er flott at på tross av at komiteen som sitter og jobber med tallgrunnlaget, for å ha en felles forståelse for hva som legges inn i oppgjøret, og som ennå ikke er fer-

dig, har fagorganisasjonene og staten allikevel klart å komme fram til en avtale nå – i forventning om at de tallene kommer til framtidige oppgjør, slik at vi kan ha et bedre grunnlag for å drive forhandlinger med staten og sikre norsk landbrukspolitik.

Vi i Kristelig Folkeparti er opptatt av familiebruket. Vi opptatt av den jordnære bonden som er framoverlent og fremme i skoene. Når vi hører her, er det nesten som at det ikke er alle bønder som egentlig vet hva de holder på med, for det høres ut som at vi i dette huset vet det best. Men det er slik at det er kanskje de som har kommet lengst på den teknologiske utviklingen, som kjenner sin jord aller best, og som vet hva som passer for dem – men som har hatt så store utgifter at de faktisk har lurt på om de skal legge ned. Da er det utrolig viktig at staten strekker ut en hånd og sier at dette vil vi ikke, at det sikreste for oss er at du fortsatt driver en produksjon som kan være med og ivareta vår matforsyning og vår beredskap.

Kristelig Folkeparti tror på et landbruk over hele landet. Derfor støtter vi denne avtalen slik den foreligger, og støtter ingen løse forslag.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Willfred Nordlund (Sp) [12:17:24]: Innlegget til representanten var i hvert fall et seriøst innlegg, som også viste og beskrev kompleksiteten i norsk jordbruk, ikke minst med det bakteppet vi ser i verden, som jeg for så vidt var inne på i innlegget mitt. Jeg opplever at Kristelig Folkeparti og Senterpartiet langt på vei deler både virkelighetsforståelse og synet på framtidsutsiktene og mulighetene, men ønsker å gjøre det på en ordentlig og skikkelig måte, også i dialog med faglagene.

Det jeg lurte på, er om representanten Bollestad, som tidligere landbruksminister og tidligere regjeringspartner med Høyre, kan bruke litt tid på å opplyse forsamlingen om konsekvensene av og sammenhengen mellom målpris og markedspris, hva slags resultater man ville ha fått ved å vedta Høyre og Fremskrittspartiets forslag om ikke å øke målprisene for norske bønder, og hva slags effekter det ville hatt for landbruket i hele Norge.

Olaug Vervik Bollestad (KrF) [12:18:22]: Det er tydelig at her er ikke Kristelig Folkeparti og Høyre enige. Målprisene er en måte å sikre at bøndene kan ta ut en pris i markedet. Det betyr at en også har en sikret inntekt, som gjør at en vet hva en får igjen for det en faktisk produserer. Det handler om sikkerhet for dem som skal investere, for dem som skal produsere, og for dem som ønsker å sikre landbruket og sikre sine lån og sine utgifter. For Kristelig Folkeparti er det utrolig viktig at vi har den muligheten til å være med og sikre dette.

For oss som forbrukere er det ikke snakk om veldig mange kroner – vi hørte tallene som ble nevnt her – men for den som har store lån, betyr dette vanvittig mye.

Presidenten: Replikkordskiftet er avslutta.

Statsråd Sandra Borch [12:19:26]: Norges Bonde- og Småbrukarlag og staten inngikk 16. mai en ny jordbruksavtale, etter intense, men konstruktive forhandlinger. Avtalen er inngått i et ekstraordinært år for jordbruket, med en kostnadsvekst som utfordrer produksjonsevnen. Samtidig har krigen i Ukraina, Europas kornkammer, vist oss hvor viktig det at alle land tar ansvar for å utnytte potensialet for produksjon av mat som befolkningen etterspør.

La det ikke være den minste tvil om at årets jordbruksavtale viser at norsk matproduksjon og norsk mat-sikkerhet gis en betydelig politisk prioritering. Avtalen som er inngått, gir trygghet for norske bønder for at de får dekket de ekstraordinære kostnadene og kan gå videre med betydelig økte inntektsmuligheter allerede for inneværende år. Årets jordbruksoppgjør er dermed et svært viktig bidrag for å sikre norsk matproduksjon og ikke minst norsk matberedskap framover.

Jordbruksavtalen kan betraktes som et forarbeid for et framlegg til Stortinget. Formelt sett kan Stortinget dermed vedta endringer i en signert avtale. Meg bekjent har det aldri skjedd før. Jeg mener det er gode grunner for at det bør fortsette slik. I jordbruksforhandlingene forhandler staten og jordbruket om rammevilkår innenfor de rammene som er fastsatt av hovedavtalen for jordbruket. Forhandlingene er faglig forankret ut fra et felles grunnlagsmateriale og med et gjennomarbeidet krav fra jordbruket og et tilbud fra staten. I forhandlingene avveies tiltak og virkemidler, og de ses i sammenheng med helheten i faglige og næringspolitiske avveininger. Særlig i år var det viktig at jordbruket og staten fant sammen om ekstraordinære, men også midlertidige grep på viktige områder for å sikre landbruk i en særdeles krevende situasjon.

Jeg mener at å endre enkeltelementer i en inngått avtale gjennom stortingsbehandlingen påfører næringen, men også samfunnet og forbrukeren, usikkerhet og uforutsigbarhet vi ikke kan stille oss bak. Dersom Stortinget endrer en inngått avtale, har Stortinget i prinsippet trådt inn i avtalen og overtatt for partene. Stortingsvedtak om endringer i en inngått jordbruksavtale vil innebære at de formelle rammene for jordbruksoppgjøret blir satt ut av spill. Jeg frykter da at vi har undergravd et system som har tjent norske bønder, norsk matproduksjon og samfunnet godt over veldig lang tid.

Økt norsk selvforsyning handler i hovedsak om en lønnsom norsk kornproduksjon til fôr og mat, mer og bedre grovfôr til ku, sau og geit og best mulig utnyttelse

av beiteressursene. I tillegg skal vi utnytte mulighetene som ligger i økt norsk produksjon og forbruk av både frukt, bær og grønnsaker.

Med historisk høye priser i de internasjonale markedene for korn og kraftfôrråvarer var det helt nødvendig å gjøre midlertidige endringer i markedsordningen for korn. Årets jordbruksavtale landet på en modell med prisnedskrivning av både norsk og importert karbohydratråvare til kraftfôr.

Det er grunn til å forvente at disse prisene vil normalisere seg over tid. Prisnedskrivning for importert vare vil da gå mot null og erstattes av en tollsats. Ordningen er fleksibel og bidrar til viktig stabilitet i det norske markedet. Det er en viktig balanse mellom økonomien i kornproduksjonen og i husdyrproduksjonen. Etter min mening har vi i jordbruksavtalen ivaretatt denne balansen på en god måte.

En viktig del av norsk selvforsyning er at norske husdyrprodukter blir etterspurt, og at husdyrene i størst mulig grad spiser fôr basert på norske råvarer. Det er naivt å tro at norsk selvforsyning vil øke hvis vi bare øker kraftfôrprisene. Kraftfôrprisene til norske matprodusenter har økt betydelig som følge av økte råvarepriser. Et hovedpoeng med de midlertidige endringene innen markedsordningen for korn har vært en kostnadskompensasjon for nettopp å sikre forutsigbarhet både for kornprodusentene, fôrindustrien, husdyrbonden og norske forbrukere.

De gressbaserte produksjonene, som ammeku og sau, har fått betydelige økninger i tilskuddssatser, herunder kulturlandskapstilskudd, arealtilskudd, beitetilskudd og også utmarkstilskudd.

I tillegg til lønnsomhet er muligheter for ferie og fritid samt sikkerhet for avløsning ved sykdom og svangerskap viktig for å sikre rekruttering til jordbruket framover. Økte satser innenfor velferdsordningene var derfor også en prioritet i avtalen.

Årets jordbruksoppgjør innebærer et løft for grønn omstilling og et bærekraftig landbruk. Sammen med jordbruket prioriterte vi satsing på beitedyr og reduserte utslipp til vann og luft. Klimaavtalen med jordbruket er et viktig fundament for klimaarbeidet, også for denne regjeringen, og jeg er glad for det gode samarbeidet vi har om oppfølging av avtalen.

Årets jordbruksoppgjør innebærer også en betydelig styrking av tilskuddsmidler som skal bidra til redusert avrenning fra jordbruket i Oslofjorden. Dette er en tydelig prioritering og en oppfølging av helhetlig plan for Oslofjorden. Klimakalkulator og klimarådgivning ble også prioritert i avtalen.

Regjeringen er tydelig på at vi ønsker å drive en politikk som skal bidra til mer norsk matproduksjon og økt selvforsyningsgrad. Vi ønsker et landbruk som er

bærekraftig og klimavennlig, og som sikrer god dyrevelferd, mattrygghet og sikker matforsyning. Dette har vi vist gjennom årets jordbruksoppgjør.

Et lønnsomt norsk landbruk er et fundament for nasjonal matvareberedskap. Matproduksjon kan ikke skrus av eller på når behov brått oppstår. Det krever lønnsomhet i næringen over tid og at vi tar vare på produksjonsgrunnlaget. Da må vi fortsette å utvikle og styrke norsk matproduksjon i hele landet, med de ulike forutsetningene vi har fra nord til sør. Årets jordbruksavtale legger et godt grunnlag for det.

Så har jeg lyst å si at disse grepene som regjeringen gjør, er tydelige politiske prioriteringer som har vært harde avveininger for regjeringen. Men hensynet til norsk matberedskap, til kortreist mat og ikke minst trygg mat har vært viktig og er viktig for dagens regjering.

Jeg merker meg at det er politiske partier her som ønsker å gjøre omfattende endringer i jordbruksavtalen. Det vil jeg fraråde, for dette er en avtale som er inngått av begge faglagene og staten. Gjør vi endringer nå, vil det kunne binde opp mye budsjettmidler til neste år, som gjør at faglagene får et mye mindre handlingsrom.

Jeg håper på en god og ikke minst konstruktiv debatt i dag, og da om de elementene som faktisk er en del av jordbruksavtalen. Det fortjener faglagene, det fortjener bøndene, og det fortjener ikke minst forbrukeren.

Så til slutt en liten hyllest fra talerstolen til alle dere matprodusenter, til alle dere som står på hver eneste dag, som – mens vi andre skal på ferie – ikke snakker om krav om seks timers arbeidsdag eller krav om fem ukers ferie, dere som skal ut og vaske fjøs, dere som skal drive slåttonn. Jeg ønsker dere lykke til med en viktig sesong for norsk matproduksjon. Regjeringen anerkjenner og heier på dere, og vi har gjort et politisk valg om å prioritere nettopp dere. Vi er i gang. Vi er overhodet ikke i mål, men dette er et viktig signal og en kursendring for norsk matproduksjon.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Lene Westgaard-Halle (H) [12:28:21]: Jeg må innrømme at jeg syntes det var interessant i stedet å høre Arbeiderpartiets representant Kjølmoen insistere på at politikk ikke kan foreslås med mindre det er forankret i et fagmiljø. Her ser regjeringspartiene ut til å være litt uenige med hverandre, for justisministeren svarte følgende på samme spørsmål som Arbeiderpartiet stilte i stedet:

«Høyre skaper en så fordummende debatt i denne saken, og snakker bare om fagfolk. Det er et sterkt behov i Norge for å lytte mer til vanlige folk, og mindre til ekspertene.»

Nå sier altså Kjølmoen og Arbeiderpartiet det motsatte i denne debatten. Er statsråden enig med statsråd Mehl eller med Kjølmoen?

Statsråd Sandra Borch [12:28:58]: Statsråden forhandler med faglagene, som også har et grunnlagsmateriale å forholde seg til når vi går inn i forhandlinger. Jeg synes det blir forduddende i denne debatten å dra inn elementer som det. Dette er en debatt som skal sikre norsk matproduksjon. Dette er en jordbruksavtale som skal snu kursen for norsk matproduksjon. Jeg forholder meg til de avveiningene som er gjort av Budsjettutvalget for jordbruket, som er gjort av faglagene i kravet deres, som er gjort av staten i tilbudet deres, og som er gjort gjennom en avtale som partene har blitt enige om.

Lene Westgaard-Halle (H) [12:29:38]: Jeg noterer meg at statsråden mener at elementene Kjølmoen brakte inn i debatten, er forduddende. Jeg må innrømme at jeg er litt evig optimist, for jeg tror at Senterpartiet en vakker dag kommer til å svare på noen av de spørsmålene vi stiller. En vakker dag vil statsråden kanskje til og med stille i Dagsnytt 18.

Derfor prøver jeg meg igjen på et ja/nei-spørsmål som jeg ikke fikk svar på fra Senterpartiet i sted: Mener regjeringen at matprisene må økes?

Statsråd Sandra Borch [12:30:05]: Her taler Høyre med to tunger. Høyre var jo det partiet i regjering som sa at bøndene må ta ut det meste i markedet. Nå skal Høyre altså ta ut det meste i budsjett. Representantens parti har ivret nettopp for at mer skal tas ut i markedet.

Så vil jeg si at det Høyre foreslår nå, er dramatisk. En gjennomsnittlig melkeprodusent som produserer rundt 200 liter melk i året, vil miste 72 000 kr i inntekt per år med Høyres forslag. Jeg håper Høyre har tenkt godt gjennom det de foreslår nå med å ikke øke målprisene og dermed tydeligvis ta det meste over budsjett. To tredjedeler av inntektene til bøndene kommer fra markedet. Når vi ser at det er økte kostnader, har vi kompensert for det gjennom jordbruksavtalen. Dermed øker ikke prisen på matvarer så mye i Norge som det gjør internasjonalt.

Bengt Rune Strifeldt (FrP) [12:31:18]: Jeg oppfordrer statsråden til å lese hele innstillingen, for ved å ikke øke målprisen skal det kompenseres via tilskuddsordninger til de matproduserende bøndene.

Men over til det jeg vil stille spørsmål om: Vi har i dag en regjering som satte rekord i å øke avgifter fra et budsjettår til et annet. Vi har i tillegg høye strømpriser og ekstremt høye drivstoffpriser, uten at regjeringen har

villet tatt grep for å redusere den økte kostnaden for vanlige folk – de følger situasjonen tett.

Orkla varsler et prishopp på matvarer fra 1. juli. I tillegg økes målprisen, noe som bidrar til å øke matvareprisen for vanlige folk. I revidert nasjonalbudsjett styrkes tollvernet, noe som fører til høyere priser og økt grensehandel. Statsråden var ute tidligere og sa at hun ønsket høyere matvarepriser og mindre utvalg. Begynner statsråden å bli fornøyd nå?

Statsråd Sandra Borch [12:32:24]: Statsråden er veldig opptatt av å sikre grunnlaget for norsk matproduksjon i hele landet. Da må også norske matprodusenter ha de inntektsmulighetene som finnes i markedet. Vi har nå bidratt med en kostnadskompensasjon, og vi skal også se på toll. Dette er viktige elementer som nettopp bidrar til inntektsmuligheter for norske matprodusenter. Har vi ikke det i bunnen, vil vi ikke ha norsk matproduksjon i dette landet. Det bør også representantens parti begynne å ta inn over seg når man fremmer sånne typer forslag.

Det som er viktig for meg, er at norske bønder nå får tilbake optimismen. Vi er i gang med å snu kursen i norsk landbrukspolitik. Dette er matprodusenter som har følt på en økonomisk utrygghet, særlig de siste åtte årene. Dette er et viktig jordbruksoppgjør – en jordbruksavtale med to faglag som nå, også framover, skal peile ut kursen for en ny norsk landbrukspolitik.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [12:33:42]: Det er jo ikke faglaga vi i SV er oppgitt over i samband med denne avtalen; det er regjeringa. Statsråden seier at ved å foreslå endringar går Stortinget inn i avtalen. Det er Stortinget som vedtar avtalen, det er Stortinget som set rammene for jordbruket. Sjølv sagt har Stortinget både ei plikt og ein rett til å gå inn i ein avtale dersom ein meiner det er eit avvik mellom det Stortinget har lagt som føringar, og det som er resultatet av forhandlingar. Sånn er det, og sånn må det vere. Alt anna er grunnlovstridig – sagt frå denne talarstolen.

Det som norske bønder og det norske folket no fortener, er at den nye jordbrukspolitikken, som det store fleirtalet på Stortinget gjekk til val på, kjem til uttrykk. Eg har vore i kontakt med statsråden, og eg har vore i kontakt med regjeringspartia og sagt at vi kan fråfalle våre krav dersom ein set ei klar retning for framtida til norsk jordbruk. Kvifor har ein ikkje vore villig til å sjå på nokon av forslaga våre?

Statsråd Sandra Borch [12:34:47]: Jordbruksavtalen legger klare føringer for hvor regjeringen og faglagene vil med norsk landbrukspolitik. Vi ønsker å snu kursen. Vi ønsker å øke selvforsyningsgraden, basert på norske ressurser. Men det representanten også må ta

inn over seg, er at dette er et ekstraordinært år. Derfor har vi en prisnedskrivning på importerte råvarer til kraftfôr. Hvis vi ikke hadde gjort det, hadde regningen gått direkte til husdyrprodusentene. Det var ikke denne regjeringen villig til å gjøre. Vi ønsker også å kompensere for det. Så er regjeringen også opptatt av at vi skal basere norsk matproduksjon på norske ressurser i større grad framover, men den endringen er ikke gjort over natten. Det skjer mye på den fronten framover, og forhåpentligvis vil vi om noen år være mindre avhengig av importert fôr.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [12:35:37]: Det einaste vi i SV vil, er at vi skal sjå den store supertankaren, som det norske jordbruket er, ta den nye kursen. Det er det einaste vi er opptatt av. Som eg har sagt tallause gonger til representantane frå regjeringspartia her på Stortinget, og eg har også sagt det til statsråden: Dersom regjeringa og regjeringspartia kan forplikte seg til at den nye retninga kjem til uttrykk i form av forslag, som er i tråd med Hurdalsplattforma – anten det er kvotetaket på mjølk, retninga på sjølvforsyning osv. – kan vi fråfalle. Men når ikkje det er gjort, blir det utruleg vanskeleg for Stortinget å følgje opp eigne vedtak. Vi hadde ein klar avtale med regjeringspartia. Vi skulle ha sjølvforsyning som eit av dei sentrale, førande prinsippa. Det ser vi ikkje kome til uttrykk. Vi er klar over at det har vore eit ekstraordinært år, men då bør i alle fall regjeringspartia vere imøtekomande nok til å høyre på forslaga til SV om retninga for norsk jordbrukspolitikk. Men det gjer ein ikkje.

Kva er grunnen til det?

Statsråd Sandra Borch [12:36:42]: Som jeg har nevnt flere ganger her, er det en klar retning i jordbruksavtalen, også når det gjelder kvotetak. Det skal settes ned en arbeidsgruppe med faglagene som skal vurdere det. Det virker som at det er et større problem for SV at det ikke er deres forslag det blir stemt over. Dette er altså konkrete forslag som ligger i jordbruksavtalen, med en retning: økt norsk selvforsyning. Vi har satt ned en arbeidsgruppe som skal se på kvotetak fram til neste års jordbruksavtale. Dette er viktige elementer, men det er også viktige elementer å få diskutert med næringen selv, for vi vet at det også er uenigheter om hva kvotetaket skal være. Vi ønsker å lytte til næringen, også til dem som investerte stort under forrige regjering, sånn at vi ikke slår bena under dem. Det er mange viktige elementer som skal tas. Det viktigste for oss i år var å styrke all norsk matproduksjon, alle produksjoner. Så vil det komme strukturdebatter framover, helt klart, det er det ingen tvil om, og de debattene må gjerne også SV delta i.

Alfred Jens Bjørlo (V) [12:37:55]: Statsråden snakkar mykje om at det er viktig å respektere eit framforhandla landbruksoppgjør, og der er vi langt på veg same. Men det er likevel eit stort paradoks, noko som også representanten Fylkesnes var inne på, at Senterpartiet seier nei til absolutt alle forslag om at Stortinget kan ha ei mening om eller gje signal om framtidens landbrukspolitikk. Det verkar som om statsråden eigentleg er heilt uinteressert i kva Stortinget gjer. Norsk landbrukspolitikk skal utformast i eit lukka rom, mellom Senterpartiet og Norges Bondelag, og vi skal berre halde fingrane av fatet. Det blir opplevd som ganske provoserande, også for Venstre og mange andre i denne sal, trur eg.

No er det faktisk eit fleirtal i komiteen som gjev beskjed om ei kursendring i retning av meir grøntproduksjon, mindre bruk av soya, og som også er kritisk til innretninga med å bruke eit dyrevelferdstilskot til å subsidiere allereie inngåtte avtalar, framfor å bruke det tilskotet til å stimulere til ei reell forbedring av dyrevelferda.

Korleis vil statsråden følgje opp dei fleirtalssignala? Vil ho også då avvise og seie at Stortinget ikke skal blande seg? «Jeg alene vite» – saman med Norges Bondelag. Er det det som er kursen?

Statsråd Sandra Borch [12:39:04]: Statsråden skal selvfølgelig høre på Stortinget. Dette er ikke noe som står i motstrid til det som står i avtalen i dag. Men så vil jeg si at dette minner mer om en debatt om en stortingsmelding om norsk landbrukspolitikk. Vi må huske hva vi debatterer i dag; vi debatterer inntektsmulighetene til norske bønder. Da kan vi ikke fremme en rekke andre forslag som binder økonomien framover, som vil gå ut over nettopp det som faglagene har framforhandlet med staten i denne avtalen. Jeg tar gjerne en debatt om norsk landbrukspolitikk, men jeg vil minne Stortinget på at dette ikke er en behandling av en stortingsmelding. Dette er en behandling av en avtale som er inngått med to faglag – et samlet jordbruk – om inntektsmuligheter for norske bønder.

Alfred Jens Bjørlo (V) [12:39:54]: Det er heilt korrekt. Dette er ikkje ein debatt om ei samla stortingsmelding om landbruk. Den stortingsmeldinga har vi i Venstre invitert regjeringspartia til å vere med og lage. For det er heilt rett: Vi treng den store diskusjonen om norsk landbruk. Problemet i dag er at vi har ingen plass å ta han. Vi har ei stor, årleg sak, og det er landbruksoppkjøret. Der avviser regjeringspartia og regjeringa at vi skal diskutere noko anna enn det framforhandla forslaget. Så kjem vi med forslag til korleis vi kan diskutere den meir langsiktige kursen – og ei ny stortingsmelding – og så seier regjeringspartia nei til det også. Ut frå det statsråden seier: Kvifor ønskjer ho ikkje då å vere med på å få laga ei ny, samla stortingsmelding om eit nytt

landbruks- og matsystem? Då kunne vi fått rydda opp i dette ein gong for alle.

Eg vil òg be statsråden om å stadfeste at ho teksignalet om at dyrevelferdstilskottet ikkje skal brukast til å subsidiere allereie oppretta program, men til å få på plass reelle forbedringar av dyrevelferda.

Statsråd Sandra Borch [12:40:57]: Det er også føringer på dyrevelferdstilskuddet i den framforhandlede avtalen. Det er viktige elementer. Det kommer nå en rekke krav som skal innfris. Vi skal også levere en dyrevelferdsmelding, hvor dette også kommer til å bli en tematikk.

Så har jeg lyst til å presisere nok en gang at regjeringen kommer til å bidra til at det blir mange landbruksdebatter i denne salen, også om ting som ikke er en del av avtalen. Vi har sagt vi skal tette gapet mellom bønder og andre grupper. Nå venter vi på et utvalg som er i gang med å lage et tallmateriale for det. Det vil være gjenstand for en bred debatt om framtiden til norsk landbrukspolitik, men det vil også være et utgangspunkt for å diskutere også andre elementer som hører inn under en stortingsmelding og ikke inn under det vi forhandler om og diskuterer nå, nemlig inntektsmulighetene til norske bønder.

Presidenten: Replikordskiftet er avslutta.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [12:42:12]: Heller enn gater av gull drømte vi om god mat, fortalte Einar Gerhardsen fra sin barndom. I dag er det flere som drømmer om det samme i verden, men som det kommende året dessverre vil få for lite.

Krigen i Ukraina har gjort at flere har sett hvordan matforsyning i verden kan svikte ved krise og krig. Arbeiderpartiets budskap også gjennom hele forrige stortingsperiode var nettopp det, at matberedskap og forsvaret er to sider av samme sak. I flere debatter mot Høyre forsøkte vi å forklare hvordan ting henger sammen i praksis, i virkelighetens verden. Det er umulig å skape reell trygghet for folk om man bare har kuler, men ikke har mat. Høyre og Erna Solberg nektet å lytte. Dessverre forsøkte hun å avspore debatten, nærmest latterliggjøre den. I Stortinget 5. mai 2021, altså i fjor, sa Erna Solberg:

«Vi må kanskje klare oss uten sukkertøy og smågodt i en periode i en krise».

Problemet til Erna Solberg var bare at det aldri var noen andre enn hun selv som noen gang, på noe tidspunkt, hadde dratt inn en eventuell mangel på smågodt ved kriser, som om det skulle være relevant å diskutere i Stortinget. Dette temaet er for alvorlig til den typen usakligheter i nasjonalforsamlingen vår.

Noen ganger snakkes det om styringspartier. Arbeiderpartiet blir ofte kalt det. Noen påberoper seg å være

kunnskapspartier. Under Erna Solbergs ledelse har ikke matpolitikken vært preget av verken styring eller kunnskap. Nei, nå må det være tid og dags til å forstå alvoret i denne saken. Norge er et av de landene i verden som er aller mest sårbare når det kommer til å bli avskåret fra tilgang på mat. Det handler om vår geografiske plassering. Vi er helt avhengig av å få fraktet inn mat sjøveien, og vi har svært lite jordbruksareal. Sånn har det alltid vært, og sånn kommer det alltid til å være. Naturen er som den er, landet vårt ligger der det gjør. Det er utgangspunktet.

Det er det jordbrukspolitikken dreier seg om. Det dreier seg om matberedskap og sikkerhet for innbyggerne. Det er akkurat derfor, i den tøffe tiden vi nå er i, at Arbeiderpartiet og Senterpartiet har gjort dette feltet til en av hovedprioritetene. Som man kan se, er det veldig mange ønsker om hva som skal prioriteres i både statsbudsjett og revidert nasjonalbudsjett. Vi har vært tydelige og dønn ærlige: Sikkerheten til innbyggerne våre er så viktig at den setter vi først. Derfor investerer vi nå i framtidens matproduksjon, sånn at det som Einar Gerhardsen drømte om, fortsatt skal være en realitet for innbyggerne våre i Norge.

Det blir ofte egentlig ikke forstått hva spørsmål om matberedskap handler om. Noen tror det kun handler om reell tilgang til nok mat eller ei, men det handler i vel så stor grad om hvorvidt et samfunn skal være stabilt og velfungerende. Vi trenger ikke gå lenger tilbake enn til 2011, da det rett før hadde vært tørke i områdene rundt Svartehavet ved Ukraina, som førte til store opptøyer i både Nord-Afrika og Midtøsten. Det ble kalt den arabiske våren og førte til en destabilisering av de samfunnene, med påfølgende store flyktningestrømmer. Krigen i Ukraina vil derfor kunne skape problemer for langt flere folk enn dem som er rammet nå, og da må selvfølgelig Norge også ta sitt ansvar for å produsere mest mulig mat på de naturressursene vi har, i en verden der det vil kunne bli knapphet og usikkerhet.

Tre eksempler: Denne avtalen er konkret nettopp på å være tilpasset til landet og naturen vi har. På Vestlandet er det sånn at snittbruket for bås fjøset fortsatt er på kun 14 kyr. Derfor er denne avtalen en oppgradering. Nå er det ikke lenger bare bruk mellom 15 og 30 kyr som skal få investeringsstøtte; det er alle bruk med inntil 30 kyr. Det er en satsing på setring og på å sørge for at hvis man produserer korn i distriktene, vil man få støtte til å frakte det inn til mølle og mottak. Sånn tenker en regjering som har forstått hva matberedskap og -produksjon handler om i virkelighetens verden, i praksis, fordi det er vanlige folks tur til trygghet.

Olve Grotle (H) [12:47:29]: Norsk jordbruk er sentralt for matproduksjon, for busetnad, for å skjøtte kul-

turlandskap og for sysselsetjing. Det er difor viktig å sikre eit levedyktig jordbruk over heile landet. Jordbrukspolitikken skal leggje til rette for auka berekraftig matproduksjon, meir mangfald og styrkt konkurransekraft. Jordbrukspolitikken bør vidare ha effektiv drift og berekraftig produksjon tilpassa behovet til marknaden som eit sentralt mål. Tilskots- og kvoteordningane bør innrettast slik at dei stimulerer til mest mogleg effektiv drift, auka matproduksjon og forbetra lønsemd for den enkelte bonden. Det er òg viktig at bonden som sjølvstendig næringsdrivande bør få større moglegheiter og sjansar for lønsam drift gjennom å kunne investere i og utnytte eigen eigedom. Det kan styrkje næringsgrunnlaget og gje gode ekstrainntekter. Det er viktig å styrkje berekrafta i det norske jordbruket og matsystemet og gjennom det bidra til utvikling av distriktsøkonomien og levevilkåra til bøndene.

Det er viktig at næringsutøvarar i alle produksjonar og på alle typar bruk i landbruket skal ha ein reell sjanse til inntektsutvikling på linje med andre i samfunnet. For å sikre rekruttering og inntektsmoglegheiter for dei som bruker heile eller mesteparten av arbeidskrafta si i næringa, er det viktig å redusere inntektsgapet mellom jordbruket og andre i samfunnet. Skal vi greie å rekruttere nye bønder i framtida og greie å få til generasjonskifte på gardane, må det òg ligge ei god inntekt og inntektsutvikling i botnen. Ei berekraftig kostnadsutvikling, god marknadstilpassing og produktivitetsutvikling er ein føresetnad for inntektsutviklinga. Målet må vere at inntekter for bønder i størst mogleg grad skal hentast i marknaden.

Høgre er ein del av fleirtalet i komiteen som meiner at det er eit stort potensial for å auke den norske sjølvforsyninga gjennom å vri produksjonen i landbruket over mot meir grønt og korn og å stimulere til auka bruk av beite- og utmarksressursar og andre verkemiddel for å kutte i bruken av soya og andre utanlandske førråvarer med store klimaavtrykk. Fleirtalet forventar at ei slik kursendring blir tydeleg signalisert, slik at norsk landbruk allereie no kan starte ei nødvendig omlegging. Auka tilskot til plantebasert matproduksjon må byggjast inn i komande års landbruksavtalar, og det bør utformast ei eiga støtteordning med økonomisk og fagleg bistand til bønder som ønskjer å gå over frå animalsk til plantebasert matproduksjon. I lag med fleire andre parti ser Høgre det som uheldig at dei framforhandla satsane for arealtilskot til grøntsektoren i avtalen er betydeleg lågare enn både dei føreslåtte satsane i krava frå faglag i jordbruket og satsane i det opphavelige tilbodet frå staten. Det må skje ein vesentleg auke i satsane for arealtilskotet for grøntproduksjon i åra framover som ein del av den nødvendige omlegginga av norsk landbrukspolitikk.

Eg tek ein avstikkar innom den delen av landet som eg kjem frå, og nemner at der er det eit uttalt mål at Vestland tek ein større del av den totale frukt-, bær- og grønssaksproduksjonen i Noreg.

Det er viktig å fokusere på agrotek. Vi meiner at IBU-midlane til grøntsektoren må aukast vesentleg. Desse midlane må også kunne nyttast til å leggje til rette for rask innfasing av ny teknologi i grøntnæringa, t.d. mobile plukkerobotar. Den teknologiske utviklinga bidreg til å lette og effektivisere arbeidet for bonden, slik at verdiskapinga kan aukast. Den digitale utviklinga gjer at bonden kan kutte ut mellomledd og kommunisere direkte med og selje direkte til forbrukaren. Dei seinare åra har fleire norske bønder sett moglegheita i nye innovative og teknologiske løysingar i landbruket. Desse løysingane har gjeve grobotn for fleire bedrifter innan såkalla agroteknologi, ei næring som er i ferd med å bli ein av verdas raskast veksande marknader. Det er viktig å posisjonere Noreg på feltet og bidra til å sikre norsk landbruk og norske bønder i ei meir teknologisk verd.

Heldigvis finst det fleire aktørar som tenkjer nytt og innovativt, som aktørane bak Avisomo, som planlegg og installerer vertikalt landbruk, eller Saga Robotics, som utvikla roboten Thorvald, som dei fleste i landbruket kjenner, både i Noreg og internasjonalt. Det same gjeld N2 Applied, som har utvikla ein maskin som produserer kunstgjødsel med basis i nitrogen frå kumøkk, og 7sense, som m.a. lager sensorar som hindrar matsvinn og unødvendig bruk av vatn, og som gjer overvaking av ei rekkje prosessar på garden mykje enklare.

Noreg må halde fram satsinga på næringsretta forsking og utvikling. Tilskot til FoU og innovasjon er meir enn dobla frå 2013 til 2020. Denne satsinga må vidareførast. Saman vil desse tiltaka kunne bidra til å sikre rammevilkåra til norsk landbruk og sikre norske arbeidsplassar i framtida.

Per Olav Tyldum (Sp) [12:52:53]: 16. mai ble det inngått avtale mellom Norges Bondelag, Norsk Bonde- og Småbrukarlag og staten om jordbruksoppgjøret for 2022–2023. Etter at jordbruksoppgjøret for i fjor ble vedtatt av Stortinget, har den norske bonden opplevd en ekstraordinær kostnadsvekst på gjødsel, bygningsmaterialer, fôr, strøm, drivstoff, emballasje, frakt osv.

Takket være en tydelig politisk ledelse av statsrådene Borch og Vedum og regjeringssjef Støre er det i mellomperioden gjennomført ekstraordinære forhandlinger som har resultert i 1,5 mrd. kr ekstra til jordbruket. Til tross for disse grepene for å dekke de ekstreme kostnadene viste Budsjettmemndas tallgrunnlag nå i vår en betydelig inntektssvikt i forhold til forutsetningene som lå til grunn for Stortingets vedtak for fjorårets oppgjør. Partene er enige om at det er behov for 2,4 mrd. kr for å

kompensere for inntektssvikten sammenlignet med forutsetningene som lå til grunn for Stortingets vedtak.

I årets avtale er det lagt til grunn at deler av pris- og kostnadskompensasjonen kan reverseres dersom kostnader og verdensmarkedspriser går tilbake til normale nivåer. Det vil bl.a. gjelde midlertidig omlegging av markedsordningen for korn, økning i øvre prisgrense og enkelte målpriser. La meg få lov til å understreke at denne midlertidigheten har til hensikt å sikre god balanse for norskprodusert korn og tilsvarende pris på kraftfôr, noe enkelte tydeligvis ikke har forstått hensikten med. Det handler om trygg mat produsert i levende distrikter.

Samfunnsoppdraget til jordbruket er å sikre Norges befolkning mat produsert på norske ressurser og slik bidra til arbeid, god ernæring og helse. Videre står det å lese i Hurdalsplattformen at økt verdiskaping, redusert klimaavtrykk og økt lønnsomhet skal sikre landbruk og aktivt bruk av jordbruksareal over hele landet. Det er et tydelig budskap og en retning som det ikke burde herse noen som helst tvil om.

Når så partene har funnet sammen og blitt enige om retningen i en særskilt krevende tid, er det grunn til å berømme Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag for å ha tro på et skifte i norsk landbrukspolitik. Det burde alle politiske partier her på Stortinget anerkjenne.

Partene legger til grunn at årets jordbruksoppgjør er starten på å tette inntektsgapet, og at regjeringen vil komme tilbake etter at Grytten-utvalget har lagt fram sin rapport. Derfor er det underlig at det ikke gis mer anerkjennelse til forhandlingsinstituttet og til de framforhandlede løsningene og retningene som avtalen gir. Det ligger så absolutt store oppgaver framfor partene, men den særdeles viktige jobben som så langt er gjort, viser en retning og et ønske om å sikre norsk, trygg mat til den norske befolkningen. En bedret lønnsomhet på både kort og lang sikt for bonden er derfor et avgjørende middel i tillegg til et mål – et middel for å sikre nasjonen matberedskap, trygghet og stabilitet.

Det er derfor merkelig når Høyre påstår at regjeringens pengebruk for å sikre norsk mat til Norges befolkning er å sløse. I Landbruk 24 er finanspolitisk talsperson for Høyre sitert på dette:

«Det er en forskjell på det du er nødt til å bruke penger på, og det Arbeiderpartiet og Senterpartiet mener det er gøy og bruke penger på.»

Det er slettet ikke sløsing eller en gøy måte å bruke penger på!

Når Høyre kritiserer regjeringen for tilbudet til bøndene, må det i beste fall tolkes som manglende forståelse for den kritiske situasjonen som norsk landbruk står i. Årets jordbruksoppgjør er et beredskapsoppgjør. Pandemi og krig er kanskje noe av det mest ekstreme som

vil utfordre et lands evne til å sikre egen befolkning nok og trygg mat. Det er viktig å vise trygghet og tydelig handling rundt vår nasjonale matproduksjon, noe årets oppgjør bærer bud om. Egenproduksjon av mat gir samfunnstrygghet.

Presidenten: Dei talarane som heretter får ordet, har ei taletid på inntil 3 minutt.

Karianne B. Bråthen (A) [12:58:04]: Verdens nordligste landbruk drives under spesielle forutsetninger, med mye lys og lite varme. Disse forutsetningene gir dyrkingsfordeler, med lavt smittepress og en unik arktisk kvalitet.

Det nordnorske landbruket har imidlertid også noen utfordringer. Det er bl.a. et begrenset utvalg av sorter som tåler det tøffe klimaet, og det er en kort vekstsesong, med lave temperaturer. I tillegg kan store avstander være begrensene. Landbruket i nord er spesielt sårbart, med få og små kompetanse- og produsentmiljøer. Det er til dels store avstander mellom bønder, transportavstandene er lange, og det er en utfordring å opprettholde sentrale servicetjenester i landbruket. Disse utfordringene har gjort det vanskelig å opprettholde landbruksaktiviteten i nord.

Skal vi si noe om norsk landbruk, er det naturlig å begynne med utgangspunktet, at Norge har et jordbruk så langt mot nord at det i enkelte deler av landet er definert som arktisk og generelt ligger i ytterkanten av det som er mulig.

Av grunnene nevnt overfor er Norge et tungdrevet jordbruksland, men ikke mindre viktig. Hamsun sa det så fint: «Korn, det var brødet. Korn eller ikke korn, det var liv eller død.» Og det står virkelig om liv eller død for mange i landbruket nå.

Det er en omforent sannhet at en bærekraftig matproduksjon og verdiskaping i nord basert på rikholdige areal- og naturressurser er et grunnlag for bosettingsstrukturen i nord. Et aktivt landbruk er et viktig fundament i den nasjonale forsyningsberedskapen, og det er derfor viktig å ivareta matproduksjonen i hele landet, også i arktiske strøk. Det nordnorske landbruket er en liten, men viktig næring som bidrar til bosetting, sysselsetting, verdiskaping og et åpent kulturlandskap, og nettopp dette representerer sauebrukene på den lille øya jeg bor på, Meløya i Øksnes.

I årets jordbruksoppgjør er det lagt vekt på betydningen av å ivareta et livskraftig landbruk i nord. Målene for satsingen er å styrke sårbare produsentmiljøer i Nordland, Troms og Finnmark, motvirke bruksnedgang, øke arealbruken, heve kompetansen til landbruksnæringen og verdikjeden for mat samt å utnytte regionale fortrinn og muligheter innen arktisk landbruk. Det er satt av hele 17 mill. kr hvert år i tre år fram-

over, og 5 mill. kr av dem skal brukes til forskning og øvrig kunnskapsutvikling i regi av NIBIO. Da er det gledelig å lese at Nordnorsk landbruksråd er fornøyd med avtalen og ser med glede på at regjeringen har avsatt midler over jordbruksavtalen til en områderettet innsats i nord.

Gjennom målrettet innsats vil vi kunne fremme den arktiske kvaliteten som konkurransefortrinn og finne de gode løsningene for å møte nye utfordringer innen agronomi og klimatilpasninger.

Jenny Klinge (Sp) [13:01:23]: Det er alltid bruk for landbruk. Heilt sidan mennesket fann ut at det var lurt å dyrke jorda og halde husdyr, har landbruket ikkje gått ut på dato, og det kjem det heller aldri til å gjere. Men det er ulike vilkår for å drive landbruk i ulike land, og i Noreg har vi difor jordbruksavtalen mellom faglaga og staten som ei god løysing for å sikre at det skal vere mogleg å drive landbruk rundt om i heile landet.

Som fleire har vore inne på, har denne avtalen i år vore ekstra viktig. Det handlar om at inntektsgapet mellom bøndene og andre grupper har vakse over tid, og så kjem det ein situasjon der det smell til med ekstraordinære kostnader som gjer tilstanden ekstra ille. Då var det sjølvstøtt ekstra viktig å få på plass eit godt landbruksoppgjer. Det har vi klart.

Eg er glad, og eg tillèt meg å vere litt stolt over at vi i år har fått til eit jordbruksoppgjer som er anstendig, og som møter den situasjonen som har oppstått. Men aller mest er eg audmjuk. Eg er audmjuk overfor den jobben vi skal gjere framover, for dette eine jordbruksoppgjeret løyser ikkje problema og gjev heller ikkje ei løysing for framtida. Det er ein jobb vi må gjere opp att og opp att kvart år framover. Men ein ting eg har lyst til å seie, er at vi i Senterpartiet og Arbeidarpartiet ikkje tek lett på dette. Når vi først har brett opp ermane, bretter vi dei ikkje ned att. Vi har tenkt å fortsetje med ein god innsats for landbruket framover.

Med tanke på dei som høyrer på denne debatten, lurar eg litt på kva dei får ut av det, for når vi høyrer på kva som blir sagt, kan ein lure på om Senterpartiet er konstant imot modernisering, er bakstreversk og håplaus og ønskjer jordbruket alt ille. Ikkje minst kan ein tru at det er ei heil mengde med geniale forslag frå opposisjonen som vi røystar ned berre for å vere vanskelege. Slik er det jo ikkje. For det første er det ein framforhandla avtale som ligg til grunn, som vi skal røyste over. Det er heilt normalt, vanleg og bra. For det andre er modernisering av landbruket, for å ta det som eit case, heilt avhengig av både større inntektsmoglegheiter og investeringsmidlar. Det er det vi i Senterpartiet og Arbeidarpartiet no satsar på å få til, både med årets oppgjer og med det vi vil gjere framover. Eg vil minne om at godt gjort er betre

enn godt sagt, så kanskje meir enn å høyre på kva som blir sagt i salen, bør dei som er interesserte i kva vi held på med, sjå på kva vi gjer.

No skal vi vedta dette jordbruksoppgjeret. Vi har gjeve ei klar retning via Hurdalsplattforma for det vi, partia som sit i regjering, ønskjer å gjere for landbruket, og også kva vi skal gjere framover. Eg vil minne om at det er det vi gjer i dei neste jordbruksoppgjera som vil vere avgjerande for framtida. Årets oppgjer gjev framtidstru, og det er bra.

Masud Gharahkhani hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Solveig Vitanza (A) [13:04:40]: Arbeiderpartiet vil alltid kjempe for trygge, stabile arbeidsvilkår og en lønn som det går an å leve av. Det er derfor en glede for meg å stå her i dag og tale om et historisk godt jordbruksoppgjør som gir en økning i inntektsmulighetene for bøndene for 2022 og 2023 på 10,9 mrd. kr.

Vi lever i en tid der jordbrukets samfunnsoppdrag, å sikre Norges befolkning trygg mat, har blitt synliggjort og vist sin betydning. Et lønnsomt norsk landbruk er et fundament for nasjonal matvareberedskap. Et av de første punktene i Hurdalsplattformen som ble lagt fram i oktober, er at regjeringen skulle tette inntektsgapet mellom jordbruket og andre grupper i samfunnet. I månedene som er gått siden oktober, har globale forhold – som dere alle er godt kjent med – ført til at jordbruket har opplevd en ekstraordinær kostnadsvekst på gjødsel, bygningsmaterialer, for, strøm, drivstoff, emballasje, frakt o.l.

Jeg er sikker på at flere enn meg har hørt sterke historier fra fortvilte bønder i denne tiden, bønder som har vært usikre på om de kan fortsette driften fordi kostnadene er blitt høyere enn inntektene. Avtalen vi behandler her i dag, viser at vi nå har en regjering som mener alvor med å satse på norsk landbruk. Vi gir full inntektsdekning til bonden, i tillegg til inntektsvekst allerede i 2022, for å håndtere usikkerheten og den kraftige kostnadsveksten. Årets jordbruksoppgjør løfter inntektene i alle produksjoner for å sikre landbruk over hele landet.

På lik linje med andre arbeidsfolk skal også bøndene ha mulighet til gode velferdsordninger. De skal ha en økonomisk sikkerhet ved sykdom, svangerskap og skade og mulighet for å ta ut ferie og fritid gjennom året. Foreldre skal få avløsning ved fødsel og for å ivareta sine barn.

Gode velferdsordninger har stor betydning for å sikre likestillingen og bidra til rekruttering av nye utøvere i norsk landbruk. Gjennom dette jordbruksoppgjøret vil satsene på avløsertilskuddene bli økt, slik at de samsvarer bedre med hva de faktiske utgiftene er dersom man får behov for å leie inn hjelp i forbindelse med sykdom

eller svangerskap. Årets tilbud er en start på regjeringens arbeid med å forbedre velferdsordningene, og dette arbeidet skal følges opp ved de kommende jordbruksoppgjørene.

Noen kritiserer partene for ikke å gå enda lenger i snuoperasjonen for norsk landbruk. Det tar imidlertid tid å rydde opp etter åtte år med økt sentralisering og strukturutvikling i retning av større bruk, og her er det mye som må gjøres. Men vi kan ikke ordne alt i ett jordbruksoppgjør. Det vil ta flere år å snu skuta, men jobben har startet nå. Vi må bygge stein for stein for å sikre en framtidstro og en ny optimisme for dem som produserer maten vår.

Anja Ninasdatter Abusland (Sp) [13:07:52]: I dag er en historisk dag for landet vårt. Vi har en regjering som tar matsikkerhet og beredskap på alvor, som anerkjenner at det å kunne produsere mat i Norge er essensielt for selvforsyningen, for arbeidsplasser, for klimaet, for kulturlandskapet og ikke minst for lokalsamfunnene.

Senterpartiet har lenge sagt at vi må være i stand til å forsyne oss selv med mat. For å klare det må vi ha folk som er villige til å ta det ansvaret. Da er det vårt ansvar som folkevalgte å sikre best mulig rammevilkår.

Landbruket er en næring som forvalter våre naturressurser, og vi snakker om mat. Vi vil alle ha god, trygg og kortreist mat – og da trenger vi bonden.

Jeg kommer fra Agder, et fylke som preges av flere små og mellomstore gårdsbruk. Det er i underkant av 2 000 bruk fordelt på hovedsakelig melkebruk, kjøttproduksjon og sau. I Agder er det 70 pst. av melkebrukene som har båsfjøs. Det betyr at veldig mange bønder står overfor store investeringer hvis de skal fortsette sin drift når kravet om løsdrift trer i kraft i 2034. Det betyr også at mange bønder er i en situasjon hvor de må vurdere om de skal investere, eller om de skal legge ned.

Det ville vært en katastrofe for landbruket på Agder hvis 70 pst. av melkebrukene hadde blitt lagt ned. Derfor er det så viktig og så riktig at Senterpartiet i regjering viser handlekraft og starter arbeidet med å tette inntektsgapet og dekke de ekstra kostnadene i landbruket. Vi må ikke glemme at dette er en start – en viktig start som gir noe av håpet tilbake til bondene. Det er mye igjen å gjøre, og Senterpartiet er her for å gjøre nettopp det.

Ingvild Wettrhus Thorsvik (V) [13:10:21]: Dyrevelferd i landbruket er et område hvor det er lenge siden det har skjedd store politiske endringer, men det er også et område hvor det har skjedd enorme framskritt i kunnskapsgrunnlaget. Vi vet så mye mer om hva dyr trenger for å leve mer som den arten de er, og ha bedre liv. På grunn av denne kunnskapen vet vi også at mange

av dagens regler og driftsformer fører til lidelser for dyrene. Kunnskapen er der, men så har lover, forskrifter og insentivordninger ikke hengt helt med.

Jeg registrerer at partene i avtalen er enige om at arbeidet med dyrevelferd vektlegges i årets jordbruksoppgjør. Da er det viktig at insentivene brukes riktig. Venstre mener at landbrukspolitikken gjennom både regelverk og økonomiske virkemidler må legge til rette for styrkede krav til dyrevelferd i tråd med ny kunnskap om dyrenes behov, forbrukernes ønske om dette og produksjonsmetoder og teknologi. Jeg tror de aller fleste bønder ønsker å drive på en måte som gir dyrene et så godt liv som mulig.

Det siste året har jeg besøkt flere foregangsbønder, og det er mange bønder som har et stort fokus på å drive så dyrevennlig som mulig. Jeg tror at flere bønder har lyst til å drive på denne måten, og vi vet at det er fullt mulig å kombinere bedre dyrevelferd med lønnsom produksjon. Men for at flere skal satse offensivt på dyrevelferd, må det lønne seg for bondene.

De statlige dyrevelferdstilskuddene som er varslet i jordbruksavtalen, må rettes inn mot konkrete dyrevelferdstiltak som går utover minstekravene, f.eks. bedre plass og tilgang til utearealer, hvis det skal sikre faktisk bedring i dyrevelferden, for vi vet at minstekravene er for lave. Vi vet at en gris på 110 kg trenger mer plass enn 1 m² som følger av dagens forskrift. Vi vet at betonggulvet gir grisene liggesår, beinlidelser, halthet og leddsykdommer. Vi vet at griser er smarte og nysgjerrige dyr som har behov for å rote rundt med snuten sin. Likevel er det ikke noe krav til mykt underlag og rotemateriale for svin i dag. Kunnskapsgrunnlaget er der, likevel har ikke endringene i minstekrav fulgt.

Derfor er det viktig at tilskuddene er rettet inn mot dem som faktisk gir dyrene god dyrevelferd, og det innebærer i dag at man er nødt til å gå utover minstekravene. Ikke minst er det viktig at dette rettes mot næringer der dyrevelferd utfordringene er særskilt store, slik som for fjørfe og gris.

For Venstre er det åpenbart at dyr har egenverdi. Dyr skal kunne utøve mer av sin naturlige adferd for å ha et liv som er verdt å leve. Vi er nødt til å henge med på utviklingen i kunnskap om hva som er gode og dårlige vilkår for dyrene.

Jeg er glad for at en samlet opposisjon i merknadene peker ut en retning, men jeg er skuffet over at ikke flere ser ut til å støtte det veldig gode forslaget fra Venstre, SV og Miljøpartiet De Grønne om en tilskuddsordning med kriterier som ligger godt over minimumskravene i holdforskriftene.

Anita Patel (A) [13:13:30]: Mitt forhold til jordbruk er knyttet til to steder i landet vårt: Engan i Sørfold kom-

mune i Nordland og Lørenskog på Nedre Romerike i Akershus. I mange år har jeg tilbrakt somrene nordpå i en liten grend med to gårder som driver sauehold i mindre skala. Gårdene på Engan er et samlingspunkt. De er bærere av kulturarv og formidlere av kulturminner – og de forvalter kulturlandskapet. Men de er også produsenter som på visse tider av året, eller i livet, har behov for avløsning. Det har jeg lært av somrene nordpå.

For Arbeiderpartiet er det viktig at alle yrkesutøvere har gode velferdsordninger. Statsråden var inne på dette i sitt innlegg, og andre representanter har også nevnt dette med avløsertilskuddene. Nå økes disse, slik at det samsvarer bedre med hva de faktiske utgiftene er dersom man har behov for å leie inn hjelp i forbindelse med sykdom eller svangerskap. Dette er viktig og riktig.

Det lover også godt for jordbruket i Nord-Norge at avtalen innebærer 17 mill. kr, som har vært nevnt fra talerstolen her, til å igangsette områderettete tiltak.

Lørenskog kommune i Akershus er den kommunen i landet med høyest befolkningsvekst. 4,6 pst. økte befolkningen med i 2021. Tett på hovedstaden er min hjemkommune, i likhet med flere kommuner i Akershus, presset på arealer til bygging av boliger, skoler, barnehager og idrettsanlegg – fordi vi har i Østmarka, og fordi vi tar vare på jordbruksarealene. Vi er opptatt av å verne matjorden, og vi har faktisk tradisjonelt jordbruk i Lørenskog. Vi har korn- og gressproduksjon, vi har melkeproduksjon, vi har fjærfe-, kjøttfe- og svineproduksjon. Men skal vi ha det også i framtiden, må de unge som vurderer å ta over eller starte opp, vite at det i framtiden, med sikkerhet, går an å leve av næringen. Årets oppgjør peker unektelig i den retningen.

Siv Mossleth (Sp) [13:16:38]: Norsk matproduksjon er trygghet og beredskap, og det er ikke til å tro at Høyre kritiserer dagens regjering for å bruke penger på landbruket.

Putins krig er forferdelig. Måten det ukrainske folket har kjempet på, har imponert verden. Ukrainerne kjemper for sitt land og for demokratiet i Europa. Russlands blokade av havner langs Svartehavet har strupt eksporten av korn fra Ukraina, og en av bivirkningene av krigen er at verden fjerner seg fra FNs bærekraftsmål nr. 2, å utrydde sult. Krigen er også et varsko som viser hvor viktig det er å ta matvaresikkerheten på alvor. Nasjonal produksjon av jordbruksmat er viktig for å oppnå matsikkerhet og for et bærekraftig landbruk. Trygghet for egen matforsyning betyr at vi i Norge må øke selvforsyningsgraden av jordbruksmat. Det betyr at vi nå må bevise både for dagens og framtidens bønder at det skal lønne seg å drive jorda også i nord.

Mer lokal mat er et av tiltakene for å nå FNs bærekraftsmål, og Senterpartiet har lenge hatt som mål å øke

selvforsyningen. Situasjonen i landbruket er vanskelig. Inntektene er for lave, og kostnadene har galoppert, men årets landbruksoppgjør varslet en ny vår for mat-sikkerhet og beredskap.

Årets jordbruksavtale er større enn oppgjøret etter opptrappingsvedtaket i 1975, målt i 2022-kroner. Inntektsveksten i 2023 er 64 000 kr per årsverk, der 40 000 kr er starten på å tette inntektsgapet. Den samlede summen er på litt over 10,9 mrd. kr i økt inntektspotensial, sammenlignet med 22 mrd. kr før jordbruksoppgjøret. Men vi er langt fra i mål. Jordbruksavtalen skal gjennomgås, og forskjellene i inntekt mellom landbruket og andre grupper skal utjevnes.

Det er viktig at det dyrkes matkorn i Norge, og at vi utnytter de store grasressursene eng og beite. Beite i utmark har en viktig plass i framtidens matproduksjon. Bruk av beite er sirkulærøkonomi, og det er viktig at vi satser på dette også i landets beste beitefylker, som er Troms og Nordland.

Regjeringsskiftet i høst var helt nødvendig for vår mattrygghet og inntektene i jordbruket. Å sikre vår matproduksjon gir oss mulighet til å stå solidarisk sammen om FNs viktige bærekraftsmål nr. 2, å utrydde sult.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [13:20:00]: Eit variert landbruk med vekstskifte og god agronomi i eit mest mogleg sirkulært næringskretsløp er eit landbruk for framtida. Eit berekraftig landbruk handlar også om sosial berekraft. Bonden skal ha tid til å ta vare på helse og relasjonar, ikkje arbeide døgnet rundt. Der eg bur, produserer i dag tre–fire heiltidsbønder like mykje som 34 personar gjorde i 1980. Meldinga er klar: Set ned kvotetaket, vi vil ha kollegaer og produsentmiljø, ikkje bli større.

Jordbrukspolitikken er eit middel for å oppnå samfunnspolitiske mål om verdiskaping i heile landet og sunn og god mat til eiga befolkning. Det er viktig å produsere meir frukt og grønt i eit landbruk med meir vekstskifte, men husdyrhald vil likevel vere berebjelken i mykje av distriktjordbruket. I økologisk jordbruk treng ein også husdyr som lever på gras og det som ikkje er eigna til folkemat, og som leverer gjødsel.

Ein øyremerkt investeringsplan for lausdrift på små og mellomstore bruk er difor svært viktig både for betre dyrevelferd, for å vidareføre bruk som driv dei marginale grasareala, og for å sikre produsentmiljø som varetek kulturlandskap, biologisk mangfald og levande bygder.

Eg reagerer sterkt på representanten Westgaard-Halle sin presentasjon av landbruket som lite innovativt og med liten omstillingsvilje. Norsk landbruk konkurrerer knallhardt med import frå stadig aukande importkvoter, men er samtidig i front på avl, digitalisering og husdyrhelseforsking. Bønder er aktive eigarar av nær-

ingsmiddelindustri som ligg i front på innovasjon, merkevarebygging, avl og den teknologiske digitale revolusjonen. Bonden tek eigarskap til eigne data og utviklar eit av verdas beste produksjonskontrollverktøy med enkelt brukargrensesnitt og full kontroll på data – frå jord til bord og med kjapp tilbakemelding og benchmarking til den enkelte bonde. Norsk husdyrnæring har effektivisert meir enn noka anna næring, men ein er i ferd med å bli for få og få ein struktur som fører til stordriftsulemper.

I tillegg til trygg mat er kanskje landbrukspolitikken den viktigaste sikkerheitspolitikken. Eit land med låg sjølvforsyningsgrad er sårbart. Utan eigen matproduksjon er det berre å hindre trailerane og båtlastene i å kome med forsyningar, og landet er på kne i løpet av nokre dagar. Difor hastar det med ein plan for å tette inntektsgapet og for å sikre optimisme og rekruttering i ei av dei mest framtidsretta og strategisk viktige næringane vi har.

Per Martin Sandtrøen (Sp) [13:23:12]: Vi skal være stolt over jordbruket i Norge. Vi har fått til mye som langt ifra alle land har klart. Norsk mat er et rent kvalitetsprodukt. Det er trygt å spise norsk mat. Det er ingen selvfølge. Vi har klart å bevare norsk eierskap til jorda i Norge. Vi har sikret en produksjon over hele landet vårt, og for en overføring på 18,4 mrd. kr i fjor får vi en verdikjede som er ti ganger så stor.

Ta Nord-Østerdal, min egen hjemregion, som eksempel: I Nord-Østerdal er det 1 000 arbeidsplasser som er knyttet til jordbruket og næringsmiddelindustrien, dette i et område på ca. 15 000 personer. Det sier seg selv hvor viktig jordbruket er for at vi skal kunne ha levende samfunn over hele landet vårt.

Vi trenger mer fokusering på matsikkerhet i Norge. Den 3. april 2020 kunne NRK legge ut en gladmelding. Det ble skrevet at det fantes hemmelige statlige lager med mat som skulle forsyne befolkningen vår dersom det ble krise. Mange var bekymret under pandemien – kommer vi til å ha nok mat? Vi måtte se nærmere på dette, hvilke hemmelige lager var det? Det viste seg at det var nødproviant som ville dekke matbehovet til om lag 30 000 mennesker i tre dager. Det var det vi hadde. Det viser at vi trenger økt fokusering og satsing på matsikkerhet og selvforsyning i Norge.

I jordbruksoppgjøret i år bevilges det mer penger til jordbruket enn det som ble bevilget de åtte siste årene, da Høyre og Fremskrittspartiet hadde ansvaret for styring av landet. Jeg vil vise til at Erna Solberg 5. mai i 2021 ble spurt av vår partileder og konfrontert om matforsyningen. Da sa hun:

«Vi må kanskje klare oss uten sukkertøy og smågodt i en periode i en krise.»

Det viste at det var altfor lav prioritet når det gjaldt matsikkerhet.

Ukraina forsyner matbehovet til flere hundre millioner mennesker. Vi kan ikke ta matsikkerhet for gitt. Derfor er årets jordbruksoppgjør svært, svært viktig. Det er et oppgjør som styrker tryggheten til meg og deg og alle i Norge.

Kathrine Kleveland (Sp) [13:26:23]: Det utgjør en forskjell hvem det er som styrer landet. Jeg er stolt av at Senterpartiet ofte blitt kalt for matpartiet. Det er en hedersbetegnelse, og det forplikter. Det er ingenting som er viktigere for oss enn mat når det kommer til stykket. Ethvert land er i praksis bare fire–fem måltider unna kaos om folk ikke får mat.

Vi stortingsrepresentanter var invitert til Nobels Fredssenter i Oslo nylig. Verdens matvareprogram fikk Nobels fredspris i 2020, etter forslag fra Senterpartiets Marit Arnstad. Den danske direktøren i FNs avdeling for Verdens matvareprogram i København gjentok nylig det vi fortsatt kan si: Det er mat nok i verden, men den blir ikke fordelt rettferdig.

Enhver matprodusent er verdifull. Om Verdens matvareprogram fortsatt skal ha nok mat å dele ut, må det produseres mat der det kan. Ethvert land har både rett og plikt til å produsere så mye av sin egen mat som man kan klare.

Matproduksjon er beredskap og toppaktuelt. Når regjeringen nå har satt i gang arbeidet med en ny totalberedskapskommisjon, er matproduksjon en viktig del av det. Jordvern er også beredskap. I Vestfold har vi en aktiv jordvernforening som er 25 år i år, og som har bidratt til mye vern av matjord. I dag kan denne matjorda f.eks. gi tidliggrønnsaker, jordbær og mathvete.

Resultatet av jordbruksoppgjøret, som antakelig kommer til å vedtas i dag, vil gi et etterlenget løft for norske matprodusenter, for de skal ha skikkelig betalt for å lage maten vår. Flere har allerede varslet at de har fått fornyet framtidstro. Blant dem er Færder kommunes siste melkebonde i Vestfold, Renate Ottersen. Hun sa nylig til avisen Nationen: Åtte år med Høyre og Fremskrittspartiet har vært en katastrofe, tenker jeg. Jeg hadde ikke klart fire år til med dem. Da hadde det vært stopp her.

Det utgjør en forskjell hvem det er som styrer landet.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [13:29:00]: Hurra for et godt jordbruksoppgjør!

Folk trenger mat, og uten sikkerhet for mat er vi også uten sikkerhet. Det er mange innlegg som har vært her i salen i dag, som jeg ikke kjenner meg igjen i. Jeg mener vi har all grunn til å si hurra. Da trenger vi bønder som har en inntekt å leve av, og det er det større og bedre

utsikter for nå. Mange var bekymret for framtiden i landbruket etter åtte år med blå regjering. Folk som hadde lagt sjelen sin i å holde jorden og ressursene i hevd i generasjoner, uten trygghet for inntekten, ser nå lys i enden av tunnelen. Folk som hadde meldt inn hele besetningene sine til slakt, har nå fått framtidstroen tilbake og vil drive videre.

Ambisjonen om 50 pst. selvforsyning er høy, om vi regner inn all innsats og ressursbruk. Skal vi sikre norsk matproduksjon med både små og store bruk i hele landet, der ressursene og jorden legger grunnlaget for produksjonen, må inntekten opp. Lønnen må opp, både for bonden og for avløseren. Beregningsgrunnlaget skal fornyes, og vi ser fram til ny kunnskap fra Grytten-utvalget i oktober. Senterpartiet følger opp egne lovnader med tydelige og sterke ambisjoner og konkret handling gjennom årets jordbruksoppgjør.

Det er typisk Høyre å mene at import og frihandelsavtaler vil ordne opp. Men beredskap får man ikke kjøpt i et desperat marked med matmangel. Man ser i verdensmarkedet i dag stadig flere land som nå revurderer eksport og vil sikre seg med mat til egne innbyggere. Land som er avhengig av import, har grunn til å være bekymret.

Senterpartiet meldte i fjor at vi ønsket en opptrappingsplan for inntektsutviklingen til bøndene, og nå er vi i gang. I tillegg styrkes velferdsordninger som avløsertilskudd og avløser ved fødselspermisjon. Det handler om muligheten til å etablere familie kombinert med å være selvstendig næringsdrivende i et av Norges viktigste yrker. Grunnlaget for gården og inntekten i heimen kan ikke belage seg på inntekt utenfor landbruket som enten den ene eller begge får inn gjennom arbeid utenfor gården.

Kostnadene på bunnlinjen for gårdsproduksjon har eksplodert. Under 3 pst. av arealet er dyrkbart her til lands, og det må verdsettes. Beitenæringen sikrer dessuten at skrinne ressurser vi vanskelig kan nyttiggjøre oss av ellers, kan bli til menneskemat, samt at vi tar hele landet i bruk.

Vi trenger fagmiljøer, vi trenger fellesskap, og vi trenger ikke færre bønder og mindre matjord i produksjon. Vi trenger derimot mer, og vi som forbrukere har grunn til å feire at stortingsflertallet sikrer et godt jordbruksoppgjør.

Jeg sier hurra!

André N. Skjelstad (V) [13:32:14]: Venstre har respekt for forhandlingsinstituttet – det synes jeg er viktig å presisere.

Det er et stort oppgjør, selv om det meste av det er kompensasjon for en formidabel kostnadsutvikling. Norsk landbruk er viktig av mange grunner, ikke minst

for mat, bosetting, beredskap og kulturlandskap. Dette må også være tuftet på gjeldende kanaliseringsspolitikk.

Jeg må si at jeg blir litt overrasket når noen mener at landbruket ikke har innovasjonskraft. Min betraktning når det gjelder landbruket – fra både inn- og utsiden av det – er at det knapt er noen som har omstilt seg så mye de siste 20 årene. Kraften er stor, ikke minst når vi ser på hva vi i mitt eget distrikt, Steinkjer, har bygget opp rundt InnoCamp. Der har vi Mære landbruksskole, som er en praktisk hub. Trøndelag er det største matfylket i Norge, iberegnet sjømat, så det er mange synergier å ta ut.

Så er det noen paradokser som jeg stusser litt på. Mye har skjedd siden den forrige landbruksmeldingen kom, og jeg hadde trodd at regjeringen ville se det. Det er veien framover som er viktig. Hvordan vi tufter norsk landbruk på mer kortreist protein til våre husdyr, vil være en av pilarene framover og vil være veldig viktig. Samtidig må vi klare å nivellere produksjonen med tanke på det som er gjeldende marked. Bommer vi på det, vil vi fort ha en overproduksjon, som vil gå ut over næringen og mye annet. Derfor er det skuffende at en ikke ser potensialet for eksport av det vi har. Vi har antibiotikafrie matvarer; der er vi best i verden. Her ligger det noen formidable muligheter. Jeg trodde Senterpartiet tok det inn over seg for veien videre. Veien nå peker ikke i noen klar retning i dette jordbruksoppgjøret. Jeg trodde det hadde gått opp også for Senterpartiet – med landbruksministeren på sin vakt – at klima er viktig. Det er viktig å rigge landbruket for den nye tiden med hensyn til både kortreist protein og dyrevelferd, som markedet og ikke minst forbrukerne etterspør.

Og så noen korte ord om velferdsordninger. Jeg tror velferdsordningene har mange muligheter til å bli bedre enn det de er. Jeg tror ikke de 10 000 kronene ekstra i avløsertilskudd gjør at rekrutteringen blir større. Jeg tror vi er nødt til å fokusere enda mer på de yngre brukerne for å skape motivasjon. Det gjør vi ikke nå med negativ prat rundt kaffebordet på kjøkkenet.

Maren Grøthe (Sp) [13:35:26]: Å satse på norsk landbruk er en viktig og en riktig prioritering av Senterpartiet og Arbeiderpartiet, for etter åtte år hvor landbruket er blitt nedprioritert, der reallønnsveksten har stått omtrent stille og kostnadene har økt betraktelig, er det behov for et inntektsløft for norske bønder. Krigen i Ukraina har understreket dette nok en gang. Kostnadene har økt enda mer, samtidig som vi ser hvor viktig det er at vi produserer så mye mat som mulig her hjemme i Norge.

Årets jordbruksoppgjør viser at regjeringen tar denne situasjonen på alvor. Nå vil alle ekstra kostnader kompenseres, samtidig som vi sikrer at samtlige pro-

duksjoner får et betydelig inntektsløft, og at tettingen av inntektsgapet starter allerede i år.

Det betyr noe. Det betyr noe f.eks. for bonden Nina fra Hoston i Trøndelag, som uttalte til Adresseavisen at hun var lettet da statens tilbud kom på bordet. Hun sa at hun for første gang ikke hadde en klump i magen, for dette ville være avgjørende for hennes bruk. Det er nettopp det dette jordbruksoppgjøret handler om: at bønder som Nina skal ha råd og mulighet til å produsere mat.

Så kan vi alle sammen være enige om at det er snakk om mye penger, men det understreker den kritiske situasjonen som norsk landbruk står i. Det understreker også hvor viktig det er at det er Senterpartiet som sitter i regjering akkurat nå. For debatten her i dag, hvor Høyre og Fremskrittspartiet kritiserer regjeringen for å bruke for mye penger på jordbruksavtalen og ønsker å kutte 1,2 mrd. kr i den, viser at de ikke ser verdien av norsk matproduksjon. Et så stort kutt som det ville ha svekket inntektsmulighetene betydelig og vært kritisk. I en krisetid, når det handler om å sikre beredskap, arbeidsplasser, levende distrikter og at du og jeg skal kunne få servert trygg norsk mat på bordet hver eneste dag, er det ingenting annet enn historieløst.

Senterpartiet og Arbeiderpartiet har en tydelig ambisjon om å snu denne kursen i norsk landbrukspolitikk. Så jeg er optimistisk, for dette jordbruksoppgjøret viser at vi er i gang.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [13:38:05]: I henhold til Hovedavtalen for jordbruksnæringen av 1. september 1950 gjennomføres det jordbruksforhandlinger. Dette er avtaleinstituttet hvor jordbrukets faglige organisasjoner, Bonde- og Småbrukarlaget og Norges Bondelag, gis forhandlingsrett med staten angående økonomiske forhold for å fremme Stortingets fastsatte mål for jordbruket. Resultatet av jordbruksforhandlingene, enten det blir brudd eller avtale med en eller begge av jordbrukets faglag, legges så fram for Stortinget i form av en stortingsproposisjon, hvor det bl.a. gjøres budsjettvedtak.

Jordbruksforhandlingene er altså en forberedelse til Stortingets behandling. Når noen sier at dersom Stortingets flertall endrer en inngått jordbruksavtale, er det i strid med avtaleinstituttet, er det feil. Bare Stortinget kan gjøre vedtak som forplikter staten økonomisk. Det er Stortingets flertall som til enhver tid definerer Stortingets målsetting for norsk jordbrukspolitikk og de økonomiske tiltak som er nødvendige for å realisere den. Uenighet i Stortinget gir sjølsagt uenighet i synet på de økonomiske virkemidlene for næringen.

Norsk jordbrukspolitisk historie er preget av uklare og motstridende målformuleringer fra stortingsflertal-

lets side. Dette tilslører debatten og ødelegger muligheten for en felles virkelighetsforståelse av hva som er jordbrukets samfunnsoppdrag. Konsekvensene av dette har vært at det er stor avstand mellom jordbrukets krav og statens tilbud ved forhandlingene.

Jordbrukspolitisk uklare og motstridende målformuleringer fastlagt av Stortingets flertall gir ikke bare konflikter ved fastsetting av den økonomiske rammen og fordelingen av denne internt i næringen. Langt viktigere er det resultatet av slike tilsloerte forhold som har gitt jordbruket noe som få støtter. Inntektsnivået for jordbruksarbeid er langt dårligere enn andre yrker. Rekrutteringen svikter. Dagens matvareberedskap av jordbruksmat produsert på norske jordbruksarealer er på om lag 40 pst., det dårligste i Europa. Ingen partier på Stortinget har sagt at dette skal bli resultatet. Likevel er det sånn. Vi fikk Bondeopprøret. Vi må nå få klare målformuleringer og klare prioriteringer.

Jordbrukets samfunnsoppdrag er matvaresikkerhet. Vi har ikke en jordbrukspolitikk for gårdbrukerne, like lite som vi har en helsepolitikk for sykepleierne. Men både gårdbrukere og sykepleiere er avgjørende viktige for å realisere jordbruket og helsepolitikkenes samfunnsoppdrag.

Regjeringa sier i Hurdalsplattformen at jordbruksmatvareproduksjonen på norske jordbruksarealer skal øke selvforsyningsgraden fra 40 til 50 pst. Inntektsgapet mellom jordbruksarbeid og andre yrkesgrupper skal tettes. Og videre ble det vedtatt ved behandlingen av statsbudsjettet for 2022, den 2. desember 2021, med stemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV:

«Stortinget ber regjeringen legge fram en forpliktende og tidfestet plan i løpet av 2022 for å tette inntektsgapet mellom bønder og andre grupper i samfunnet. Inntektsgapet skal tettes uavhengig av bruksstørrelse, produksjon og landsdel.»

Det jordbruksoppgjøret vi behandler i dag, er en nødvendig redningsaksjon for norsk jordbruk. All ære til regjeringa for at den stilte opp. Det ville ikke en Høyre-ledet regjering gjort. Avtalen innebærer imidlertid ingen kursendring i produksjonsmåten av jordbruksmat for å realisere jordbrukets samfunnsoppdrag. Den debatten må nå landbruksministeren inspirere. Hun må gi en fortelling om økonomisk tilrettelegging, ikke minst ved å ta mer jord i bruk og redusere overproduksjon.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [13:41:16]: Eg er nær 100 pst. enig med førre talar.

Først til forslag: Forslagsstillarane som står bak forslag nr. 8, ønskjer å trekkje det forslaget. Det har kome inn eit laust forslag til erstatning for det forslaget, og nokon andre forslag òg, sånn at det er rydda opp i.

Det er berre Stortinget som kan forplikte statens utgifter. Dette kan ikkje «outsourcast», for å bruke eit engelsk uttrykk på det. Det er ikkje nokon institutt ein kan flytte avgjerder om bruk av fellesskapets midlar til. Det står i Grunnlova. Det er klare reglar for det, og eg trur heile Stortinget veit det.

Ein har ikkje sjukeheimar for sjukepleiarar, ein har ikkje skular for lærarar, ein har ikkje eit forsvar for soldatar, og ein har heller ikkje eit jordbruk for bønder. Dette er eit stort samfunnsoppdrag vi snakkar om. Dette er for heile fellesskapet. Jordbruket er langt meir enn berre ein serie arbeidsplassar. Det er snakk om djupe spørsmål som knyter seg til samfunnets overleving, som matforsyning, distriktspolitikk, suverenitetshevdning, osv., osv. Det er derfor det soleklare ansvaret for dette ligg hos Stortinget. Det er berre Stortinget som kan behandle og vedta dette.

Føregåande talar, representanten Lundteigen, og visepresident Bjørke kom med eit forslag i førre periode der dei raud-grøne partia samla seg om eit vedtak om 50 pst. sjølvforsyning innan 2026. Det blei vedtatt i 2018, så vidt eg hugsar. Der var dei raud-grøne partia veldig einige om at det er den vegen vi må gå. Saka har ikkje blitt mindre aktuell med åra, iallfall ikkje med den situasjonen vi står overfor no. Eit av vedtaka var nettopp at ein kan stå overfor store globale utfordringar for matsikkerheita som gjer at dette blir veldig aktuelt. Kva har skjedd sidan det? Mykje, korona, krig, osv., som gjer at akkurat dette er eit kjempeaktuelt spørsmål. Det er ekstremt viktig ikkje berre å løfte inntektene til bøndene, men det er også viktig å auke sjølvforsyninga.

Eg trur regjeringa gjer seg sjølv ei bjørneteneste ved å skubbe frå seg allierte i den kampen ved ikkje å sjå på og vurdere forslag frå andre enn seg sjølv. Viss ein er ei mindretalsregjering, må ein skape fleirtal. Der trur eg forhandlarane og regjeringspartia i fortsetjinga gjer klokt i å revurdere strategien. Viss ikkje kan dette skape uro i tida som kjem, ved at ein ikkje klarer å danne eit skikkeleg fleirtal for politikken som er så fundamentalt viktig for nasjonen framover.

Else Marie Rødby (Sp) [13:44:33]: I år har ukrainske bønder sådd korn i skuddsikre vester, med 15 kg ekstra på skuldrene og med livet som innsats. Så viktig opplever de at den jobben de gjør, er.

«Hvis ikke vi gjør dette, hvem skal gjøre det da?»

Sitatet er hentet fra Aftenpostens sak fra 11. mai i år, som beskriver hvordan våronna foregikk i Øst-Ukraina.

Ukraina omtales ofte som Europas kornkammer, og det er allerede varslet at krigen vil føre til global matmangel. To år med pandemi har allerede illustrert at det ikke er alle problemstillinger vi kan kjøpe oss ut av. Det er til ettertanke.

Krigen i Ukraina danner bakteppet for mange alvorlige saker denne våren, også for jordbruksoppgjøret, og det viser at matberedskap er beredskap. Mat produsert på norske ressurser er mer enn et forbrukerspørsmål. Det er et spørsmål om vi er godt nok sikret til å møte situasjoner der forsyningssikkerheten for mat er truet på grunn av omstendigheter vi ikke rår over.

Da regjeringen tidligere i år satte ned totalberedskapskommisjonen, fikk matberedskap en selvstendig plass i denne. Når den norske verdikjeden for mat kjennetegnes av at vi har mange og spredte enheter på produsentnivå og få store aktører som driver med distribusjon og innkjøp, er det et beredskapsspørsmål. Når vi i Norge over år produserer mindre og mindre av den maten vi spiser, er det et beredskapsspørsmål.

Vi har allerede sett hvor krevende det har vært, og er, for norske bønder at vi har fått store økninger i faste kostnader og råvarepriser, og at forsyningssikkerheten på mat er truet på grunn av uforutsette hendelser. Det å produsere mat er arbeid med biologiske innsatsfaktorer som vi ikke uten videre kan skru av eller på etter som vi ønsker det. Derfor er langsiktighet og tydelige signaler viktig.

For en næring som ikke har vært prioritert politisk, og som de siste årene har følt på betydelig økonomisk utrygghet, er jordbruksoppgjøret i år utrolig viktig. Nå har regjeringen og statsråden kommet med tydeligere signaler om at det å drive matproduksjon er viktig – så enkelt. Årets jordbruksoppgjør er historisk i en historisk tid. Både økte inntektsmuligheter og kostnadskompensasjon er helt avgjørende for mange av matprodusentene våre nå. Mange har stått i krevende tider lenge, er slitne og vurderer å gi seg som bønder, og det er alvorlig.

Jeg håper og tror at årets jordbruksoppgjør er det signalet mange nå trenger for å fortsette å løse det samfunnsoppdraget vi alle er avhengig av, nemlig mat på bordet hver dag, for det er faktisk det staten betaler for nå. Det er et oppdrag vi som samfunn trenger at bøndene gjør: å produsere trygg og god mat til landets befolkning også i framtiden, og også i urolige tider.

Gro-Anita Mykjåland (Sp) [13:47:36]: Jeg vil starte med å takke staten og faglagene, som har framforhandlet denne avtalen. Det er en historisk avtale i jordbruksoppgjøret, som jeg er både stolt og glad over, en regjering som viser at de prioriterer matberedskap og matsikkerhet til det norske folk.

Etter å ha pratet med matprodusenter i Agder, både før og etter at avtalen var inngått, tror jeg at jeg må si at for mange kom denne avtalen i siste liten. For nesten overalt har budskapet vært det samme: en stor usikkerhet. Mange har vært i tvil om de skal fortsette som matprodusent, eller om de skal våge å investere, og enda

mindre skal vi ønske at den neste generasjonen overtar bruket. Og med den utviklingen som norsk landbruk har hatt de siste årene, har jeg stor forståelse for den bekymringen og frustrasjonen som store deler av næringen har gitt uttrykk for.

Hvordan en ønsker at norsk landbruk skal utvikles, er politikk, og med Hurdalsplattformen i bunnen, årets jordbruksoppgjør og ikke minst det videre arbeidet, både med tetting av inntektsgapet og målet om selvforsyning, viser Senterpartiet og Arbeiderpartiet at vi prioriterer norsk landbruk.

De som skal være mest glad for at Senterpartiet og Arbeiderpartiet prioriterer norsk matproduksjon – det er vi. Det er vi som ikke produserer mat, som skal være mest glade for det. De som skal være mest glade over denne avtalen, er vi som fortsatt vil ha verdens reneste mat på bordet for å slippe å spise importert mat fra dyr som er vokst opp på antibiotika. For det er slik at overforbruk av antibiotika fører til antibiotikaresistens, som er en av de største medisinske truslene vi står overfor.

Dette er et viktig oppgjør, og dessverre skaper flere partier på Stortinget usikkerhet for faglagene som har sluttet seg til denne avtalen med staten. Vi opplever at næringen har hatt en veldig usikker tid, og så klarer vi å lande en god avtale – som er starten på et godt arbeid for norsk matproduksjon. Da synes jeg det er veldig synd at vi i Stortinget ikke er med og støtter opp om den avtalen, og at vi ikke er med på å trygge bøndene og å trygge maten vår i en svært urolig tid. Men da er jeg glad for at de signalene som har kommet fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet – i regjering og i storting – er at vi skal fortsette å utvikle norsk landbruk.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [13:50:32]: Som sagt i mitt forrige innlegg, er det vi behandler i dag, en nødvendig redningsaksjon for norsk jordbruk. All ære til regjeringa og statsråd Sandra Borch for at man stilte opp for det. Det er noe som en Høyre-ledet regjering aldri ville gjort.

Det som nå er den store diskusjonen, er produksjonsmåten framover. På det punktet inneholder avtalen ingen ny kurs. Vi vet at jordbrukets samfunnsoppdrag er matvareberedskap. Vi vet at det nå er satt i høysetet og fokuseres på i alle samfunnslag i Norge. Og vi vet at det er klare formuleringer i Hurdalsplattforma om å øke sjøldekningen av mat, altså sjølforsyningsgraden, basert på norske planter fra 40 pst. til 50 pst. I denne debatten må nå landbruksministeren inspirere. Hun må gi en fortelling om økonomisk tilrettelegging for økt plan-teproduksjon på større jordbruksarealer – ikke minst i Nord-Norge. Det er ingen steder i Norge hvor dette er viktigere enn i Nord-Norge, og viktig for hvordan Nord-Norge blir seende ut. Det må kombineres med tiltak for å unngå overproduksjon ved reduksjon av importert

korn og soya til husdyrene. Det blir en viktig del av den planen. Og her må vi lære av historien.

Jeg lyttet med interesse på Arbeiderpartiets landbrukspolitiske talsmann, Per Vidar Kjølmoen, som dro historien tilbake til Hans Ystgaard, landbruksminister i Johan Nygaardsvolds regjering fra 1935 til 1945. Det er en utrolig viktig del av fortellingen. Jeg har tatt med det som Ystgaard la fram i St.prp. nr. 61 for 1935, Om avgift av toppforbruket av kraftfôr, og jeg vil sitere:

«Departementet finner at slik som forholdene har utviklet seg i jordbruket i de senere år er det nødvendig å gå til foranstaltninger som kan medvirke til å innskrenke produksjonen av husdyrprodukter hos de som baserer føringen meget på importerte kraftfôrstoffer, altså den produksjon som ikke stammer fra det egentlige jordbruk.

(...)

Slik som forholdene har vært i de siste år har en økende produksjon vært medvirkende til å trykke prisene på husdyrprodukter under lønnsomhetsnivået. Når denne økningen meget har sin årsak i sterkt kraftfôrforbruk, særlig for husdyrbruk som ikke naturlig er knyttet til jordbruk, er det naturlig at kraftfôrspørsmålet bør iakttas.»

Og så kommer det:

«En begrensning av produksjonen antar man bør forsøkes mest gjennomført ved en begrensning av kraftfôrforbruket.»

Det var det mest sentrale punkt som den gangen for-ente Arbeiderpartiet og Bondepartiet. For hva var det en greide å oppnå med det? Jo, en greide både å bruke Norge, skape et flott land som var i aktiv bruk, og en greide å unngå overproduksjon. Og det vil jeg si er den største utfordringen nå, å unngå overproduksjon når vi skal øke selvforsyningsgraden. Da må importen av fôrstoffer til dyrene våre ned, ned, ned.

Willfred Nordlund (Sp) [13:53:51]: Jeg trodde vi skulle prøve å avslutte debatten nå, så jeg tenkte det var på tide med en liten oppsummering.

Jeg slo fast i min innledning at årets jordbruksoppgjør er usedvanlig viktig for norsk matberedskap, at sikkerheten for at våre innbyggerne har norsk mat på bordet av høy kvalitet, og at den som er avgjørende for å få dette til – nemlig bonden – får økonomisk trygghet, er helt avgjørende, og at dette ikke minst har gjenklang i dagens Norge. Det er i hvert fall satt på den politiske dagsordenen, og det viser debatten her i dag.

Det er en rekke forhold som man egentlig burde kommentert, for proposisjonen som ligger på bordet som et utgangspunkt, og som er resultatet av forhandlingene som partene har hatt, er omfangsrik og innholdsrik. Den berører en rekke elementer som henger

dypt sammen med hverandre, og det er dessverre – eller heldigvis, alt etter som hvem du spør – sann at alt her må henge sammen med alt. Det er også en av grunnene til at regjeringspartiene ikke ønsker å gå inn på en del av de forslagene som noen partier har presentert her i salen i dag, og som de helt åpenbart har fortalt at man skal frafalle bare man får lov til å skrive et eller annet om at dette må gjøres noe med nå. Det er litt beklagelig, for jeg tror vi deler intensjon med svært mange av partiene om hvilken retning vi skal ha. Og som jeg sa tidligere i dag, da jeg startet, ser jeg derfor optimistisk på at vi skal få det til, men ting må tas i rett rekkefølge.

Jeg skal kommentere et par av de elementene som ligger i avtalen, og som jeg ikke var inne på i hovedinnlegget, men som enkelte representanter har poengtert at det ikke er sagt noe om, eller at regjeringspartiene ikke har ment noe om. Jeg gjentar – som jeg sa innledningsvis – at komitémerknadene i denne innstillingen er verdt å merke seg, for man deler felles målforståelse og felles problembeskrivelse.

Komiteen viser til klimaavtalen mellom staten og landbruket og registrerer at det er framforhandlet grep som skal følge opp denne. Det er ikke riktig som representanten Bjørlo var inne på, at det ikke er gjort noe som helst når det gjelder klima og miljø. Vi har også sagt i komiteen at vi må tilpasse norsk jordbruksproduksjon til et mer uforutsigbart klima. Vi skal øke kvaliteten på og produksjonen av korn, grovfôr, grønnsaker, frukt og bær. Det er ikke, som enkelte representanter prøvde å hevde, at det ikke har vært viktig for regjeringspartiene.

Det er nå en gang sann at selv om man ikke står inne i en eller annen merknad, er man ikke nødvendigvis imot. Mye av diskusjonen har dreid seg om selvforsyning. Det er nå en gang sann – som jeg også har vært inne på – at årets korn er sådd. Nå er det Vårherre som styrer resultatet i år, og det må vi bare ta til etterretning. Og så må vi bygge stein på stein. Det viktigste nå har vært å sikre en matberedskap for det norske folk og inntekter til bøndene, sann at de overlever det kommende året.

Statsråd Sandra Borch [13:57:09]: Jeg vil takke Stortinget for debatten.

Det er viktig å minne om at det er en ekstraordinær situasjon i år. Regjeringen har prioritert å dekke de ekstra kostnadene som har blitt påført norsk landbruk, nettopp for å sikre norsk matproduksjon. Det er ingen tvil om at strukturdebatter kommer til å komme, og det er også nødvendig at de kommer. Vi har i avtalen satt ned en arbeidsgruppe som skal se på både kvotetak og på husdyrtak. Dette er debatter som vil komme med full kraft, og som vi er nødt til å ta stilling til.

Mange har snakket om økt selvforsyning, og regjeringen er helt enig i det. Vi har satt oss et ambisiøst mål

om å øke selvforsyningsgraden til 50 pst., og da er det klart at det må satses på korn. Det må satses på frukt og grønt, men vi må også ta vare på den produksjonen vi har, som er grunnmuren for at vi har norsk matproduksjon i hele landet. Det må vi ikke ta for gitt. Vi er også et langstrakt land som er tilpasset ulike produksjoner, med forskjellig geografi og ikke minst med et varierende klima.

Så ble Agriteknik nevnt fra Høyre, og jeg er helt enig i at det er viktig, selv om jeg ikke håper NASA skal bli en del av jordbruksoppgjøret. Jeg er helt enig i at agriteknologi er viktig, men jeg er ikke enig i at Norge ligger langt etter der. Det skjer mye bra i landbruket, først og fremst fra bøndene selv, men det er viktig å huske på at vi ikke har noen mulighet for utvikling av agriteknologi uten et solid norsk landbruk i bunnen. En rekke av tiltakene i jordbruksavtalen retter seg nettopp mot teknologi.

Jeg vil avslutningsvis bare si at det skremmer meg litt at det er noen som prøver å lage en konflikt mellom de som produserer maten, og de som kjøper den. Det ingen motsetning her, og det er debatten ikke tjent med. Regjeringen er også opptatt av matprisene, men vi er også opptatt av at vi skal ha matproduksjon i landet vårt, for alternativet er import. Faktum er at årets jordbruksoppgjør bidrar nettopp til at prisstigningen på mat blir betydelig lavere i Norge enn i landene rundt oss. Det er fordi vi tar betydelige deler av kostnadene over budsjettet.

Jeg vil også si at vi skal ha tilgang på trygg norsk mat framover. Vi har startet en kursendring i norsk landbrukspolitikk. Dette er en avtale som vil bidra til norsk matproduksjon. Vi er i gang. Vi er langt fra i mål, men det er viktig å huske på at matproduksjonen ikke kan skrus av eller på over natten. Vi er nødt til å ha en jevn produksjon og en langsiktig politikk som legger til rette for det.

Per Vidar Kjølmoen (A) [14:00:27]: I all ærlighet tror jeg vi skal si at veldig mye av det vi gjør her i salen, ender opp som ganske så små fotnoter i historien, men akkurat denne debatten og denne avtalen har potensial til å bli noe mer.

Jeg liker historiske paralleller, og jeg synes representanten Lundteigens innlegg er svært interessant. Det tar opp i seg de debattene og det tankegodset som tidligere ministere og tidligere stortingspolitikere har jobbet med i landbrukspolitikken i Norges nære historie. Det er litt de samme tema som vi diskuterer nå. Selvforsyning er et eksempel.

Det er viktig å ta i bruk norske naturressurser. Det er en viktig debatt. Jeg noterer meg at noen her i debatten har forsøkt å snakke ned Arbeiderpartiet og Senterpartiets satsing på dette området. Det er det ingen grunn til.

Hurdalsplattformen har satt et svært ambisiøst mål for selvforsyning. Både avtalen og stortingsbehandlingen legger klare føringer. Jeg ser fram til å jobbe videre med sånne type spørsmål for å sikre bedre selvforsyning i landet vårt.

Hans Ystgaard var landbruksminister under kriseforliket. Trygve Bratteli var statsminister under den andre satsingen på den norske bonden. Han sa at vi forsto den tiden vi levde i, og ga folk svarene de trodde på. Det er kanskje akkurat det Arbeiderpartiet og Senterpartiet gjør i denne saken.

Willfred Nordlund (Sp) [14:02:44]: Jeg gjør et nytt forsøk på å prøve å avslutte denne diskusjonen. Egentlig skulle man hentet ut alle komiteens merknader der man er enig, og så skulle man sjekket dem, for diskusjonen i dag er en smule spesiell ut fra det som står. Og jeg siterer videre, som jeg var inne på i forrige innlegg:

«Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre, vil understreke viktigheten av å – i dialog med faglagene – bruke jordbruksoppgjørene fremover til å legge til rette for en variert bruksstruktur og en geografisk produksjonsfordeling som sikrer produksjonsgrunnlaget i hele landet.»

Hvis ikke det viser at man har vært villig til å komme i møte – om noen av partiene har oppfattet at regjeringspartiene ikke har gjort det – og at man også har en plan framover for å diskutere, i dialog med faglagene, struktur, tak og muligheter for å øke matberedskapen og selvforsyningen, vet ikke jeg. Det er derfor jeg blir litt oppgitt over enkelte av representantenes uttalelser både her i salen og i media, der man gir inntrykk av at uenigheten nødvendigvis er større, men det er jo med bakgrunn i, som det ble sagt, at vi kan frafalle alle våre krav bare vi får lov til å skrive noe mer.

Det har vært mye diskusjon rundt markedsordningen for korn. Når det gjelder ordningen for import av karbohydratråvarer til kraftfôr – og det er viktig å understreke at vi ikke importerer kraftfôret, vi importerer deler av råvarene til det – er den av en midlertidig karakter for å sikre inntekter i hele jordbruket. Det er det som er poenget med ordningen. Men det er ikke sånn at norsk selvforsyning øker over natta hvis vi bare øker kraftfôrprisene, sånn som enkelte av representantene legger til grunn. Økt norskandel i fôret er viktig for å sikre utnyttelse av norske jordbruksarealer i hele landet. Det er nettopp det regjeringen og partene har gjort, og som nå får tilslutning fra salen: Man øker kornprisen samtidig som man styrker tilskuddene, særlig til grovfôrbaserte produksjoner av sau og ammeku, og sikrer de andre melken sin rundt omkring i hele landet.

Arbeidet med å finne alternativer til import av protein pågår på mange hold, men jeg tror man skal være forsiktig med å si at midlertidige løsninger som en kostnadskompensasjon når man står i en ekstraordinær situasjon, skal medføre at det arbeidet stopper, eller at selvforsyningsgraden bare går rett ned. Det er som jeg var inne på i stad: Akkurat nå er det stort sett bare Vårherre som styrer det forholdet det kommende året.

Å produsere så mye mat som mulig av det norske forbrukere etterspør, med det naturgitte grunnlaget vi har i hele landet, og innenfor de handelspolitiske rammebetingelsene vi har, er viktig for denne regjeringen, og det kommer vi fortsatt til å legge til grunn. Vi skal sikre matberedskapen, vi skal gi norske forbrukere trygg norsk mat i framtiden, og vi skal sørge for at bonden får betalt for den fantastiske jobben han gjør.

Med det tror jeg at vi sier takk for maten, alle sammen!

Presidenten: Representanten Per Olaf Lundteigen har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [14:05:54]: Jeg er glad for at flere erkjenner det faglig-politiske dilemmaet med økt sjølforsyningsgrad, inntektsjamstilling uten overproduksjon og tilhørende inntektsfall. Det har vært et vedvarende problem i norsk jordbruk helt fra krisetida i 1930-årene. Ja, vi skal øke produksjonen, men aller viktigst er hvilken måte vi skal øke produksjonen på. Skal vi øke produksjonen på norsk jord eller på utenlandsk jord?

Hvis vi bruker hele Norge, får vi jordbruk i Bekkarfjord, i Lebesby og på Hvaler i Østfold. Vi får et attraktivt kulturlandskap, og vi får et attraktivt område hvor andre mennesker kan bosette seg. Derfor er det viktig nå å samle et bredt flertall for en ny jordbrukspolitisk retning, med nye økonomiske rammer for et rasjonelt jordbruksarbeid med beste teknologi over hele landet. Det er utfordringen: med beste teknologi tilpasset de forholdene som er i hele landet. Men vi må bruke mer jord, vi må ha mer fruktbar jord, og vi må redusere importen av utenlandsk jord.

Bengt Rune Strifeldt (FrP) [14:07:09]: I fare for å fyre i gang debatten igjen: Jeg må bare kommentere noen av de innleggene som har vært. Det har hovedsakelig vært representanter fra regjeringspartiene som har vært oppe og ført debatten. Komitelederen sa at det pågår en diskusjon: Det føles som om det er et internt møte i Senterpartiet som pågår, at de diskuterer litt internt.

Så er det litt historiske tilbakeblikk. Det er vel og bra, men av og til må man vende blikket framover også, og det håper jeg regjeringen vil gjøre.

Det er noen tydelige skillelinjer i denne debatten. Vi ønsker å ta vare på vanlige folk og sørge for at de ikke får økt sine utgifter vesentlig, sånn regjeringen i stor grad legger opp til, med tanke på både bensin, strøm, gjødselpriser og transportpriser for å transportere maten fram. Ikke minst har Orkla varslet at matvareprisene kommer til å få et kraftig prishopp 1. juli. Det ønsker ikke Fremskrittspartiet å være med på.

Vanlige folk har i dag utfordringer med store kostnader. Ja, vi er i en ekstraordinær situasjon ved at vi har krig i Europas kornkammer, og at vi er nødt til å ta ekstra grep i år for å sørge for at vi er selvforsynte og øker matproduksjonen i Norge – og det gjør vi. Men vi trenger ikke å skyve store deler av regningen over på vanlige folk. Det ønsker ikke Fremskrittspartiet.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3.

Sak nr. 4 [14:09:02]

Innstilling frå transport- og kommunikasjonskomiteen om Nokre saker om veg, særskilde transporttiltak og transport i byområda mv. (Innst. 456 S (2021–2022), jf. Prop. 111 S (2021–2022))

Presidenten: Etter ønske fra transport- og kommunikasjonskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletiden, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Erling Sande (Sp) [14:09:44] (leiar i komiteen og ordførar for saka): I denne saka er det samla fleire saker som gjeld veg. Det gjeld særskilde transporttiltak og transport i byområda og dessutan regjeringas oppfølging av fire oppmodingsvedtak.

Vegsakene gjeld E16 og sluttoppgjer for strekninga Øye–Eidsbru, som grunna forseinking har fått ein kostnadsauke, og orientering om E39 Bjerkeset–Astad, der fleirtalet i transport- og kommunikasjonskomiteen bad om at det vert vurdert å nytte midlar på denne strekninga som opphøveleg var tiltenkt utbetingsstrekningane Hjelset–Bjerkeset og Bergsøya–Øygarden. Regjeringa varslar at dei legg dette til grunn i det vidare arbeidet.

Saka varslar vidare ei evaluering av den statlege ferjeavløysingsordninga og orienterer om ei mogeleg sam-

ordning av rabattordningar i to bompengeprojekt i Agder.

Departementet orienterer i saka om kjøp av transporttenester på strekninga Bergen–Kirkenes og utfordringane Havila Kyststruten AS har hatt med å få skipa sine seglingsklare på grunn av pandemien. Departementet skriv at dei ut frå ei totalvurdering ikkje vil krevje reserveskip frå selskapet. Dei to siste skipa er venta inn i rute høvesvis i tredje og fjerde kvartal dette året.

Vidare i saka omtalar departementet tilskot til dei mindre byområda utanfor byvekstavtalane og bruken av dei. Ein orienterer vidare om bruksfordelane ved elbilar i byområda.

Proposisjonen omtalar fire oppmodingsvedtak. Vedtaka omhandlar bompengeregime for køyretøy som bruker biogass, tiltak knytte til området langs rv. 4 mellom Sinsen og Grorud, vedtak knytt til tilbakehald av køyretøy og dispensasjon på medisinsk grunnlag etter førarkortgelverket.

Ein samrøystes komité sluttar seg til opphevinga av oppmodingsvedtaket som ligg i innstillinga. Eg legg til grunn at mindretalet gjer greie for sine enkeltforslag i saka.

Avslutningsvis vil eg takke gode kollegaer i komiteen for god sakshandsaming, både i denne og i andre saker i sesjonen.

Liv Kari Eskeland (H) [14:12:12]: I ein slik samleproposisjon er det fleire ting å ta tak i, òg sett i lys av RNB som nett er gjort kjent. Eg vel å peika på to forhold. Det eine gjeld elbilfordelane, og det andre gjeld byvekstavtalane.

Regjeringa foreslår to store endringar i elbilfordelane, utan å sjå desse i samanheng. I denne proposisjonen seier ein at Statens vegvesen no har fått i oppdrag å vurdere endringar i elbilfordelane i byområda, med mål om å auka antalet kollektivreisande. Samtidig er det no einigheit i RNB om å fjerna momsfrítak på elbilar over 500 000 kr.

Me er no bekymra for at ein føreslår endringar i elbilfordelane stykkevis og delt. Høgre meiner at me òg må sjå på elbilfordelane, men dette må ein sjå på i ein heilskap, for me treng framleis insentiv for å få elbilane med for å nå klimamåla våre. Det er framleis behov for insentiv for elbilar for å nå målet om at nybilsalet i 2025 berre skal vera nullutsleppsilar. Det betyr at me ikkje bør og kan endra elbilfordelane utan å sjå denne samanhengen. Dette spørsmålet kan ikkje behandlast berre som ein del av ein bypakke. Det er òg grunnen til at me – sjølv om me har sympati for Venstres forslag nr. 6, som er lagt på bordet i salen i dag – ikkje ønskjer å gå inn på det no, men ta det med oss i det vidare arbeidet.

Det andre forholdet som er verdt å merkja seg, er at regjeringa no ikkje set av ei einaste krone ekstra til kol-

lektivprosjekt i byane, men heller vel å bruka ressursane på å endra vilkåra for bruk av tilskotsmidlane slik at ein endå større andel av rekninga vert skuva over på bilistane. Dette synest Høgre er ein dårleg idé. Me meiner vilkåra som vart lagde til grunn i bompengeforliket i 2019, bør vidareførast, og at regjeringa må finna rom for å prioritera viktige kollektivprosjekt utan ytterlegare å belastar bilistane.

Eg tek opp dei forslaga Høgre er ein del av.

Presidenten: Representanten Liv Kari Eskeland har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Morten Stordalen (FrP) [14:14:59]: La meg bare kommentere dette kort, for det er flere saker her.

Jeg vil henlede oppmerksomheten mot de endrede vilkårene for tilskuddsmidlene til reduksjon av bompenger. I de fire byområdene er det helt klart vanlige folks tur, det er i hvert fall det jeg kan lese ut fra svaret på et spørsmål jeg har sendt statsråden. Vi snakker om at bilistene får en regning på nesten 3,7 mrd. kr dersom man lokalt nyttiggjør seg av den muligheten som ligger der. Det er ikke overraskende for Fremskrittspartiet dersom disse byene, som tross alt er styrt av de samme partiene, i hovedsak synes det er greit å sende regningen til bilistene. Det er dramatisk. Vi husker alle opprøret som var i disse byområdene, og at det var så dyrt. Og nå sender man regningen tilbake igjen, over til bilistene.

La nå det være sagt: Fremskrittspartiet er helt klart imot dette. Vi innførte en ordning hvor vi kunne være med og ta ned kostnadene, som var store, for bilistene i disse byene. Det var derfor vi mobiliserte befolkningen i fakkeltog rundt i alle disse byene. Dette er tydeligvis svaret fra regjeringen: Det er vanlige folks tur over hele landet, for disse byene er stort sett spredt rundt i landet.

En liten forklaring: Fremskrittspartiet kommer til å stemme for forslag nr. 6. Det er ikke fordi vi er for bompenger, men vi er faktisk for å holde dem nede. Primært er vi selvfølgelig imot bompenger, men for å unngå en økning ønsker vi å støtte forslag nr. 6, fra Venstre.

Mona Fagerås (SV) [14:16:58]: I riktig gode gamle dager pleide jeg å ta hurtigruta fra Stamsund sammen med moren min til Harstad, til tanter, onkler og søskenbarn og til kyr som skulle ut på sommerbeite. Vi leide lugar og hadde med matpakke – et rent eventyr for en lofotjente på 1970-tallet.

Hurtigruta er ikke hva den en gang var for kystens folk, og det er vel ikke meningen at alt skal være slik som det en gang var. Men: Jeg mener at hurtigruta, eller kystruta, er og skal være et viktig tilbud for kystens befolkning, for reisende og gods, og ikke bare et tilbud til turistene. Men etter at dette tilbudet ble lagt ut på anbud, har problemene stått i kø. Staten har spart nærmere

400 mill. kr på at rederiet Havila har måttet kansellere 10 000 anløp – 10 000 anløp! Samtidig krever ikke regjeringen at det skal settes inn erstatningsskip, på tross av at regjeringen i Hurdalsplattformen skriver at de skal sørge for at kystruta skal ha daglige anløp på 34 anløpssteder.

Jeg mener regjeringen må vurdere å sette inn alternativer. Det haster med å få på plass et fullverdig tilbud langs kysten vår. Det får vi ikke flertall for i dag – det synes jeg er trist, og det er spesielt at regjeringen ikke følger opp det som står i Hurdalsplattformen.

Det som SV derimot har fått flertall for nå i revidert, er et gjennomslag for at kollektivsatsingen i mindre byer uten byvekstavtaler – altså Bodø, Ålesund, Haugesund, Arendal, Grimstad og Vestfold-byene – fortsatt består trass i regjeringens forsøk på å kutte i ordningen. Dette er en avgjørende ordning for å styrke satsingen på kollektivtransport, sykkel og gange i mindre byområder og er en viktig ordning for å bedre framkommelighet og byutvikling. I en tid med overhengende klimakrise må vi styrke, ikke svekke, kollektivtransport, sykkel og gange.

Så er vi selvfølgelig glad for at elbilpolitikken skal bestå, og at vi har fått gjennomslag for at helt vanlige elbiler skal ha momsfristak helt fram til 2025. Det er en enorm seier for oss i SV. Nå må regjeringen sikre at det skal lønne seg å velge elbil, og at også de dyrere elbilene skal opprettholde konkurransefordelen mot fossilt. Dette er også et viktig bidrag for å nå klimamålene og kutte de store utslippene fra transportsektoren.

Jeg tar dermed opp det forslaget SV står bak, og melder at vi kommer til å støtte Venstres to løse forslag i saken.

Presidenten: Representanten Mona Fagerås har tatt opp det forslaget hun viste til.

Ola Elvestuen (V) [14:20:23]: Venstre har lagt fram to forslag, forslagene nr. 5 og 6, som jeg med dette tar opp.

Det første handler om rv. 4, Trondheimsveien. Der har vi en bebyggelse som er den mest støvutsatte vi har i Norge. For Venstre og i disse forslagene ligger det at arbeidet med å nedskalere den veien må videreføres. Det må videreføres på en måte som gjør at man også tilrettelegger for at trikk til Tonsenhagen kan gjennomføres, og det må gjennomføres uten at det skal være en binding til en framtidig Fossum-diagonal. Fossum-diagonalen er vi også for, men den er ikke nødvendig for å få til en nedskalering av Trondheimsveien. – Det er forslag nr. 5.

Så til forslag nr. 6, som går ut på å gjennomføre ordningen med at nullutslippskjøretøy bare skal kunne ha 50 pst. parkeringsavgift, og videreføre at bompenger og ferjetakster også bare er opp til 50 pst. Dette ble vedtatt og forhandlet av Venstre i budsjettet for 2017. Jeg mener

at dette trenger vi fortsatt. En trenger å ha fordeler for nullutslippskjøretøy, og for parkering trenger vi faktisk å innføre det. Det er nå gått fem år, og det er ennå ikke på plass. Det trenger vi å få på plass. Det er riktig som det ble sagt av andre, at nå blir elbilfordelene betydelig svekket neste år, uansett hvordan SV har forhandlet i revidert. Da blir konkurransefordelene mye mindre for en veldig stor andel av kjøretøyene, og det er i en situasjon hvor vi ikke når klimamålene våre.

En ting er målene vi har. Det andre er forpliktelsene vi har overfor EU. Da vi fikk tallene for 2021 nå, så vi at vi ikke når den forpliktelsen vi hadde for 2021 til å redusere ikke-kvotepliktig sektor. Da trenger vi å se på elbilfordelene, og de må veies opp mot målet om bare salg av nullutslippskjøretøy i 2025, som ble vedtatt i forbindelse med energimeldingen tilbake i 2015 – også i forhandlinger med Høyre, Venstre og Fremskrittspartiet.

Så til to andre forslag: Det ene er det som gjelder tilskuddsordningen for mindre byområder. Der mener vi den må videreføres for alle de fem områdene. Det blir helt feil når regjeringen varsler at de skal bruke 30 mill. kr i år, men bare skal bruke den inn mot Molde og Ålesund og bare som et engangstilskudd. Vi støtter da det forslaget, forslag nr. 2 i saken. Vi kommer også til å støtte forslag nr. 4, fra SV, om kystruten og daglige anløp. – Det vil si at Venstre går inn for forslagene nr. 2, 3 og 4 og sine egne forslag, nr. 5 og 6.

Presidenten: Da har representanten Ola Elvestuen tatt opp de forslagene han refererte til.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [14:23:42]: Prop. 111 S gjelder noen veisaker, en sak om kystruten Bergen–Kirkenes, noen saker om transport i byområdene og orientering om oppfølging av fire anmodningsvedtak på Samferdselsdepartementets område.

Det er et forslag til vedtak om oppheving av anmodningsvedtak nr. 211 fra 7. desember 2020, og jeg har merket meg at medlemmene i transport- og kommunikasjonskomiteen i innstillingen er positiv til dette.

Jeg vil særlig trekke fram et par saker, først kystruten Bergen–Kirkenes. Pandemien har rammet kystruten hardt, og det er fortsatt ikke regulær drift på ruten. Russlands invasjon av Ukraina har gjort situasjonen mer utfordrende, spesielt for Havila Kystruten. Og som det framgår av proposisjonen, ligger et av deres skip i opplag i Bergen som følge av at skipets forsikring ble rammet av sanksjonsforskriften. Det er en situasjon som departementsfellesskapet jobber med for å forsøke å finne en løsning på. Jeg og mitt departement er opptatt av å finne langsiktige, gode løsninger for kystrutetilbudet i tråd med kontraktens formål og Hurdalsplattformen, og det tilsier 11 skip i drift på ruten. Samtidig har det vært,

og er fortsatt, uvanlige tider. Det påvirker også kystruten.

Til byområdene: I to av sakene i proposisjonen orienterer jeg Stortinget om grep som regjeringen innfører for å bedre situasjonen for kollektivtransporten etter pandemien. Vi må gjøre det mer attraktivt å reise kollektivt, sykle og gå, og samtidig gjøre det mindre attraktivt å velge privatbil når det ikke er nødvendig å kjøre. Et viktig grep vi gjør, er å øke fleksibiliteten i tilskuddsordningen som gjelder den tidligere økningen på 50/50-prosjektene, til 66 pst. Forrige regjering satte et krav om at halvparten av denne økningen skulle brukes til å redusere bompenger. Vi åpner nå opp for at tilskuddet kan gå til å bedre kollektivtilbud.

Vi har også bedt Statens vegvesen om å vurdere bruksfordelene for elbil i byområdene. Tidligere i vår fikk vi en anbefaling fra en arbeidsgruppe som har foreslått tiltak for å få flere reisende tilbake til kollektivtransporten. Et av virkemidlene som arbeidsgruppen pekte på, var å redusere fordelene ved bruk av elbil i nærheten av byområdene. Vi har da fulgt opp denne anbefalingen med et oppdrag om å konkretisere anbefalingene knyttet til bruksfordeler for elbilene i byene. Når vi får denne tilbakemeldingen fra Statens vegvesen, vil jeg komme tilbake til Stortinget med saken på egnet måte.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Liv Kari Eskeland (H) [14:26:50]: Me har gjennom dei siste åra hatt ei vellykka elbilsatsing, noko som er viktig ettersom vegtrafikken står for store delar av utslappa våre. Me har òg m.a. eit mål om at alle selde bilar i 2025 skal vera nullutsleppsilar, og insentivordninga for få folk over på dette har vore ein av drivarane. No gjer altså regjeringa endringar i desse ordningane. Korleis kan statsråden vera sikker på at me no vil nå klimamåla som me har sett oss, med dei grepa ein legg opp til her?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [14:27:29]: La meg først si at jeg er helt enig i at vi skal fortsette det gode arbeidet med å få bare nullutslippsbiler på veiene våre, og at vi skal stå ved det målet vi har om at det kun skal selges nullutslipps personbiler i 2025. Heldigvis har vi en veldig bra utvikling. Nå er 80 pst. av nybilene som blir solgt, elektriske – og det er veldig bra.

Dette er et sammensatt bilde. Det regjeringen nå har landet en enighet med SV om, handler om at vi vil ha denne ordningen med momsfristak opp til 500 000 kr. Det er fordi elbilmarkedet har utviklet seg. Nå får man gode biler til under det beløpet, og da mener vi at det er en riktig profil på det rent sosialt sett at vi gjør det på den måten.

Så er det det som handler om bruksfordel for elbil i byområdene, og legg merke til «i byområdene». Vi opplever en overgang fra kollektivtransport til elbiler. Det er med på å svekke kollektivtilbudet. Derfor vil vi nå undersøke om det er riktig å gjøre endringer på det, men det er altså en utredning som vi kommer tilbake til Stortinget med når vi har fått disse tilbakemeldingene fra Statens vegvesen.

Liv Kari Eskeland (H) [14:28:32]: Likevel vil me gjerna spørja statsråden om han ser at det er fornuftig å føreta ein heilskapleg gjennomgang av elbilfordelane – sjå dette opp mot klimamåla og få fagleg gode dokument på det – i staden for å vedta det stykkevis og delt utan å ha den totale oversikten over kva konsekvensar dette vil ha for dei overordna måla.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [14:29:08]: Det jo ikke slik at man ikke utreder dette. Dette er et budsjettspørsmål som det var en tilbakemelding til Stortinget på i RNB, og så vil det være en klar oppfølging ut fra det som det blir konkludert med her i denne sal, som vi vil legge til grunn i arbeidet når det gjelder momsordningen. Og så har jeg, som sagt, satt i gang en utredning når det gjelder bruksfordeler i byområder. Da skal vi selvfølgelig ta kunnskapsbaserte beslutninger, og vi vil selvfølgelig også tillegge det vekt hvis noen i en eller annen form for dokumenterbarhet kan si at vi ikke vil nå målene våre for elbiler på bakgrunn av det vi nå gjør. Men vi er altså ikke kjent med det.

Mona Fagerås (SV) [14:29:59]: Det er en tid for nostalgi. Hurtigruta er en kulturinstitusjon for kystens folk. Men det er ikke bare nostalgi – det fikk medlemmene fra transport- og kommunikasjonskomiteen oppleve på en fantastisk tur fra Vardø til Hammerfest i mai. Hurtigruta skal være et viktig tilbud for kystens befolkning. Staten har nå spart nærmere 400 mill. kr på at rederiet Havila har måttet kansellere 10 000 anløp. Samtidig krever ikke regjeringen at det skal settes inn erstatningsskip – til tross for det regjeringen selv har skrevet i Hurdalsplattformen.

Vil ministeren nå vurdere å sette inn alternativer?

Morten Wold hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [14:30:54]: I denne saken er jeg er helt enig med SV i at vi skal ha et godt og velfungerende kystrutetilbud. Det er jo, som vi alle vet, gode forklaringsfaktorer for hvorfor det nå er som det er. Den ene handler om pandemi og at vi ikke har fått skipene på plass i tide i Norge. Så er det det andre perspektivet som har kommet nå, med krigen i Ukraina, som gjør at ett av skipene ligger i havn i Bergen og ikke

kan benyttes. Så det er et komplekst og sammensatt bilde. Men jeg kan forsikre denne salen om at vi fra regjeringshold gjør det vi kan for å oppnå samfunns målet og de kontraktene som ligger til grunn. Men jeg vil ikke nå gå inn i enkeltheter om hvordan vi skal håndtere det.

Mona Fagerås (SV) [14:31:39]: Jeg skjønner selvfølgelig de utfordringene som Havila har møtt på, men det jeg ikke skjønner, er hvorfor regjeringen ikke engang ser etter andre typer tilbud. Det kan dreie seg om gamle hurtigruteskip eller cruiseskip som er i opplag på grunn av pandemien. Jeg vil igjen oppfordre ministeren til å vurdere alternativer, vise handlekraft i denne saken og vise kystens folk at dette er et viktig tilbud, ikke bare for turistene, men også for kystens folk, passasjerer og gods langs kysten. Per nå kan man ikke stole på at hurtigruta kommer, og dermed blir den ikke brukt som et godsalternativ. Dermed går også mer gods over på vei, og det er ikke noe som jeg tror at ministeren ønsker.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [14:32:37]: Som det framgår av proposisjonen, vurderer departementet fortløpende behovet for tiltak for å sikre tilstrekkelig kapasitet for kystruten. Departementet ba den 2. mai Havila Kystruten om å undersøke om det finnes erstatningsskip i markedet, og departementet mottok en redegjørelse fra Havila den 31. mai og vil vurdere dette før sommeren.

Ola Elvestuen (V) [14:33:13]: Statsråden og regjeringen er veldig opptatt av å svekke elbilfordelene av hensyn til kollektivtransporten. Mitt spørsmål blir ganske enkelt:

Hvorfor går ikke regjeringen inn for å styrke kollektivtransporten for å få flere reisende raskere tilbake til kollektivtrafikken?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [14:33:35]: Vi må gjøre flere ting samtidig. Det ble nylig, i forbindelse med revdert nasjonalbudsjett, landet at vi skal ha en omstillingspakke på 500 mill. kr til kollektivtransporten. Så må vi, sammen med kollektivaktørene – dvs. det er jo fylkene, kommunene og byene selv som må jobbe med prisstrukturer og hvordan man kan gjøre tilbudet mer attraktivt, enten det er kampanjer eller andre ting – se på om det er noe vi skal gjøre for å endre hvordan folk oppfører seg i sine reisevaner. Da er det å se på elbilfordeler, særlig i de store byene, en del av oppdraget. Det er fordi vi nå ser at folk sitter i elbilene sine, som også tar plass, som også sliter vei, og som svekker grunnlaget for kollektivtransporten. Så vi ønsker å se på en helhet.

Presidenten: Replikorkordskiftet er omme.

De talerne som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Erlend Svardal Bøe (H) [14:34:35]: Solberg-regjeringen gjorde mye for å bygge ut infrastruktur i Tromsø. Bygging av ny E8 gjennom Ramfjord er godt i gang, etter 30 år med krangel om hvor veien skal gå. Tromsø har fått en kraftig økning i belønningsordningen for kollektivtransport. Adkomsten til Breivika havn – som lenge var Nord-Norges største flaskehals – er ryddet opp i. Bygging av ny terminal på Tromsø lufthavn, Langnes, er godt i gang. Den første statlige tilskuddsordningen for vedlikehold av fylkesveier er opprettet, og Tromsø har fått muligheten til å få en byvekstavtale med staten.

Det hjelper veldig lite å klage over åtte år med Solberg-regjeringen når en ny rød-grønn regjering ikke klarer å matche det Solberg-regjeringen klarte å få til på samferdselsområdet. Der Solberg-regjeringen hadde høye ambisjoner, tar en rød-grønn regjering ambisjonene ned. Et av de beste eksemplene på det er kaoset vi har sett regjeringen har bidratt til når det gjelder forhandlinger om en byvekstavtale for Tromsø.

Da mandatet for forhandlinger om en byvekstavtale var klart fra Solberg-regjeringen i september/oktober, ble det utsatt, sånn at forhandlingene kom senere i gang. Det ble i april sendt brev fra regjeringen til Tromsø om at staten ville bidra med mindre i en byvekstavtale til Nord-Norges største by, men det var full forvirring etterpå om regjeringen egentlig sto for innholdet i brevet, og om brevet skulle vært sendt i det hele tatt. I april gikk regjeringen tilbake på at statens bidrag skulle være tema for forhandlingene om en byvekstavtale. Det synes jeg er veldig merkelig, for det er det samme som å gå på butikken og plukke de varene man skal ha, men når man kommer til kassen, vet man ikke om man har råd til å betale for det. Statens bidrag må selvsagt være et tema i forhandlingene.

I valgkampen ble det gitt store lovnader fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet. Arbeiderpartiet lovet å få en byvekstavtale på plass umiddelbart, men Senterpartiet, som gikk lengst av alle, skulle gi Tromsø 10 mrd. kr alene i statlige bidrag. Løftet om gull og grønne skoger har blitt til gråstein og visne trær. Valgløftene fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet er tydeligvis best før valgnatten, for så langt er det levert veldig lite til Nord-Norges største by, noe Høyre også har bemerket i innstillingen til denne saken.

Min klare forventning er at regjeringen får på plass en byvekstavtale for Tromsø, og at ambisjonene ikke senkes. Om ambisjonene senkes fra regjeringens side, må enten Tromsø kutte i prosjektene, eller folk må betale mer i bompenger for å finansiere de samme prosjektene. Det er ikke i tråd med valgløftene fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet. Folk og næringsliv i Tromsø trenger bedre infrastruktur, sånn at det blir enklere og raske å komme seg fram i Nord-Norges største by.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [14:37:43]: Jeg har behov for å komme med noen kommentarer til representanten Svardal Bøes innlegg. Det var faktisk denne regjeringen som la fram et mandat for forhandlinger om byvekstavtale med Tromsø. Den ideen om at det lå noe klart etter regjeringen Solberg, er ikke riktig. Det er mulig at Statens vegvesen hadde laget en skisse eller et utkast, men det var altså ikke noe klart mandat som lå hos oss da vi tiltrådte.

Vi har satt i gang den prosessen med ambisjon om at vi skal inngå en byvekstavtale. Nå vet ikke jeg hvordan representanten Svardal Bøe forhandler, men i min verden er det sånn at man ikke nødvendigvis presenterer resultatet på forhånd i en forhandlingsprosess. Det er sånn at vi skal nå noen samfunns mål, og at staten har en ambisjon om å nå nullvekstmålene. Det ligger til grunn i den posisjonen staten inntar. Så forhandler man med byene om hva slags tiltak og virkemidler man skal bruke for å nå det målet. Penger er selvfølgelig absolutt en del av det.

Erlend Svardal Bøe (H) [14:38:56]: Jeg klarte heller ikke å dy meg etter at statsråden kom på talerstolen, for det forelå et mandat i september/oktober som kunne ha bidratt til å få satt i gang forhandlingene. Det er litt merkelig, når statsråden er inne på det statlige bidraget, at da jeg stilte statsråden spørsmål i november, var svaret fra statsråden ganske klart og tydelig at statens bidrag skulle være et tema i forhandlingene med Tromsø om en byvekstavtale. Så kom en til april, og da går en plutselig tilbake og sier at nå skal det ikke være tema i forhandlingene om en byvekstavtale med Tromsø. Det er klart at da handler det om hva slags ambisjonsnivå regjeringen legger til grunn for de prosjektene, og da må en være tydelig fra regjeringen når en ikke kan snakke om hva det statlige bidraget skal være: Er det da slik at Tromsø enten må kutte prosjektene som ligger i den porteføljen, eller er målet at en skal opprettholde de samme prosjektene? Men da vil jo svaret være at en må øke bompengene for folk fordi staten og regjeringen skal bidra med mindre.

Jeg tror at folk og næringsliv i Tromsø har sett ganske klart og tydelig at regjeringen vil senke ambisjonene. Det synes jeg er veldig synd, for en trenger å bygge ut bedre infrastruktur om en skal få mer boligutbygging og mer næringsvekst i Nord-Norges største by. Så historiefortellingen til regjeringen om hvordan dette har blitt håndtert siden vi fikk en ny rød-grønn regjering, henger ikke helt sammen.

Mona Fagerås (SV) [14:40:46]: Jeg tenkte jeg skulle roe ned representanten Svardal Bøe og si at heldigvis har SV forhandlet med regjeringen om revidert nasjonalbudsjett, og der er partene enige om at byvekstavta-

len for Tromsø er viktig for å sikre bærekraftig byutvikling og transportsystemer for framtiden. Partiene viser til dialogen som regjeringen har med Tromsø kommune om byvekstavgift, og at dette er en sak som en skal komme tilbake til i statsbudsjettet for 2023. Så da kan representanten Svardal Bø ta ferie og reise opp til Tromsø og bare slappe av og kose seg i Nordens Paris.

Presidenten: Det er ikke før fredag Stortinget tar ferie, så Svardal Bø må være her litt til.

Ola Elvestuen (V) [14:41:58]: Jeg tror nok man skal være mer bekymret for de mindre byområdene og den tilskuddsordningen som nå legges fram. Det er Bodø og Ålesund, men det er også Haugesund, Arendal, Grimstad og Vestfoldbyene. Det regjeringen sier i denne saken, er at disse 30 mill. kr, som nå bare skal legges til Bodø og Ålesund, er et engangstilskudd. Men dette må jo følges opp over tid og følges opp i tråd med det som ligger i Nasjonal transportplan.

Så må jeg si at generelt synes jeg denne regjeringen legger veldig lite trykk på kollektivtransport. Vi har sett det på Fornebubanen, hvor man nå endelig har blitt enig lokalt, at man legger heller ikke noe mer inn fra statens side, og de 500 mill. kr som SV snakker om i revidert budsjett, er vel mer en omfordeling enn at det er nye penger som kommer inn.

Samtidig er det en systematisk svekkelse av elbilfordelene, som det også er i denne saken, fordi man bare skal betale opptil 50 pst. parkeringsavgift. Dette ble forhandlet fram tilbake i 2016, og det skulle ikke være en midlertidig ordning. Det skulle være en permanent ordning, opptil 50 pst., og det samme på bompenger og ferjer, fordi vi skal ha en omstilling av bilparken. Nullutslippsbilene skal bli en større og større andel av bilparken, og så må prisingen følge det. Det er ikke noe overraskende. Det er slik det bør være, fordi det skal gi en effekt.

Jeg lurer på om regjeringen har tatt inn over seg hva det egentlig innebærer å nå målet i 2025 om bare salg av nullutslippsbiler. Vi ligger veldig godt an, men det har vært fordi det har vært sterk vilje, med et borgerlig flertall, i mange år. Derfor ligger vi der vi gjør. Men for å klare det siste stykket av veien må vi, før vi gjør endringer, vite at vi når målet. Når vi ikke det målet, må det komme andre tiltak for å få ned utslippene, ikke bare for å nå det målet som vi har i Norge, men også forpliktelsen vi har i klimaavtalen med EU.

Ser vi på de tallene som vi fikk forrige uke for utslippene i 2021, i ikke-kvotepliktig sektor, når vi ikke den forpliktelsen for 2021 som ligger i avtalen med EU. Det vil si at det vi ligger over, må vi ha ytterligere tiltak for å komme under neste år. Vi skylder altså utslipp som vi må ta igjen i etterkant. Jeg kan ikke se at regjeringen har

noen tiltak – verken i budsjettbehandlingen vi hadde i høst, eller i revidert, som vi har nå, og heller ikke i enigheten – som trekker oss i riktig retning og gjør at utslippskuttene kommer raskere i ikke-kvotepliktig sektor. Det er det vi må ha i årene framover.

Kirsti Leirtrø (A) [14:45:21]: Det var representanten Svardal Bø som gjorde at jeg tok ordet. Jeg vil ikke tro at det er en eneste en i Tromsø som vil kjenne seg igjen i den historiefortellingen som representanten Svardal Bø kommer med. Det er veldig underlig.

I mange år har Tromsø vært helt uten utvikling innen infrastruktur mens befolkningen har vokst. Det er et stort behov for å gjøre endringer, ikke bare internt i byen og i en byvekstavgift. Også den viktigste innfartsåren, E8, har stått i stampe, men den blir nå realisert – takket være dagens regjering.

I tillegg er tilbakemeldingene både fra Tromsø og fra Troms – og Finnmark, for så vidt – at det er behov for å utvikle fylkesveiene og hurtigbåttilbudet og å ha mye mer rassikring. Det er en helhetlig del som er lagt fram nå i RNB, og alle må være klar over at det første rødgrønne budsjettet kommer først i 2023.

Presidenten: Representanten Erlend Svardal Bø har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Erlend Svardal Bø (H) [14:46:51]: Til siste taler: Jeg tror folk i Tromsø kjenner seg mer igjen i en som bor og lever i Tromsø, enn en som ikke gjør det, med tanke på hva som har vært bygd ut de siste årene.

Det er en oppriktig bekymring i Tromsø for byvekstavgift. Det er en oppriktig bekymring for folk og fra næringslivets side for hvordan denne utviklingen har vært, og at ambisjonene er blitt senket, slik det sto i det brevet som ble sendt til Tromsø kommune i april. Og her dreier det seg om en forutsetning, for da Stortinget i fjor behandlet Prop. 99 S for 2021–2022, som gjaldt Bypakke Tenk Tromsø, skulle det være første ledd i å få en byvekstavgift for Tromsø. Akkurat i disse dager settes det opp bommer i Tromsø, uten at folk vet om staten kommer til å bidra eller ikke med det som var forutsatt. Da er alternativet at en enten må kutte i prosjektene, eller at en beholder de samme prosjektene, og at folk må betale mer bompenger.

Hvis det var slik at dette ikke var et problem, burde regjeringen ha vært enda tydeligere på både ambisjoner og tidsperspektiv for en byvekstavgift for Tromsø, og det opplever jeg at den ikke er.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4

Sak nr. 5 [14:47:56]

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Finansiering av prosjektet fv. 353 Rugtvedt-Surtebogen i Bamble kommune i Vestfold og Telemark fylke og orientering om andre saker (Innst. 458 S (2021–2022), jf. Prop. 117 S (2021–2022))

Presidenten: Etter ønske fra transport- og kommunikasjonskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Jone Blikra (A) [14:48:44] (ordfører for saken): Helt siden den store petrokjemiutbyggingen på 1970-tallet har innbyggere og næringsliv etterlyst en bedre veiløsning fra Rugtvedt til Surtebogen. Behovet har bare forsterket seg etter som årene har gått. Det er dårlig standard på dagens vei, og den er ulykkesutsatt. Store deler av strekningen mangler også tilbud til myke trafikanter. Veien er også forbindelsen til regionalt og nasjonalt viktige industriområder.

I tillegg er det nå store planer om å bygge et nytt, opp mot 10 km² stort industriområde, kalt Frier Vest. Mulighetene åpnet seg i forbindelse med Nye Veiers prosjekt E18 Langangen–Dørdal og belastningen ved mye anleggstrafikk i dette aktuelle området. Nye Veier har bidratt med 6 mill. kr i reguleringsarbeidet og går inn med et anleggsbidrag på 44 mill. kr. Vestfold og Telemark fylkeskommune går inn med en egenandel på 34 mill. kr.

Komiteens flertall, bestående av Senterpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Arbeiderpartiet, slutter seg til forslaget. Mindretallet, bestående av Fremskrittspartiet, vil selv begrunne sitt forslag.

Jeg gjør også oppmerksom på at det i proposisjons punkt 10 og 11 gis en orientering i to øvrige saker, henholdsvis stortingsvedtaket om å oppheve krav om helseattest for eldre bilførere samt gebyrsatser for utstedelse av førerkort og andre rettsbevis.

Herved er komiteens tilråding anbefalt for Stortinget.

Bård Hoksrud (FrP) [14:50:34]: Det er en god dag for mange i hjemkommunen min. Endelig – etter 50 år – sørger man for å rydde opp i en vei som det skulle vært gjort noe med for 50 år siden, da industrianleggene i Bamble ble etablert. Men det er med en veldig bitersøt ettersmak dette forslaget nå går gjennom i Stor-

tinget med flertall, for nesten hver tredje krone som skal betales av bilistene, går til ingen ting, i hvert fall ikke til vei. Det går til finansieringskostnader, det går til innkrevingskostnader – faktisk 141 mill. kr. Det er mye penger som ikke går til en eneste meter vei.

Jeg er glad for at Fremskrittspartiet fikk presset den forrige regjeringen til å bli med på å bevilge 75 mill. kr i statlige midler til å bygge denne viktige veien, som staten skulle ryddet opp i for nesten 50 år siden, men som fylkeskommunen har overtatt. Det som er litt synd, er at det bare er Fremskrittspartiet som nå ser ut til å gå inn for og stemmer for full statlig finansiering. I fylkestinget i Telemark og Vestfold sa opposisjonspartiene – alle de borgerlige partiene med unntak av Venstre – at de mente at dette er et prosjekt som burde vært statlig fullfinansiert.

Det var faktisk noe Fremskrittspartiet gjorde da vi kom i regjering – vi ryddet opp i prosjekter som var dårlige, prosjekter med bompenger som dette prosjektet, og sørget for statlig fullfinansiering, slik at man slipper det som nå skjer, med de konsekvensene det har.

Dette kommer til å dele kommunen i to. Det betyr at den ene delen av kommunen mister kommunesenteret sitt, kjøpesenteret i kommunen. Det betyr at mange sannsynligvis må reise til andre kommuner, og de kommer til å måtte betale for å kjøre gjennom bomringen for å få lov til å bruke de kommunale tjenestene.

Fylkeskommunens bidrag her er egentlig latterlig lavt. I et prosjekt som koster mye over 500 mill. kr, kommer fylkeskommunen med 34 mill. kr – selv om de later som det også kommer 90 mill. kr, men det er momskompensasjon gjennom arbeidet.

Så er jeg glad for at veien endelig kommer, og jeg er glad for at Fremskrittspartiet presset på for at Nye Veier skulle bevilge 50 mill. kr, og som Nye Veier bidro med. Det har vært med på å sørge for at man nå får på plass dette prosjektet. Men det burde altså vært enda mer – staten burde tatt det ansvaret som den lovet den gangen man bygde industrianleggene, og man burde hatt en fylkeskommune som tok mer ansvar.

Jeg vil ta opp det forslaget som Fremskrittspartiet har i saken om full statlig finansiert utbygging.

Presidenten: Representanten Bård Hoksrud har tatt opp forslaget Fremskrittspartiet står bak.

Det ringes til votering, og debatten i saken fortsetter etter voteringen.

Votering

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Stortinget går da til votering og starter med sakene nr. 2–6 fra tirsdag 14. juni, dagsorden nr. 93.

Votering i sak nr. 2, debattert 14. juni 2022

Innstilling fra finanskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kathy Lie, Kari Elisabeth Kaski og Kirsti Bergstø om å lukke gjeldsfeller (Innst. 373 S (2021–2022), jf. Dokument 8:200 S (2021–2022))

Presidenten: Under debatten har Kari Elisabeth Kaski satt frem i alt seks forslag på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne.

Det votes over forslag nr. 3, fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede muligheten for at kreditor må dekke rettsgebyr ved inndrivning av usikret gjeld, effektene av å halvere rettsgebyret ved utleggsforretninger og tvangssalg og muligheten for å begrense anledningen til å kreve tidligere rettsgebyr ved ny utleggsbegjæring.»

Votering:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne ble med 86 mot 14 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.01.02)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 1, 2 og 4–6 fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem et forslag om innføring av rentetak i Norge senest i forbindelse med Finansmarkedsmeldingen 2023.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede muligheten for å begrense bruken av eksterne inkassatorer ved innkreving av usikret gjeld.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at kommunal gjeldsrådgivning og frivillige ordninger har tilstrekkelig kapasitet til å gi råd til dem som trenger hjelp, innen rimelig tid, og at de har tilstrekkelig kompetanse til å kunne bistå folk som har gjeldsproblemer, i møte med profesjonelle kreditorer.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede muligheten for å begrense eller forby salg av forfalte fordringer hvor forbruker er debitor. Utredningen skal inkludere eventuell innføring av forkjøpsrett for skyldner når gjeld blir videresolgt.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med et forslag om å forby markedsføring av forbrukslån som ledd i en kjøpsituasjon.»

Votering:

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne ble med 85 mot 15 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.01.20)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

*vedtak:**I*

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget på egnet måte med en rapport om dekningsgrad for gjeldsrådgivere, ventetiden for å få time hos en gjeldsrådgiver og hvilken kompetanse gjeldsrådgiverne har.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Videre var innstilt:

II

Stortinget ber regjeringen utrede muligheten for å forby salg av forfalte fordringer hvor forbruker er debitor.

Presidenten: Høyre, Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 58 mot 41 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.01.45)

Votering i sak nr. 3, debattert 14. juni 2022

Innstilling fra finanskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kari Elisabeth Kaski, Ingrid Fiskaa, Lars Haltbrekken og Marian Hussein om løsning for kontantutbetaling til befolkningen (Innst. 385 S (2021–2022), jf. Dokument 8:223 S (2021–2022))

Presidenten: Under debatten har Kari Elisabeth Kaski satt frem to forslag på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen snarest mulig opprette en offentlig løsning som kan brukes til utbetalinger til norske husholdninger.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at det tilbys en offentlig bankkonto til alle innbyggere i Norge.»

Det voteres alternativt mellom disse forslagene og komiteens innstilling.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:223 S (2021–2022) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kari Elisabeth Kaski, Ingrid Fiskaa, Lars Haltbrekken og Marian Hussein om løsning for kontantutbetaling til befolkningen – vedtas ikke.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble innstillingen bifalt med 86 mot 12 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.02.32)

Votering i sak nr. 4, debattert 14. juni 2022

Innstilling fra finanskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marie Sneve Martinussen, Bjørnar Moxnes og Mímir Kristjánsson om å tette hull i det norske skattesystemet (Innst. 368 S (2021–2022), jf. Dokument 8:229 S (2021–2022))

Presidenten: Under debatten er det satt frem i alt fire forslag. Det er

- forslagene nr. 1–3, fra Marie Sneve Martinussen på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne
- forslag nr. 4, fra Marie Sneve Martinussen på vegne av Rødt

Det voteres over forslag nr. 4, fra Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram forslag om å fjerne påslaget i skjermingsrenten som første ledd i å fase ut skjermingsfradraget.»

Votering:

Forslaget fra Rødt ble med 96 mot 4 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.03.05)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 1–3, fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram nødvendige lovendringer som sikrer at det ikke er skattemessig gunstig å utsette utbyttebeskatning, for eksempel ved å ta opp lån for å finansiere privat forbruk med sikkerhet i selskap.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram forslag til endringer i formuesbeskatningen som sikrer at alle aksjer verdsettes lik sin reelle markedsverdi.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen, i påvente av forbedringer i skattegrunnlaget som gir skattemessig likebehandling av noterte og unoterte aksjer, legge fram forslag om å fjerne verdsettelsesrabatten for unoterte i aksjer i formuesskatten.»

Votering:

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne ble med 86 mot 14 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.03.22)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:229 S (2021–2022) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marie Sneve Martinussen, Bjørnar Moxnes og Mímir Kristjánsson om å tette hull i det norske skattesystemet – vedtas ikke.

Presidenten: Rødt har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 95 mot 4 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.03.51)

Votering i sak nr. 5, debattert 14. juni 2022

Innstilling fra finanskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Une Bastholm og Rasmus Hansson om å legge til rette for et mer bærekraftig hytteliv (Innst. 397 S (2021–2022), jf. Dokument 8:231 S (2021–2022))

Presidenten: Under debatten er det satt frem i alt fire forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Birgit Oline Kjerstad på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne
 - forslag nr. 2, fra Birgit Oline Kjerstad på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne
 - forslagene nr. 3 og 4, fra Kristoffer Robin Haug på vegne av Miljøpartiet De Grønne
- Det votes over forslagene nr. 3 og 4, fra Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å øke skattefritaket for utleie av hytter fra 10 000 kroner til 50 000 kroner per år.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem forslag om en naturavgift for bygging av nye hytter. Det bør legges opp til at skattesatsen øker progressivt etter størrelsen på hytta og arealet som bygges ned. Inntektene fra en naturavgift skal øremerkes til naturrestaurering.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Miljøpartiet De Grønne ble med 97 mot 3 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.04.27)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 2, fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre retningslinjer som kun tillater hyttebygging innenfor allerede utbygde områder. Infrastruktur som vann, strøm, kloakk og vei skal ikke tillates anlagt til hytteområder hvor dette vil kreve nye, skadelige naturinngrep, eller gå på bekostning av viktig beitemark.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne ble med 86 mot 14 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.04.43)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram forslag til konkrete tiltak som skal stimulere til økt privat hyttedeling og til flere offentlige og frivillige dele- og utlånsordninger for hytter.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne ble med 81 mot 19 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.05.00)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:231 S (2021–2022) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Une Bastholm og Rasmus Hansson om å legge til rette for et mer bærekraftig hytteliv – vedtas ikke.

Presidenten: Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 97 mot 2 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.05.26)

Votering i sak nr. 6, debattert 14. juni 2022

Innstilling fra finanskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Olaug Vervik Bollestad, Kjell Ingolf Ropstad og Dag-Inge Ulstein om å innføre en avgift på omdisponering av matjord og andre verdifulle arealer (Innst. 358 S (2021–2022), jf. Dokument 8:234 S (2021–2022))

Presidenten: Under debatten har Kjell Ingolf Ropstad satt frem ett forslag på vegne av Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede og fremme forslag om en avgift på omdisponering av matjord og andre verdifulle arealer.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Kristelig Folkeparti ble med 97 mot 2 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.05.55)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Stortinget ber regjeringen legge frem en ny jordvernstrategi våren 2023. Strategien skal inneholde et nytt og skjerpet mål for omdisponering av matjord og nye, konkrete tiltak for å nå målet.

Presidenten: Høyre og Fremskrittspartiet har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 66 mot 34 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.06.24)

Presidenten: Stortinget går da til votering i sakene nr. 1–3 på dagens kart.

Votering i sak nr. 1, debattert 15. juni 2022

Innstilling fra Stortingets presidentskap om endringer i Stortingets forretningsorden - ny § 75 b om taushetsplikt og tilgang til gradert informasjon for ansatte i gruppesekretariatene (Innst. 454 S (2021–2022))

Presidentskapet hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

A.

I Stortingets forretningsorden gjøres følgende endringer:

I

§ 75 a tredje ledd oppheves.

Ny § 75 b skal lyde:

§ 75 b *Taushetsplikt og tilgang til gradert informasjon for ansatte i gruppesekretariatene*

For ansatte i gruppesekretariatene gjelder § 75 første og annet ledd om taushetsplikt for representantene tilsvarende. Fast og midlertidig ansatte i gruppesekretariatene skal undertegne taushetserklæring etter et formular som presidentskapet har fastsatt.

Ansatte i gruppesekretariatene må ikke gis tilgang til gradert informasjon uten samtykke fra Stortingets presidentskap. I saker som er til behandling i en komité, kan komiteen likevel beslutte at rådgivere som er tilknyttet et medlem av komiteen, og som følger komiteens arbeid, kan få tilgang til informasjon gradert etter beskyttelsesinstruksen samt informasjon gradert BE-GRENSET etter sikkerhetsloven. For slike ansatte og rådgiveres tilgang til gradert informasjon gjelder sikkerhetslovens bestemmelser om sikkerhetsklarering og autorisasjon samt sikkerhetslovens og beskyttelsesinstruksens regler om behandling av informasjon.

II

Endringene trer i kraft 1. oktober 2022.

B.

I reglement for kontrollhøringer gjøres følgende endringer:

I

§ 6 første ledd skal lyde:

(1) Ved lukkede kontrollhøringer gjelder Stortingets forretningsorden §§ 75, 75 a og 75 b.

§ 6 fjerde ledd skal lyde:

(4) Ansatte i *gruppesekretariatene* med tilgang til gradert informasjon etter Stortingets forretningsorden § 75 b, kan gis tillatelse av komiteen til å være til stede under høringer om saken.

II

Endringene trer i kraft 1. oktober 2022.

V o t e r i n g :

Presidentskapets innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 2, debattert 15. juni 2022

Innstilling fra Stortingets presidentskap om godtgjørelse for stortingsrepresentanter og regjeringsmedlemmer (Innst. 469 S (2021–2022))

Presidenten: Under debatten er det satt frem i alt elleve forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra første visepresident Svein Harberg, andre visepresident Nils T. Bjørke og tredje visepresident Morten Wold
 - forslag nr. 2, fra stortingspresident Masud Gharahkhani og fjerde visepresident Kari Henriksen
 - forslagene nr. 3–9 og 11, fra femte visepresident Ingrid Fiskaa
 - forslag nr. 10, fra Bjørnar Moxnes på vegne av Rødt
- Det votes over forslag nr. 3, fra femte visepresident Ingrid Fiskaa. Forslaget lyder:

«Stortingets godtgjøringsutvalg avvikles, slik at årlig justering av folkevalgte godtgjørelser gjøres av presidentskapet direkte.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra femte visepresident Ingrid Fiskaa ble med 89 mot 11 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.07.38)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 4, 7, 8 og 11, fra femte visepresident Ingrid Fiskaa.

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber presidentskapet fremme forslag om å endre stortingsgodtgjørelsesloven slik at det settes en absolutt grense for godtgjørelsen til under 91-prosentpersentilen.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om en lov om samordning av politiske godtgjørelser, som skal sikre at det ikke er mulig å oppnå totale godtgjørelser på mer enn nivået som tilsvarer en statsråds godtgjørelse. Eventuelle overskytende beløp tilbakeføres forholdsmessig til de som har utbetalt godtgjørelsene.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at hver kommune, gjennom bestemmelser i kommuneloven, pålegges å fastsette en grense for totale godtgjørelser for folkevalgte. Grensen skal også innbefatte alle verv folkevalgte innehar etter vedtak i politiske organer, herunder styreverv i kommunale foretak og lignende.»

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber regjeringen opprette en offentlig portal for offentliggjøring av alle godtgjørelser for politisk utnevnte verv. Portalen skal sikre en offentlig tilgjengelig nasjonal oversikt over godtgjørelser som følger av politiske verv og utnevnelser, slik at allmennheten har full tilgang til disse opplysningene, både samlet for hver enkelt politiker og oppdelt etter verv. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å lovfeste plikt til å rapportere inn godtgjørelsene.»

Rødt og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra femte visepresident Ingrid Fiskaa ble med 85 mot 15 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.08.00)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 10, fra Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget samtykker i at følgende godtgjørelser fastsettes som følger med virkning fra 1. mai 2022: Stortingsrepresentanter kr 856 440 per år Regjeringsmedlemmer kr 1 070 550 per år Statsminister kr 1 498 770 per år Stortingets godtgjøringsutvalg avvikles. Godtgjøringen justeres årlig med et kronebeløp tilsvarende utviklingen i medianinntekt foregående år.»

Sosialistisk Venstreparti har varslet subsidiær støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Rødt ble med 87 mot 13 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.08.19)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 9, fra femte visepresident Ingrid Fiskaa. Forslaget lyder:

«Stortinget samtykker i at følgende godtgjørelser fastsettes med virkning fra 1. mai 2022:

Stortingsrepresentanter	kr 909 000 per år
Regjeringsmedlemmer	kr 1 272 600 per år
Statsminister	kr 1 590 750 per år»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Rødt har varslet subsidiær støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra femte visepresident Ingrid Fiskaa ble med 86 mot 14 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.08.40)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 5 og 6, fra femte visepresident Ingrid Fiskaa.

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber presidentskapet fremme forslag om at det settes en grense som sikrer at den maksimale årlige økningen i stortingsrepresentantenes godtgjørelse er et kronetillegg som tilsvarer det en arbeidstaker med gjennomsnittslønn fikk foregående år.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber presidentskapet fremme forslag om at regjeringsmedlemmer og statsminister får et tak på godtgjørelsen på henholdsvis 1,4 og 1,75 ganger stortingsgodtgjørelsen.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

Rødt har varslet subsidiær støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra femte visepresident Ingrid Fiskaa ble med 86 mot 14 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.09.03)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 2, fra stortingspresident Masud Gharahkhani og fjerde visepresident Kari Henriksen. Forslaget lyder:

«Reguleringen av godtgjørelsen for stortingsrepresentanter fryses frem til regjeringens utvalg for lederlønninger i staten og det stortingsoppnevnte

representantordningsutvalget har lagt frem sine konklusjoner.»

Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne har varslet subsidiær støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra stortingspresident Masud Gharahkhani og fjerde visepresident Kari Henriksen ble med 55 mot 45 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.09.25)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra første visepresident Svein Harberg, andre visepresident Nils T. Bjørke og tredje visepresident Morten Wold. Forslaget lyder:

«Stortinget samtykker i at følgende godtgjørelser fastsettes med virkning fra 1. mai 2022:

Storingsrepresentanter	kr 1 064 318 per år
Regjeringsmedlemmer	kr 1 518 999 per år
Statsminister	kr 1 869 761 per år»

Presidenten antar at Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti vil støtte forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra første visepresident Svein Harberg, andre visepresident Nils T. Bjørke og tredje visepresident Morten Wold ble bifalt med 56 mot 44 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.10.02)

Presidentskapet hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Innstilling fra Stortingets godtgjøringsutvalg av 1. juni 2022 vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Presidentskapets innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 3, debattert 15. juni 2022

Innstilling fra næringskomiteen om Endringer i statsbudsjettet 2022 under Landbruks- og matdepartementet (Jordbruksoppgjøret 2022) (Innst. 462 S (2021–2022), jf. Prop. 120 S (2021–2022))

Presidenten: Under debatten er det satt frem i alt 38 forslag. Det er

- forslagene nr. 1–7, fra Torgeir Knag Fylkesnes på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne
 - forslagene nr. 8–15, fra Torgeir Knag Fylkesnes på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne
 - forslagene nr. 16 og 17, fra Torgeir Knag Fylkesnes på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Venstre og Miljøpartiet De Grønne
 - forslagene nr. 19–26, fra Bengt Rune Strifeldt på vegne av Fremskrittspartiet
 - forslag nr. 18, fra Geir Jørgensen på vegne av Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne
 - forslag nr. 27, fra Geir Jørgensen på vegne av Rødt og Miljøpartiet De Grønne
 - forslagene nr. 28–30, fra Alfred Jens Bjørlo på vegne av Venstre og Miljøpartiet De Grønne
 - forslagene nr. 31 og 32, fra Geir Jørgensen på vegne av Rødt
 - forslagene nr. 33–35, fra Rasmus Hansson på vegne av Miljøpartiet De Grønne
 - forslagene nr. 36–38, fra Torgeir Knag Fylkesnes på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne
- Forslag nr. 8 ble trukket i løpet av debatten.
- Det votes over forslagene nr. 33–35, fra Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 33 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å senke kvotetaket for kumelk til 450 000 liter og geitemelk til 200 000 liter, slik at ingen nye produksjoner overgår dette. Takene senkes gradvis over en femårsperiode fra og med jordbruksoppgjøret for 2023.»

Forslag nr. 34 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i neste jordbruksoppgjør om å styrke mindre husdyrprodusenter gjennom en aktiv tilskuddstrapp og med følgende tilskuddstak: 70 melkekyr, 70 ammekyr, 200 andre storfe, 200 melkegeiter, 300 sau. Ordningen innføres gradvis over fem år.»

Forslag nr. 35 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i neste jordbruksoppgjør om å senke takene for arealtilskudd til 800 daa for korn, 800 daa for gras, 500 daa for potet, 500 daa for grønnsaker, 100 daa for frukt og 100 daa for bær. Takene senkes gradvis til disse nivåene over en femårsperiode.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Miljøpartiet De Grønne ble med 98 mot 2 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.11.34)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 31 og 32, fra Rødt.

Forslag nr. 31 lyder:

«Stortinget ber regjeringen styrke tollvernet og fremme forslag om å endre fra kronetoll til prosenttoll på alle meieriprodukter og kjøtt fra storfe, sau, lam, kylling og svin.»

Forslag nr. 32 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag som sikrer at nye leieavtaler for melkekvoter ikke inngås etter 1. januar 2023.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Rødt ble med 96 mot 4 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.11.51)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 28, fra Venstre og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringa starte arbeidet med ei ny, heilskapleg stortingsmelding om landbruk- og matsystem der helsepolitikk, klima- og naturpolitikk og landbruks- og matpolitikk blir sett i samanheng, og dei beste fagmiljøa på desse områda blir kobla saman. Det overordna målet må vere å peike ut ein langsiktig strategi for omlegging av norsk landbruk til meir langsiktig berekraft, raskare kutt i utslepp av klimagassar, betre folkehelse, strengare krav til dyrevelferd og betre økonomi / betre arbeidskvardag for bøndene. Arbeidet må sjåast i samanheng med EU sin nye mat- og landbruksstrategi «Farm to fork».»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Venstre og Miljøpartiet De Grønne ble med 93 mot 7 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.12.20)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 29 og 30, fra Venstre og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 29 lyder:

«Stortinget ber regjeringa gjennomføra endringar i gjødselvereforskrifta basert på forslag utarbeidd av Landbruksdirektoratet i 2018.»

Forslag nr. 30 lyder:

«Stortinget ber regjeringa gjeninnføre eit forbod mot haustpløying.»

Sosialistisk Venstreparti har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Venstre og Miljøpartiet De Grønne ble med 85 mot 14 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.12.38)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 27, fra Rødt og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram og gjennomføre en opptrappingsplan for matproduksjon på norske ressurser og sette et mål for selvforsyningsgrad for norske jordbruksvarer, korrigert for import av forråvarer, på 60 pst.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Rødt og Miljøpartiet De Grønne ble med 93 mot 7 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.12.54)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 19 og 21–26, fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 19 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede et nytt system for jordbruksoppgjør som i større grad tilpasser jordbruket til markedet og reduserer den politiske styringen av næringen.»

Forslag nr. 21 lyder:

«Stortinget ber regjeringen omdisponere 1,2 mrd. kroner fra post 50 LUF-midlene og fra post 74.17 Areal og kulturlandskapstilskudd til tilskuddsordninger som stimulerer til økt matproduksjon gjennom rasjonell drift.»

Forslag nr. 22 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utsette krav om løsdrift for storfe ytterligere ett år.»

Forslag nr. 23 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innrette tilskudd slik at det i størst mulig grad legges til rette for en inntektsutvikling for dem som har størstedelen av sin inntekt fra jordbruket i tråd med føringene fra Meld. St. 11 (2016–2017).»

Forslag nr. 24 lyder:

«Stortinget ber regjeringen øke kvotetaket i melkeproduksjonen til 1,2 mill. liter per bruk.»

Forslag nr. 25 lyder:

«Stortinget ber regjeringen ta initiativ til internasjonalt samarbeid for å forhindre fremtidige matvarekriser som følge av kriser eller krig.»

Forslag nr. 26 lyder:

«Stortinget ber regjeringen redusere tilskudd som ikke går til matproduksjon, i fremtidige jordbruksoppgjør.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 87 mot 13 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.13.12)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 18, fra Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen i neste jordbruksoppgjør om å gjøre det mer lønnsomt for norske bønder å produsere korn, olje- og belgvekster samt frukt og grønt, ved å prioritere økt støtte og risikoavlastingstiltak til disse produksjonene.»

Sosialistisk Venstreparti har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne ble med 81 mot 19 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.13.31)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 16 og 17, fra Sosialistisk Venstreparti, Venstre og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 16 lyder:

«Stortinget ber regjeringen foreslå et dyrevelferdstilskudd med kriterier som ligger godt over minimumskravene i holdforskriftene, for at tilskuddsordningen skal bidra til en reell og betydelig forbedring i dyrevelferden i norsk husdyrhold. Aktuelle kriterier i ordningen kan være:

- Tilgang til beite eller uteplattning for svin.
- Tilgang til beite eller vinterhage for fjørfe.
- Tilgang til beite for hannkjønna storfe (ukastrerte okser er unndratt fra beite- og mosjonskravet).
- Større areal per dyr i fjørfe- og svinenæringene.
- Større miljøberikelse for slaktekylling (som ting å vagle på og gjemme seg under).
- Mykt underlag for svin.
- Økt samvær mellom ku og kalv.
- Alternativer til kirurgisk kastrering av hanngris.»

Forslag nr. 17 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å arbeide for at økologisk landbruk styrkes som spydspiss for et mer bærekraftig kretsløpslandbruk, blant annet gjennom å fastsette et mål om at minst 20 pst. av norsk matproduksjon skal være økologisk innen 2030.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti, Venstre og Miljøpartiet De Grønne ble med 85 mot 15 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.13.48)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 36–38, fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 36 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om at midlene på midlertidig prisnedskrivning på importert förråvare på 295,8 mill. kroner og økningen i kvalitetstilskuddet på storfekjøtt på 147,6 mill. kroner, til sammen 443,4 mill. kroner, omdisponeres slik: – Utmarkstilskudd storfe og hest økes med 55 mill. kroner – Utmarkstilskudd sau, lam og geit økes med 68,4 mill. kroner – Husdyrstilskudd sau og ammegeit økes med 130 mill. kroner – Husdyrstilskudd ammeku økes med 110 mill. kroner – Beitetilskuddet økes med 80 mill. kroner»

Forslag nr. 37 lyder:

«Stortinget ber regjeringen øke målprisen på melk med 45 øre.»

Forslag nr. 38 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for at planlagt gjennomsnittlig engrospris svin økes innenfor handlingsrommet av WTO-avtalen, for eksempel gjennom ekstra møter mellom partene, og hyppigere fastsetting av pris.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne ble med 85 mot 15 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.14.05)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 9–15, fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget før neste års ordinære jordbruksforhandlinger med en tidfestet opptrappingsplan for hvordan Norge skal nå 50 pst. selvforsyning, korrigert for import av för. Planen skal også omfatte hvordan selvforsyningen i hver enkelt region skal styrkes.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i neste jordbruksoppgjør fastsette et mål om å tette inntektsgapet mellom jordbruket og sammenlignbare grupper i løpet av fire år.»

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i neste jordbruksoppgjør om å gå gjennom og forbedre ordningen med tilskuddssoner, slik at det stimuleres til å produsere matplanter der det er gode nok produksjonsforhold for det.»

Forslag nr. 12 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i neste jordbruksoppgjør om å stimulere til et mer ekstensivt dyrehold med mindre bruk av kraftfôr og mer bruk av grovfôr og utmarksbeite gjennom å:

starte en gradvis økning i målprisen på korn uten økning i prisnedskrivning for kraftfôr

prioritere økt støtte til utmarksbeite og innmarksbeite som ikke kan høstes maskinelt

øke støtten til seterinvesteringer gjennom Innovasjon Norge.»

Forslag nr. 13 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i neste jordbruksoppgjør om å starte en prosess for avvikling av melkekvotebørsen og gjeninnføre statlig tildeling av melkekvoter, som skal baseres på lokalt ressursgrunnlag.»

Forslag nr. 14 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget før neste års ordinære jordbruksforhandlinger med forslag om å fase ut leiekvoter for kumelk.»

Forslag nr. 15 lyder:

«Stortinget ber regjeringen senke kvotetaket for kumelk til 500 000 liter og geitemelk til 200 000 liter, slik at ingen nye produksjoner overgår dette. Produsenter som i dag har et høyere kvotenivå, kan beholde kvoten eller selge overskytende kvote til staten for avtalt pris.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne ble med 85 mot 15 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.14.21)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 20, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen om at målprisene i jordbruksavtalen ikke økes fra 1. juli 2022.»

Høyre har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 66 mot 34 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.14.39)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 1–7, fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i neste jordbruksoppgjør om å fjerne bunnfradraget for rett til tilskudd over jordbruksavtalen.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i neste jordbruksoppgjør om å styrke jordfruktbarheten, karbonbindingen og det biologiske mangfoldet i jordbruket gjennom å:

- støtte regenerativ beitepraksis, herunder bruk av virtuelle gjerder.
- støtte regenerative dyrkingsmetoder i planteproduksjon.
- støtte kartlegging og premiering av biologisk mangfold under bakken.
- støtte skjøtsel og produksjonsmetoder som styrker det biologiske mangfoldet, herunder slåttemarker og tiltak som tilrettelegger for pollinerende insekter og fugler.
- stille minimumskrav til biomangfoldareal og vekstskifte for tildeling av tilskudd.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen, senest i forbindelse med neste jordbruksoppgjør, utrede en ordning med krav om vekstskifte i jordbruket, med formål om å redusere sykdommer og å bygge opp en god og fruktbar jord som gir gode avlinger.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om en flerårig investeringsplan øremerket omlegging til løsdrift innen 2034. Planen skal være innrettet mot små og mellomstore fjøs, og ses i sammenheng med tetting av inntektsgapet.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringa kome attende til Stortinget i løpet av 2022 med framlegg til innføring av forpliktande og konkrete mål om auka økologisk matproduksjon i Noreg ved å setje talfesta mål om produksjon og offentleg innkjøp av økologisk mat innan 2030 minst på nivå med EU og våre nordiske naboland.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringa gi eit oppdrag til Landbruksdirektoratet om snarast råd å utarbeide fullverdig statistikk for omsetjinga av økologiske varer.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i tett samarbeid med jordbruket utrede hvordan man kan begrense utbredelsen av bruken av leiejord i jordbruket.»

Votering:

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne ble med 81 mot 19 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.14.58)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

I

I statsbudsjettet for 2022 gjøres følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
Utgifter			
1150		Til gjennomføring av jordbruksavtalen m.m.	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i> , reduseres med fra kr 19 000 000 til kr 16 612 000	2 388 000
	50	Tilskudd til Landbrukets utviklingsfond, <i>økes</i> med fra kr 1 578 553 000 til kr 1 635 823 000	57 270 000
	70	Markedstiltak, <i>kan overføres</i> , reduseres med fra kr 278 440 000 til kr 254 619 000	23 821 000
	71	Tilskudd ved avlingssvikt, <i>overslagsbevilgning</i> , <i>økes</i> med fra kr 83 000 000 til kr 92 000 000	9 000 000
	73	Pristilskudd, <i>overslagsbevilgning</i> , <i>økes</i> med fra kr 4 033 200 000 til kr 4 576 100 000	542 900 000
	74	Direkte tilskudd, <i>kan overføres</i> , reduseres med fra kr 12 436 700 000 til kr 12 079 942 000	356 758 000
	77	Utviklingstiltak, <i>kan overføres</i> , reduseres med fra kr 288 321 000 til kr 276 614 000	11 707 000
	78	Velferdsordninger, <i>kan overføres</i> , reduseres med fra kr 1 534 845 000 til kr 1 520 349 000	14 496 000

II

Landbruks- og matdepartementet gis fullmakt til å iverksette tiltak i henhold til det framlagte forslag til jordbruksoppgjør, herunder tiltak som er knyttet til bevilgninger i 2023.

Presidenten: Fremskrittspartiet har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 85 mot 13 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.15.17)

Man fortsatte behandlingen av

sak nr. 5 [15:15:24]

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Finansiering av prosjektet fv. 353 Rugtvedt-Surtebogen i Bamble kommune i Vestfold og Telemark fylke og orientering om andre saker (Innst. 458 S (2021–2022), jf. Prop. 117 S (2021–2022))

Erlend Larsen (H) [15:15:48]: Den såkalte Gassveien, som går fra Rugtvedt til Surtebogen i Bamble kommune i Vestfold og Telemark, har vært ønsket i svært mange år. Nå blir den realisert, og det er vi glade for. Gassveien går til nasjonalt og regionalt viktige industriområder i Grenland. Veistrekningen har i dag dårlig standard og er ulykkesutsatt. Dagens vei har dårlig framkommelighet for store lastebiler, og store deler av strekningen mangler tilbud til myke trafikanter. Når

veien åpner, betyr det at tungtrafikken blir penset bort fra boligområdene den passerer gjennom i dag. Dette skal det nå ordnes opp i. Veistrekningen skal bygges i perioden 2023–2025. Deler av strekningen er planlagt åpnet for trafikk senest 1. november. 2024, og bompenginnkrevingen begynner i 2025. Utbyggingen og finansieringen av veistrekningen er støttet gjennom vedtak både i kommunen og i fylkeskommunen.

Det er også to andre saker som hører til denne proposisjonen. Den ene saken er oppfølging av et anmodningsvedtak om å fjerne kravet om obligatorisk helseattest. I forrige periode vedtok Stortinget med stemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og SV at kravet om obligatorisk helseattest for eldre som grunnlag for førerkort skal fjernes. Nå har konsekvensen av dette vedtaket blitt faglig vurdert av Statens vegvesen og Helsedirektoratet. De faglige rådene er tydelige. Et samlet trafikksikkerhetsmiljø og tunge helseaktører advarer mot å ta bort kravet om obligatorisk helseattest. Gjennomføring av anmodningsvedtaket vil med stor sannsynlighet medføre økt antall drepte og hardt skadde i trafikken. Et slikt tiltak vil være i strid med nullvisjonen vi har.

Den siste saken er en orienteringssak om at gebyrsatsene for utstedelse av førerkort og andre rettighetsbevis ble satt ned for mye i forhold til hva som er kostnadene ved utstedelser.

Høyre står bak tilrådingen.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [15:17:49]: Som flere talere allerede har vært inne på, er dette en etterlengtet vei lokalt, og det er med god grunn. Dagens strekning har dårlig standard og er ulykkesutsatt. Den har også varierende fartsgrense, er vanskelig framkommelig for tungtransporten og er utrygg for myke trafikanter. Som hovedforbindelse mellom Bamble og Skien er veiforbindelsen viktig for industriområdene og en viktig lokal vei. Da er ikke dette godt nok. Derfor er det bra at lokale myndigheter har planlagt for en vei som vil bedre framkommeligheten og trafikksikkerheten for alle trafikantgrupper, og som sikrer god kontakt mellom viktige næringsområder og E18.

I vedtak 596 av 9. februar 2021 anmoder Stortinget om at kravet om helseattest for eldre bilførere oppheves. I merknad fra flertallet i Innst. 195 S for 2020–2021 framkom det at det må finnes rutiner og ordninger som gjør at eldre sjåfører som ikke er skikket til å kjøre bil, fratas førerkortet.

I tråd med stortingsflertallets forutsetning og utredningsplikten ble anmodningsvedtaket fulgt opp med oppdrag til Statens vegvesen og Helsedirektoratet. Det ble bedt om å vurdere potensielle konsekvenser av å fjerne kravet til helseattest og utrede mulige alternativer

til kompenserende tiltak. Konklusjonen er at det ikke finnes alternative ordninger som kan fange opp dem som ikke oppfyller helsekravene. Utredningen fra fagetatene konkluderer med at det er sannsynlig at vi vil få flere bilførere som kjører uten å oppfylle helsekravene, og at det vil kunne gi flere drepte og hardt skadde dersom kravet til helseattest for eldre bilførere avvikles.

Regjeringen vil opprettholde krav om helseattest for eldre bilførere, men vi vil følge opp anmodningsvedtaket med enkelte tiltak. Jeg vil i samråd med helse- og omsorgsministeren igangsette et arbeid for å videreutvikle ordningen med kjørevurdering, bl.a. gi legene større mulighet til å henvise til kjørevurdering, og jeg vil utrede bruken av kjøresimulator. I tillegg vil vi presisere ytterligere i førerkortveilederen at bruk av kognitive tester kun skal benyttes på indikasjon, dvs. hvis det er mistanke om kognitiv svikt.

Presidenten: De representanter som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Jone Blikra (A) [15:20:49]: Under de to siste regjeringsperiodene har forfallet på fylkesveinettet økt med flere milliarder kroner. Regjeringen Solbergs svar på dette var etableringen av en søknadsbasert tilskuddsordning framfor økt rammeoverføring til fylkeskommunene. I forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2021 gikk det borgerlige flertallet inn for å øremerke tilskudd til én konkret fylkesvei. Basert på denne søknadsbaserte ordningen skulle fylkeskommunen søke, og det ble samtidig forventet at fylkeskommunen bidro med egne midler.

Proposisjonen vi behandler her i dag, legger til grunn en delvis bompengefinansiering av fv. 353, i tråd med lokale vedtak i henholdsvis Bamble kommune og Vestfold og Telemark fylkeskommune i desember 2021. Fremskrittspartiet ønsket ikke å være med på en slik løsning.

Det er en underlig logikk bak at Fremskrittspartiet skal ha æren for veibygging der andre partier skal bære ansvaret for bompenger. Det er derfor tvingende nødvendig å minne om den historiske veksten i bompenginnkreving, den historiske økningen i antallet bomstasjoner og den historiske veksten i bompengegjeld nettopp i den tiden Fremskrittspartiet satt i regjering med både finansminister og samferdselsminister. Vanlige folk betalte 12,1 mrd. kr i bompenger i 2019 sammenlignet med 8 mrd. kr i 2013. Ifølge Statens vegvesen har antallet bomstasjoner økt fra 170 i 2013 til 245 i 2018, en vekst på 44 pst.

Bompengefinansiert veibygging ble vedtatt prosjekt etter prosjekt da Fremskrittspartiet satt med ansvaret. Den gangen var argumentet fra Fremskrittspartiet at dette var nødvendig for å få til veibygging. Når det

samme skjer nå, sier Fremskrittspartiet at vanlige folk blir flådd. Det er å bruke vanlige folk som gissel for egen populisme.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5.

Sak nr. 6 [15:23:12]

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens årsrapport for 2021 (Innst. 457 S (2021–2022), jf. Dokument 2 (2021–2022))

Peter Frølich (H) [15:23:38] (komiteens leder og ordfører for saken): Da er den tiden av året kommet da vi går inn for den siste debatten knyttet til komiteens saker. Det er for så vidt passende at det er Riksrevisjonens årsrapport. De er vårt fremste verktøy for å drive kontroll og revisjon med det store, statlige forvaltningsapparatet. Det er en oppgave de gjør på en strålende måte, på vegne av Stortinget og på vegne av det norske demokratiet.

Det er ikke så veldig mange merknader fra komiteens side knyttet til saken. Vi har en liten visitt innom den store språkdebatten, om hvilken målform vi ønsker at riksrevisjonsrapportene skal ha. Vi er enstemmige i at vi liker å se dem ikledd «nynorskdrakten» og ønsker oss det litt oftere. Så har vi, fra Høyre og Fremskrittspartiets side, en presisering om at det er noe vi ønsker så fremt det ikke er til stor belastning for Riksrevisjonen. I så fall må vi se på ressursituasjonen og eventuelle lovendringer, for vi må huske på at Riksrevisjonen tross alt er, som vi alle vet, unntatt språkkravet i språkloven.

Utover det har ikke saksordføreren mer å si enn tusen takk for godt utført arbeid til både Riksrevisjonen og komiteen.

Lubna Boby Jaffery (A) [15:25:29]: Riksrevisjonen har også i 2021 gjort en betydelig og omfattende jobb. Dette har vært mitt første år i komiteen, og jeg er imponert over det arbeidet som Riksrevisjonen gjør.

Riksrevisjonen klarer å identifisere og gå inn i relevante problemstillinger, og de leverer rapporter som evner å gå dypt ned i svært komplekse problemstillinger. Riksrevisjonen har kompetanse og kapasitet til å gå grundig inn i ulike sider ved forvaltningens arbeid. De leverer rapporter til oss på Stortinget og legger grunnlaget for svært mye av den kontrollvirksomheten som vi i komiteen driver med. Jeg vil benytte anledningen til å takke Riksrevisjonen for svært godt og grundig arbeid.

Jeg har notert meg at statsråder ofte takker Riksrevisjonen for deres undersøkelser fordi de ser verdien av å bli kontrollert. Det håper jeg at Riksrevisjonen tar til seg. Jeg tror både politikere og embetsverk ser at kontroll er

nyttig fordi det hever kvaliteten og gjør forvaltningen bedre.

Apropos å pirke på og gjøre bedre: Jeg har notert meg at Riksrevisjonen ikke er noen storbruker av nynorsk. I 2021 leverte de ikke en eneste rapport på nynorsk, og det er ikke godt nok. Jeg håper at Riksrevisjonen noterer seg at alle i komiteen, utenom Fremskrittspartiet, har oppfordret Riksrevisjonen til å veksle mellom bokmål og nynorsk. Som offentlig organ har Riksrevisjonen etter språkloven et ansvar for å bruke, utvikle og styrke bokmål og nynorsk. De er ikke omfattet av språklovens bestemmelser om veksling mellom bokmål og nynorsk, men jeg synes likevel at Riksrevisjonen, som Stortingets eksterne organ, bør bruke de to skriftspråkene vi har.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet mener at dette skal skje uten merkostnad eller forsinkelse. Jeg vil i den forbindelse minne representantene om at bokmål og nynorsk er likeverdige språk og likestilt i offentlige organ. Man bør derfor kunne forvente at Riksrevisjonen, som alle andre offentlige organer, organiserer sitt arbeid på en måte som gjør at de bruker, utvikler og styrker både bokmål og nynorsk.

Carl I. Hagen (FrP) [15:28:04]: La meg først få takke Riksrevisjonen for en grundig, fyldig og veldig nyttig årsrapport. Det er ingen stor dissens i komiteen, ei heller en stor debatt, og ei heller en hel haug med forslag – forleden hadde vi jo en innstilling med over 200 forslag. Det håper jeg Riksrevisjonen tolker på en positiv måte, nemlig at den har full tilslutning til sitt arbeid fra Stortingets side. Det er når det er misnøye hos noen, at vi får en stor debatt, så det må tolkes som en tillitserklæring fra Stortingets side til Riksrevisjonen.

Så er det en liten språklig dissens her som jeg gjerne vil understreke. Komiteens flertall skriver i en merknad:

«Riksrevisjonen er ikke omfattet av språklova § 13 om veksling mellom bokmål og nynorsk i allment tilgjengelige dokument.»

Det er altså ikke noe lovpålegg.

Så sier flertallet:

«Flertallet vil derfor oppfordre Riksrevisjonen til å veksle mellom bokmål og nynorsk i allment tilgjengelige dokument, noe som med dagens utgangspunkt betyr å ta i bruk betydelig mer nynorsk.»

Dette er undertegnede uenig i. Vi synes ikke vi skal oppfordre et organ som ikke har et lovpålegg, til å gjøre noe annet enn å følge det språket de selv finner ut at de bør benytte.

En oppfordring er heller ikke noe vedtak i Stortinget, det er en oppfordring, men jeg forutsetter selvsagt at denne oppfordringen blir drøftet og avgjort i kollegiet, ikke av lederen av kollegiet alene eller – la oss si – em-

betsverket. Det må være kollegiet som drøfter og eventuelt fastlegger en endring i bruken av nynorsk og bokmål i rapportene til Stortinget. Det vil være naturlig at i slike mer prinsipielle spørsmål er det kollegiet som treffer avgjørelsen. Så jeg forutsetter at denne oppfordringen blir satt opp på dagsordenen for et møte i kollegiet, hvor kollegiets medlemmer får ta stilling til om de skal følge oppfordringen, eller, som jeg vil anbefale, at man ser bort fra oppfordringen.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 6.

Sak nr. 7 [15:30:51]

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat. Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Så synes ikke. Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 15.31.

